

Numismatický sborník

32/2

Filosofický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha /
Centrum mediévistických studií Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy v Praze

Praha 2018

Numismatický sborník 32/2

Filosofický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha /
Centrum medievistických studií Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy v Praze

Vědecký redaktor / Scientific Editor:

PhDr. Jiří Militký, Ph.D. (e-mail: militky.jiri@seznam.cz)

Redakční rada / Editors:

PhDr. J. Lukas; PhDr. V. Novák, Ph.D.; prof. PhDr. Petr Sommer, DSc.; dr hab. Jarosław Bodzek

Recenzní kruh / Review Board:

Mgr. M. Budaj, Ph.D.; Mgr. D. Kašparová; MUDr. Z. Petráň; PhDr. L. Polanský;
Mgr. P. Schneider; PhDr. E. Šimek, CSc.; PhDr. R. Zaoral

Adresa redakce / Contact Address:

Centrum medievistických studií, Jilská 1, 110 00 Praha 1-Staré Město (e-mail: cms@flu.cas.cz)

Vyobrazení na přední straně obálky:

Tolar Jana Jiřího I. z depotu Plchůvky (text na straně 190, č. B411).

Vydává:

Filosofický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha /
Centrum medievistických studií Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy v Praze
Technická příprava a grafická úprava: Abalon s.r.o. – www.abalon.cz
Náklad: 300 výtisků

Objednávky a předplatné / The subscription of the completed volumes should be addressed:

Kosmas, s.r.o., Lublaňská 3, 120 00 Praha 2, tel. +420 222 510 749; e-mail: kosmas@kosmas.cz

© Filosofia, filosofia.flu.cas.cz, vydavatelství Filosofického ústavu AVČR, v.v.i., Praha
číslo publikace: 518, Praha 2018
ISSN 0546-9414
ISBN 978-80-7007-589-0 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-7007-654-5 (elektronické vydání 2020)
DOI 10.47376/filosofia.2018.3

Numismatický sborník

32/2

Filosofický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i., Praha /
Centrum medievistických studií Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy v Praze

Tento svazek finančně podpořily společnosti
Chládek a Tintěra, Pardubice a.s.
Macho & Chlapovič a.s.

Praha 2018

NÁLEZ DENÁŘŮ BŘETISLAVA I. NA LEVÉM HRADCI (OKRES PRAHA-ZÁPAD) V ROCE 1889

Jiří LUKAS

Abstract – Deniers of Břetislaus I found in Levý Hradec (Prague-West distr.) in 1889.

The coin hoard found in the southern bailey of the Slavonic hillfort Levý Hradec (Prague-West distr.) in 1889 is described and analysed. The hoard used to consist of 37 deniers struck under Břetislaus I (1034–1055). They have been classified as of the C 313 and C 317 types (Cach 1970).

 Levý Hradec, hillfort, hoard, denier, Břetislaus I

V podzimních měsících roku 1889 byl při archeologickém výzkumu na raně středověkém hradišti Levý Hradec nalezen soubor 37 denárů knížete Břetislava I. (1035–1055), ražených před mincovní reformou, provedenou okolo roku 1050. Nález byl bezprostředně po odkrytí předán v ucelené formě do sbírkového fondu Národního muzea v Praze a první zprávu o něm podal na stránkách časopisu Památky archeologické Josef Ladislav Píč (1889, 579, 582). V roce 1956 byl zahrnut do uceleného soupisu českých a moravských raně středověkých mincovních nálezů (*Nálezy II/1*, 20, č. 1468),¹ k jeho rámcovému popisu však došlo až v roce 1960 (*Radoměřský 1960*, 18–19). V následujících letech byl několikrát zmíněn v odborné literatuře (*Borkovský 1965*, 47; *Cach 1970*, 54, č. 20; *Tomková 2001*, 77; *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 407 /heslo Žalov 1/), k jeho detailnějšímu popisu však nedošlo.

Obr. 1. Levý Hradec – plán hradiště s vyznačením archeologického výzkumu vedeného Č. Rýznerem v letech 1888–1890 (šedá plocha).

1 Z dnes již neznámých důvodů nebyl nález zachycen a popsán E. Fialou v roce 1895 v *Českých denárech*, základním dobovým díle o českém raně středověkém mincovnictví.

Soubor denárů Břetislava I. byl odkryt na zevní straně valu na jižním levohradeckém předhradí při archeologickém výzkumu, prováděném v letech 1888–1890 Společností přátel starožitností v Čechách pod vedením amatérského archeologa MUDr. Čenka Rýznera (1845–1923). Byl uložen v jedné jam, zahlubněných do pískovitého podloží, vyplněných černou zeminou, obsahující zlomky hradištní keramiky, kosti a snad i jiné archeologické artefakty (obr. 1). Vzhledem k okolnosti, že deníky Č. Rýznera s popisy nálezových situací jsou dnes nezvěstné, nelze určit přesné místo nálezu a dát jej do kontextu s nálezy dalších předmětů archeologické povahy (*Pič 1889, 579; Tomková 2001, 77; 2012, 252*). V každém případě je zřejmé, že mince byly ukryty přímo v areálu lokality. Absence keramické nádoby naznačuje, že mince mohly být původně ukryty v textilním či koženém obalu, který se nedochoval.

Levohradecký nálezový soubor obsahuje 37 denárů Břetislava I. (1035–1055), typů Cach (1970, /dále jen C/) č. 313 (2 ks) a č. 317 (35 ks).² Depot je dnes uložen ve sbírce numismatického oddělení Národního muzea v Praze (inv. č. H5-2604 až H5-2640).

ČECHY, Břetislav I. (1035–1055)

AR denár, 1035–asi 1050

Lit.: typ Cach 1970, 44, č. 313; typ Šmerda 1996, 72, č. 148a.

Av.: polopostava s křížem v pravé ruce čelně, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký,

BRACIZLAVS DVX (lícní strana mince ze stejného razidla jako č. 2)

Rv.: vyobrazení páva zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, SCS VVENCEZLAVS

1. 1,050 g; 19,9/19,9 mm; 3 h (inv. č. H5-2639)

SRF: Ag 96,39/96,48 %; Au 0,66/0,79; Cu 2,57/2,37 %; Pb 0,38/0,37 %

–, Av.: polopostava s křížem v pravé ruce čelně, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký,

BRACIZLAVS DVX (lícní strana mince ze stejného razidla jako č. 1)

Rv.: vyobrazení páva zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, SCS VVENCEZLAVS

2. 0,995 g; 20,5/20,5 mm; 10 h (inv. č. H5-2640)

SRF: Ag 94,88/94,12 %; Au stopy %; Cu 4,57/5,29 %; Pb 0,37/0,40 %

AR denár, 1035–asi 1050

Lit.: typ Cach 1970, 44, č. 317; typ Šmerda 1996, 74, č. 150.

Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký,

BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký,

SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 4 a 5)

3. 0,918 g; 20,1/20,2 mm; 11 h (inv. č. H5-2609)

SRF: Ag 94,74/94,85 %; Au stopy %; Cu 4,69/4,54 %; Pb 0,41/0,45 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký,

SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 3 a 5)

4. 0,941 g; 19,9/20,4 mm; 5 h (inv. č. H5-2614)

SRF: Ag 94,08/93,79 %; Au stopy %; Cu 5,22/5,52 %; Pb 0,54/0,55 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký,

SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 3 a 4)

5. 1,035 g; 20,2/20,3 mm; 12 h (inv. č. H5-2622)

SRF: Ag 95,35/93,49 %; Au stopy %; Cu 4,28/6,10 %; Pb 0,23/0,28 %

2 J. L. Pič (1889, 582) píše o trojím typu nalezených denárů. Ve skutečnosti pokládá jednu z variant denáru typu C 317 za samostatný typ.

- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 7 a 8)
6. 0,843 g; 19,9/20,0 mm; 9 h (inv. č. H5-2611)
XRF: Ag 92,98/92,03 %; Au stopy %; Cu 6,54/7,36 %; Pb 0,48/0,53 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 6 a 8)
7. 0,926 g; 19,8/19,8 mm; 6 h (inv. č. H5-2615)
XRF: Ag 94/32/93/17 %; Au stopy %; Cu 5,23/6,34 %; Pb 0,27/0,30 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 6 a 7)
8. 0,933 g; 19,7/19,8 mm; 3 h (inv. č. H5-2620)
XRF: Ag 93,20/93,61 %; Au stopy %; Cu 6,08/5,64 %; Pb 0,58/0,61 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 10 a 11)
9. 1,035 g; 19,7/19,8 mm; 3 h (inv. č. H5-2625)
XRF: Ag 95,33/95,38 %; Au 0,20/stopy %; Cu 3,99/3,95 %; Pb 0,47/0,48 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 9 a 11)
10. 0,830 g; 19,1/19,3 mm; 2 h (inv. č. H5-2626)
XRF: Ag 95,86/92,45 %; Au 0,22/0,20 %; Cu 3,48/6,83 %; Pb 0,44/0,52 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 9 a 10)
11. 1,069 g; 20,6/20,5 mm; 8 h (inv. č. H5-2628)
XRF: Ag 93,96/95,41 %; Au stopy/0,20 %; Cu 5,55/4,01 %; Pb 0,40/0,38 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 13)
12. 0,880 g; 19,8/19,9 mm; 6 h (inv. č. H5-2605)
XRF: Ag 91,54/95,78 %; Au 0,38/stopy %; Cu 4,07/3,60 %; Pb 0,49/0,46 %
- , Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX
Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 12)
13. 1,010 g; 20,4/20,6 mm; 1 h (inv. č. H5-2636)
XRF: Ag 92,69/92,23 %; Au stopy %; Cu 7,38/4,37 %; Pb 0,65/0,33 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 15)

14. 1,002 g; 20,2/20,2 mm; 1 h (inv. č. H5-2623)

XRF: Ag 93,63/94,27 %; Au stopy %; Cu 5,67/5,07 %; Pb 0,58/0,55 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS (rubní strana mince ze stejného razidla jako č. 14)

15. 0,865 g; 20,5/20,4 mm; 11 h (inv. č. H5-2627)

XRF: Ag 95,95/95,50 %; Au stopy %; Cu 3,55/3,96 %; Pb 0,35/0,40 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS

16. 0,926 g; 20,3/20,2 mm; 12 h (inv. č. H5-2604)

XRF: Ag 92,11/93,30 %; Au stopy %; Cu 7,35/6,06 %; Pb 0,45/0,47 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS

17. 0,747 g; 20,2/20,0 mm; 3 h (inv. č. H5-2606)

XRF: Ag 94,15/91,54 %; Au 0,40/0,38 %; Cu 5,01/7,60 %; Pb 0,45/0,49 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS

18. 0,994 g; 20,7/21,0 mm; 9 h (inv. č. H5-2607)

XRF: Ag 94,77/95,61 %; Au stopy %; Cu 4,56/3,73 %; Pb 0,49/0,49 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DV

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS

19. 1,014 g; 20,6/20,6 mm; 11 h (inv. č. H5-2608)

XRF: Ag 92,07/91,79 %; Cu 7,31/7,56 %; Pb 0,62/0,65 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS

20. 0,969 g; 20,0/20,4 mm; 9 h (inv. č. H5-2610)

XRF: Ag 91,40/94,01 %; Au stopy %; Cu 7,77/5,27 %; Pb 0,68/0,54 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvodok sekaný, vnější obvodok hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvodok hladký, SCS WENCEZLAVS

21. 0,927 g; 19,9/20,1 mm; 1 h (inv. č. H5-2612)

XRF: Ag 89,01/93,03 %; Au stopy %; Cu 10,32/6,21 %; Pb 0,53/0,59 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

22. 0,720 g; 19,2/19,4 mm; 11 h (inv. č. H5-2613)

XRF: Ag 94,04/93,34 %; Au stopy %; Cu 5,45/6,18 %; Pb 0,36/0,34 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

23. 0,736 g; 20,0/19,8 mm; 1 h (inv. č. H5-2616)

XRF: Ag 90,45/92,50 %; Au 0,21/0,21 %; Cu 8,49/6,39 %; Pb 0,84/0,9 %; Zn -- %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

24. 0,756 g; 19,4/19,4 mm; 5 h (inv. č. H5-2617)

XRF: Ag 92,37/92,44 %; Au stopy; Cu 6,85/6,82 %; Pb 0,61/0,58 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

25. 0,978 g; 19,9/20,4 mm; 8 h (inv. č. H5-2618)

XRF: Ag 92,38/93,79 %; Au stopy %; Cu 6,83/5,34 %; Pb 0,65/0,72 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

26. 0,997 g; 20,4/20,2 mm; 2 h (inv. č. H5-2619)

XRF: Ag 93,88/95,02 %; Au stopy %; Cu 5,58/4,41 %; Pb 0,38/0,40 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

27. 0,948 g; 20,6/20,7 mm; 9 h (inv. č. H5-2621)

XRF: Ag 92,37/93,33 %; Au stopy %; Cu 6,89/5,93 %; Pb 0,60/0,62 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

28. 0,959 g; 20,7/20,1 mm; 3 h (inv. č. H5-2624)

XRF: Ag 93,13/93,68 %; Au stopy %; Cu 6,02/5,46 %; Pb 0,71/0,70 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

29. 0,654 g; 20,4/20,4 mm; 2 h (inv. č. H5-2629)

XRF: Ag 52,11/51,52 %; Au stopy %; Cu 45,75/46,17 %; Pb 2,04/2,23 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

30. 0,775 g; 19,4/19,0 mm; 5 h (inv. č. H5-2630)

XRF: Ag 81,41/84,91 %; Au stopy %; Cu 16,99/13,30 %; Pb 1,43/1,61 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

31. 0,737 g; 19,5/19,7 mm; 12 h (inv. č. H5-2631)

XRF: Ag 82,77/80,88 %; Au 0,20/stopy %; Cu 15,15/16,73 %; Pb 1,25/1,15 %; Zn 0,63/1,05 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

32. 1,151 g; 20,0/19,9 mm; 5 h (inv. č. H5-2632)

XRF: Ag 96,59/96,49 %; Au 0,26/0,8; Cu 2,83/2,88 %; Pb 0,33/0,34 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

33. 1,042 g; 19,9/20,2 mm; 8 h (inv. č. H5-2633)

XRF: Ag 95,54/96,35 %; Au 0,22/0,22; Cu 3,74/3,04 %; Pb 0,50/0,40 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

34. 0,913 g; 19,9/20,1 mm; 11 h (inv. č. H5-2634)

XRF: Ag 93,09/92,69 %; Au stopy %; Cu 6,12/6,53 %; Pb 0,63/0,65 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

35. 1,034 g; 20,0/20,0 mm; 1 h (inv. č. H5-2635)

XRF: Ag 95,05/94,39 %; Au stopy %; Cu 4,42/7,97 %; Pb 0,37/0,45 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

36. 0,765 g; 20,4/19,9 mm; 5 h (inv. č. H5-2637)

XRF: Ag 89,53/86,94 %; Au stopy %; Cu 9,53/12,11 %; Pb 0,78/0,81 %

–, Av.: stojící postava s praporem v pravé ruce zleva, vnitřní obvoděk sekaný, vnější obvoděk hladký, BRACIZLAVS DVX

Rv.: sedící postava s křížem v pravé ruce čelně, druhý kříž po levé straně postavy, vnější obvoděk hladký, SCS WENCEZLAVS

37. 0,930 g; 20,4/20,6 mm; 3 h (inv. č. H5-2638)

XRF: Ag 91,08/93,42 %; Au stopy %; Cu 8,00/5,63 %; Pb 0,86/0,92 %

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Obr. 2. Levý Hradec – mince z depotu 1889 (1:1,2; čísla odpovídají katalogu; foto Abalon).

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Obr. 3. Levý Hradec – mince z depotu 1889 (1:1,2; čísla odpovídají katalogu; foto Abalon).

Obr. 4. Levý Hradec – mince z depotu 1889 (1:1,2; čísla odpovídají katalogu; foto Abalon).

Z katalogu mincí zastoupených v depotu je zřejmé, že k ražbě obou exemplářů denárů typu C 313 bylo použito jedno lící a dvě rubní razidla. Soubor 35 kusů denárů typu C 317 byl ražen 35 lícími, ale pouze 27 rubními razidly. Je třeba poznamenat, že se lící i rubní razidla v rámci obou popisovaných denárových typů vyznačují mimořádnou jednotností obsahového pojetí a to nejen z hlediska ikonografického, ale i z hlediska opisových legend. Při prokazatelně vysokých objemech ražby obou denárových typů to svědčí o vysoké míře organizovanosti a technické vyspělosti práce všech, kteří se v rámci mincovny na výrobě mince podíleli.

Na lících stranách denárů typu C 313, zastoupených v nálezů z Levého Hradce je umístěna postava panovníka s křížem v pravé ruce, zasahující horní částí do opisových legend. Postava je oděna do pláště, sepnutého na pravém rameni sponou. Na hlavě panovníka je umístěna stylizovaná pokrývka s křížkem. Na rubních stranách je stylizovaná kresba páva, jehož hlava zasahuje rovněž do opisových legend.

Na lících stranách denárů C 317 je vyobrazena postava panovníka s praporem v pravé ruce, zasahující horní částí (hlavou a praporem) do opisových legend. Podobně jako u denárů C 313 je postava oděna do pláště, sepnutého na pravém rameni výraznou sponou. V rámci schematického zobrazení pláště je možno rozeznat tři varianty, lišící se kresebným pojetím a výzdobou (obr. 5).

Obr. 5. Varianty vyobrazení postavy panovníka na lících stranách denárů typu C 317 (č. 1-17; č. 2-32; č. 3-30).

Na rubních stranách denárů typu C 317 je umístěna postava sv. Václava v plášti se sponou na pravém rameni, sedícího na trůnu a držícího kříž v pravé ruce. Po levé straně trůnu je volně umístěn další kříž. V obou případech se jedná o tzv. procesní kříže na dlouhých žerdích. Rovněž v rámci schematického vyobrazení trůnu a dolní části světcova pláště je možno rozeznat dvě varianty, lišící se kresebným pojetím a výzdobou (obr. 6).

Obr. 6. Varianty vyobrazení postavy sv. Václava na rubních stranách denárů typu C 317 (č. 1-36; č. 2-32).

Průměrná hmotnost 35 exemplářů denárů typu C 317 z levohradeckého nálezu činí 0,904 g (0,654 g – 1,151 g; 35 ks)³ a odpovídá tak jen s nepatrným rozdílem průměrné hmotnosti 307 exemplářů denárů téhož typu, zastoupených v nálezu Želčany 1884 (*Smolík 1884*, 505–506), činící 0,959 g (0,70 g–1,21 g).⁴ Obsah stříbra se u denárů obou typů z nálezu Levý Hradec 1889 pohybuje mezi 90–96 %, v jednom případě však činí pouhých 52 % (č. 29).⁶

Přesnější určení doby ukrytí denárového souboru na levohradeckém předhradí se odvíjí od našich znalostí časové následnosti ražby jednotlivých denárových typů Břetislava I. Pokusy o stanovení alespoň rámcové chronologie českých denárů Břetislava I., probíhající s časovými prodlévami od 80. let 19. století a založené na zastoupení ražeb tohoto panovníka v hromadných mincovních nálezech však dosud nepřinesly jednoznačné výsledky (*Smolík 1884*, 511–512; *Fiala 1895*, 284–285; *Suchodolski 1971*, 58).⁷ Je tedy na místě připomenout si složení domácích hromadných nálezových souborů, obsahujících denáry Břetislava I. ražené před mincovní reformou z období okolo roku 1050 a podívat se podrobněji na ty zahraniční nálezy, které nám mohou pomoci při stanovení alespoň rámcové chronologie denárových typů tohoto panovníka.

I. Domácí nálezy:

1. DĚTENICE (okr. Jičín) 1769

Několik set mincí v keramické nádobě.⁸

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 281, C 283–285, C 288, C 293–294, C 1031;⁹ Břetislav I. (1035–1055): C 310, C 317

3 Průměrná hmotnost denárů typu C 313 z nálezu Levý Hradec 1889 činí 1,022 g, při počtu dvou exemplářů je však statisticky nedůležitá.

4 K otázce vývoje průměrné hmotnosti českých denárů v průběhu první poloviny 11. století naposled: *Hásková 1971*.

5 Analýzy byly provedeny ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy.

6 Prvkové složení jednotlivých denárů z nálezového souboru bylo zkoumáno metodou rentgenové fluorescence – ED XRF Ing. Petrou Říhovou ve Středočeském muzeu v Roztokách 19. února 2019. K otázce podmíněnosti využití výsledků XRF analýz srovnej podrobněji: *Novák – Videman – Kouřil – Richtera – Zmrzlý 2016*, 163–186.

7 Jiná situace je u stanovení chronologie moravských ražeb Břetislava I., kterým je již od první poloviny 19. století věnována početná literatura. K chronologii moravských ražeb knížete Oldřicha, Břetislava I. a Spytihněva II.: *Kluge 1986*. Soupis moravských denárových typů a variant Břetislava I. s podrobnými poznámkami a seznamem literatury: *Videman – Paukert 2009*, 25–41, č. 2–9.

8 Soupis denárových typů vychází z údajů A. Voigta (1771, 214: tab. XI:1–7, 227–228, 243: tab. XII:4–6, 245, 247).

9 Pod číslem 10 je v katalogu litoměřického biskupa Emanuela Arnošta Valdštejna (1760–1789), nadepsaném: *Abzeichnungen der Denk=Schau und Kurrent=Münzen welche in der, so ansehnlichen Münz=Samlung nach Wayland Emmanuel Grafen von Waldstein und Bischofen von Leitmeritz befindlich sind*, a uloženém dnes ve sbírkách Národního muzea v Praze, uvedena a nakreslena varianta denáru C 284 s opisovou legendou na rubní straně mince: REGNET IN PRAGA SCTA (*Cach 1982*, 9, 1031). Stejná varianta denáru, věnovaná do sbírek Národního (tehdy Vlastivědného) muzea v Praze Františkem Štemberkem-Manderscheidem (inv. č. H5-286), byla odborně veřejnosti představena poprvé Františkem Palackým v roce 1830 na stránkách muzejního časopisu (*Palacký 1830*, 235) a následně Václavem Hankou v roce 1859 v časopisu Památky archeologické (*Hanka 1858*, 41, č. 14a, tab. XIII:14a). Posléze byla mince E. Fialou označena za falsum (*Fiala 1895*, 514, č. 2858) a tento názor platil až do roku 1970, kdy byly další exempláře denáru této varianty zastoupeny v nálezu odkrytém v Hradci Králové, uloženém do země okolo roku 1015 (*Hásková 1974*). Je velmi pravděpodobné, ba téměř jisté, že oba shora uvedené exempláře denárů C 1031 ze sbírek Emanuela Arnošta z Valdštejna a Františka Štemberka-Manderscheida pocházejí z nálezů, odkrytého v roce 1769 v okolí Dětenice.

Lit.: *Pubitschka 1770*, 345; *Voigt 1771*, 214; tab. XI:1–7, 227–228, 243; tab. XII:4–6, 245, 247;¹⁰ *Pubitschka 1773*, 212; *Fiala 1895*, 169 (uvádí rovněž denáry **C 313**); *Nálezy II/1*, č. 1463; *Cach 1970*, 51, č. 3 (uvádí rovněž denáry **C 313**); *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 85; *Lukas 2019*.

2. JAROMĚŘ (okr. Náchod) 1883

Pravděpodobně zlomek hromadného nálezu, odkrytého v poloze „*Na vinici*“. Popsány čtyři mince.

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): C 310 (1 ks), **C 313** (2 ks)

Zahraniční složka: Frísko, Jindřich II. (1002–1024), Deventer, *Dannenberg 1876*, č. 563 (1 ks)¹¹

Lit.: *Šůla 1966*, 20, č. 33, 34;¹² *Cach 1970*, 53, č. 15; *Lukas 2010*.

3. ŽELČANY (okr. Plzeň-město) 1884

Z hromadného nálezu zakoupeno Josefem Smolíkem do sbírek Národního muzea v Praze 2.116 ks (806 ks denárů Oldřicha, 1277 ks Břetislava I., 33 ks cizích).¹³

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 285–286 (237 ks), C 288 (96 ks), C 291 (14 ks), C 292 (90 ks), C 293 (33 ks), C 294 (118 ks), C 296 (212 ks); Břetislav I. (1035–1055): C 305 (2 ks), C 306 (2 ks), C 310 (731 ks), C 311 (7 ks), C 312 (3 ks), **C 313–315** (55 ks), C 316 (134 ks), **C 317** (319 ks), 319 (8 ks)

Morava: Oldřich (1012–1034): C 289, *Videman – Paukert 2009*, 23, č. 1 (1 ks); Břetislav (1021–1034): C 297, *Videman – Paukert 2009*, 25, č. 2 (1 ks), C 318, *Videman – Paukert 2009*, 34, č. 6 (1 ks)

Zahraniční složka: Bavorsko, Jindřich II. (985–995), Řezno, *Hahn 1976*, č. 22/b2; *Radoměský, D. 1992*, 103 (1 ks); Konrád II. a Jindřich III. (1027–1039), Řezno, *Hahn 1976*, č. 35; *Radoměský, D. 1992*, 103 (15 ks); Švábsko, biskup Bruno (1006–1009), Augsburg, *Hahn 1976*, č. 142/a2; *Radoměský, D. 1992*, 103 (1 ks); Konrád II. (1024–1039), Augsburg, *Hahn 1976*, č. 148; *Radoměský, D. 1992*, 103 (1 ks); biskup Eberhard I. (1029–1047), Augsburg, *Hahn 1976*, č. 150; *Radoměský, D. 1992*, 103 (1 ks); Augsburg, *Hahn 1976*, č. 151; *Radoměský, D. 1992*, 103 (19 ks)

Lit.: *Smolík 1884*; *Fiala 1895*, 170; *Nálezy II/1*, 22, č. 1478; *Cach 1970*, 59, č. 55; *Radoměský, D. 1992*, 103–104; *Videman – Paukert 2009*, 447, č. 296; *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 411.

4. PRAHA 2-VINOHRADY, Kanálská zahrada 1894

Asi 3000 ks mincí, stříbrné slitky, zlomky šperků.¹⁴

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 290 (1 ks), C 294 (0 + 1 ks), C 295 (1 ks), C 296 (? ks); Břetislav I. (1035–1055): C 305 (2 ks), C 306 (2 ks), C 307 (1 ks), C 309 (3 ks), C 310 („*velmi málo*“), C 311 (asi 30 ks), C 312 („*mnoho*“), **C 313** („*velmi mnoho*“), C 316 („*několik*“), **C 317** („*velké množství*“), C 319 (asi 20 ks)

Morava: Oldřich (1012–1034): C 289, *Videman – Paukert 2009*, 23, č. 1 (0+1 ks); Břetislav (1021–1034): C 297, *Videman – Paukert 2009*, 25, č. 2 (1 ks); C 299, *Videman – Paukert 2009*, 27, č. 3 (1 ks); C 300, *Videman – Paukert 2009*, 30, č. 5 (asi 6 ks); C 318, *Videman – Paukert 2009*, 34, č. 6 (asi 10 ks)

Zahraniční složka:¹⁵ Dolní Sasko, křížové denáry, *Dannenberg 1876*, č. 1325; *Radoměský, D. 1992*, 101 (1 ks), *Dannenberg 1876*, č. 1330; *Radoměský, D. 1992*, 101 (2 ks); Sasko, Ota III. (983–1002), Magdeburg?, otto-adelheidský feník (OAP), *Radoměský, D. 1992*, 102 (1 ks); Franky, Würzburg, Jindřich II. (1002–1024), *Dannenberg 1876*, č. 857; *Radoměský, D. 1992*, 102 (5 ks); Uhry, Štěpán I. (997–1038), *Réthy – Probst 1985*, 52, č. 1 (10 ks); Islámská střední Ázie, Samánovci, Buchara, AH 294/ AD 906, *Štěpková 1957*, 79, tab. III:1a, *Novák – Videman – Kouřil – Richtera – Zmrzlý 2016*, 80 (0 + 1 ks)

10 „Um durch die öftere Wiederholung einerley Sache minen Lesern nicht verbiesslich zufallen, werde ich hinführo diejenigen Münzen, davon die Originalstücke sich in dem Münzcabinete des Hochwürdigsten Bischofs von Leitmeritz Excellenz befindet, mi teinem Sternlein bezeichnen.“ (*Voigt 1771*, 247). Slova uvedená Aduactem Voigtem odpovídají skutečnosti, neboť všechny uvedené denáry jsou uvedeny a nakresleny v dochovaném prvním svazku katalogu sbírky litoměřického biskupa Emanuela Arnošta Valdštejna (srovnej pozn. 5).

11 Zastoupení deventerského denáru císaře Jindřicha II. naznačuje možnost depotu „obchodního“ charakteru, typického pro území Polska a Pobaltí (*Lukas 2010*, 333).

12 Jaroslav Šůla (1966, 63, pozn. 60) uvádí z polohy „*Na vinici*“ v okolí Jaroměře dva nálezy denárů Břetislava I., zároveň však podotýká, že se může jednat o nález jediný. Blízká časová souvislost ražby obou typů denárů a místo nálezu naznačují, že je tato úvaha správná.

13 Soupis českých a moravských denárových typů vychází z údajů Josefa Smolíka (1884), soupis německé složky z údajů D. Radoměského (1992, 103–104).

14 Soupis českých a moravských denárových typů vychází z údajů E. Fialy (1895, 171; 280, č. 588; 282, č. 617; 286, č. 648, 649), soupis německé složky z údajů D. Radoměského (1992, 101–102)

15 Složení zahraniční složky a přítomnost stříbrných zlomků a šperků naznačuje možnost depotu „obchodního“ charakteru, typického pro území Polska a Pobaltí (*Novák – Videman – Kouřil – Richtera – Zmrzlý 2016*, 80).

Lit.: *Fiala 1895*, 171; *Nálezy II/1*, č. 1473; *Cach 1970*, 56, č. 36; *Radoměrský, D. 1992*, 101–102; *Videman – Paukert 2009*, 460, č. 193; *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 284–285; *Novák – Videman – Kouřil – Richtera – Zmrzlý 2016*, 80.

U.: Národní muzeum, Praha (část).

5. VRACLAV (okr. Ústí nad Orlicí) 1903

Pravděpodobně zlomek hromadného nálezu, popsáno 10 mincí.

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 288, C 293, C 294; Břetislav I. (1035–1055): C 310, **C 313**, **C 317**, C 319

Lit.: *Ječný 1933*; *Nálezy II/1*, 21, č. 1477; *Cach 1970*, 58, č. 53; *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 391–392; *Lukas 2014*.

U.: Západočeské muzeum v Plzni.

6. HRADEC KRÁLOVÉ – okolí 1931

Hromadný nález v keramické nádobě (244 + 7 ks)¹⁶

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 296 (13 ks); Břetislav I. (1035–1055): C 311 (6 ks), C 312 (36 ks), **C 313** (51 + 2 ks), C 316 (3 ks), **C 317** (121 ks), 319 (9 ks)

Morava: Břetislav (1021–1034): C 318; *Videman – Paukert 2009*, 34, č. 6 (2 ks)

Zahraníční složka: Sasko, Ota III. (983–1002), Magdeburg?, otto-adelheidský fenik (OAP), *Radoměrský, D. 1992*, 100 (1 ks); Polsko, Boleslav Chrabrý (992–1025), napodobenina otto-adelheidského feniku (OAP), *Bogucki 2012* (1 ks); Uhry, Štěpán I. (997–1038), *Tóth 2018*, č. 1.3 (1 ks)

Lit.: *Nálezy II/1*, č. 1464; *Cach 1970*, 52, č. 9; *Radoměrský, D. 1992*, 100; *Videman – Paukert 2009*, 443, č. 82; *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 107.

U.: Národní muzeum, Praha, př. č. 33/1931.

Uvedený přehled nás vede k závěru, že složení domácích náleзовých souborů se zastoupením denárů Břetislava I., ražených před mincovní reformou provedenou okolo roku 1050, nám dává jen velice omezenou odpověď na otázku stanovení časové následnosti ražby jednotlivých typů a variant denárů tohoto panovníka. V uvedených náleзовých celcích jsou zastoupeny téměř všechny denárové typy ražené v průběhu vlády Břetislava I. před rokem 1050 a ani četnost jejich zastoupení není jednoznačným důkazem následnosti jejich ražby. V případě náleзу Jaroměř 1883 a Vraclav 1903 se navíc jedná pouze o zlomky rozsáhlejších náleзовých celků.¹⁷ Poněkud jinak je tomu u některých náleずů odkrytých v zahraničí, na základě jejichž složení lze vymezit přesněji alespoň starší a mladší denárové typy Břetislava I., ražené před rokem 1050.¹⁸

II. Denárové nálezy z území Polska se zastoupením denárů Břetislava I. (v chronologickém pořadí, výběr):

7. KONIN – okolí (Woiwod. wielkopoklskie) před 1993

Ukryt: po 1035 (česká a moravská složka 0 + 9 ks)

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 285, C 292, C 296; Břetislav I. (1035–1055): C 311, C 312, C 313, C 319 – nejmladší mince náleзу

Morava: Břetislav (1021–1034): C 299, *Videman – Paukert 2009*, 27, č. 3

Lit.: *FMP I*, 408–409

16 Denárový nález, uložený ve sbírkách Národního muzea v Praze, nebyl dosud podrobně zpracován, zde uvedený popis české a moravské složky náleзу pochází z údajů Františka Cacha (1970, 53, č. 9), soupis německé složky z údajů D. Radoměrského (1992, 100).

17 Odpověď na otázku chronologického zařazení ražeb denárů Břetislava I. C 313 a C 317 nám nedávají ani nálezy jednotlivých denárů těchto typů: Úherce (okr. Louny), **C 313** (*Sláma 1977*, 167; *Marešková 2008*, č. 69); **Vinařice** (okr. Kladno), **C 317** (*Radoměrský 1955*, 25, č. 32; *Nálezy II/1*, č. 1536; *Sláma 1977*, 172; *Marešková 2008*, č. 75); **Holásky** (okr. Brno), **C 317** (*Radoměrský 1955*, 28, č. 2, *Nálezy II/1*, č. 1698; *Cach 1970*, 52, č. 7; *Videman – Paukert 2009*, 441, č. 67); **Choťovice** (okr. Kolín), **C 317** (*Lukas 2016*, 166, č. 7); **Písek** (okr. Hradec Králové), **C 317** (*Lukas 2016*, 172, č. 22); **Vraclav** (okr. Ústí n. Orlicí) **C 313**, **C 317** (*Lukas – Vích 2018*, č. 1, 37, 38, 39).

18 Následující přehled vychází z údajů, uvedených v nejnovějším soupisu a popisu polských raně středověkých mincovních náleзуů (*FMP I-5*).

8. RAWICZ – okolí (Woiwod. wielkopoklskie) před 1881

Ukryt: po 1035 (česká složka 18 ks)

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): C 313 (17 ks) – nejmladší mince nálezu

Lit.: *FMP1*, 623

9. WŁADZIMIRÓW (Woiwod. wielkopoklskie) 1960

Ukryt: po 1035 (česká složka 1 ks)

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): C 313 – nejmladší mince nálezu

Lit.: *FMP1*, 759

10. OLEŚNICA (Woiwod. łódzkie) 1958

Ukryt: po 1039 (česká a moravská složka 55 + 17 ks)

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 285, C 292, C 296; Břetislav I. (1035–1055): C 308, C 310–312, C 316

Morava: Břetislav (1021–1034): C 299, *Videman – Paukert 2009*, 27, č. 3

Nejmladší mince nálezu: Bavorsko, Jindřich III (1039–1042), Regensburg, *Hahn 1976*, č. 43a

Lit.: *FMP 3*, 284.

11. TRZEBUŃ (Wojwod. mazowieckie) 1824

Ukryt: po 1046 (česká a moravská složka 11+3 ks)

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 296; Břetislav I. (1035–1055): C 301, C 312, **C 313**, C 314

Morava: Břetislav (1021–1034): C 300, *Videman – Paukert 2009*, 30, č. 5; C 318, *Videman – Paukert 2009*, 34, č. 6

Nejmladší mince nálezu: Sasko, Jindřich III. (1046–1056), Dortmund, *Dbg. 757a*

Lit.: *FMP 3*, 451.

12. SIERPÓW i (Wojwod. łódzkie) 1823

Ukryt: po 1042 (česká složka 2 ks)

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): **C 317**, C 319

Nejmladší mince nálezu: Anglie, Edward (1042–1066), York?

Lit.: *FMP 3*, 386.

13. DOBRZYŃ WISŁA – okolí (Woiwod. kujawsko-pomorskie) 1910

Ukryt: po 1060 (česká a moravská složka 3+3 ks)

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): **C 313**, **C 317**, C 324

Morava: Břetislav (1021–1034): C 300, *Videman – Paukert 2009*, 30, č. 5

Nejmladší mince nálezu: Uhry, Béla I. (1048–1063), Esztergom, *Tóth 2018*, č. 6.1

Lit.: *FMP 3*, 120.

14. SZLICHTYNGOWA (Woiwod. lubuskie) 2006

Ukryt: po 1061 (česká složka 6+2 ks)

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): **C 317**, **C 319**; Spytihněv II. (1055–1061): C 330;

Vratislav II. (1061–1086–1092): C 347–348 – nejmladší mince nálezu

Lit.: *FMP 4*, 383.

15. ULESIE (Woiwod. dolnośląskie) 1880

Ukryt: po 1061 (česká a moravská složka 33 ks)

Čechy: Oldřich (1012–1034): imitativní ražba (1 ks); Břetislav I. (1035–1055): C 311, **C 313**, **C 317**, C 319, C 322, C 324; Spytihněv II. (1055–1061): C 330–331; Vratislav II. (1061–1086–1092): C 345 – nejmladší mince nálezu

Morava: Břetislav (1021–1034): C 300; *Videman – Paukert 2009*, 30, č. 5; C 318, *Videman – Paukert 2009*, 34, č. 6; Vratislav (1054–1061): C 333, *Videman – Paukert 2009*, 48, č. 14; C 334, *Videman – Paukert 2009*, 50, č. 15

Lit.: *FMP 4*, 392.

16. ZBIERSK (Woiwod. wielkopoklskie) 1937/2006

Ukryt: po 1061 (česká a moravská složka 2 + 12 ks)

Čechy: Břetislav I. (1035–1055): C 312, **C 313**, C 324; Spytihněv II. (1055–1061): C 330, c 331; Vratislav II. (1061–1086–1092): C 346 – nejmladší mince nálezu

Morava: Břetislav (1021–1034): C 300; *Videman – Paukert 2009*, 30, č. 5

Lit.: *FMP 1*, 789

17. BONIN (Woiwod. zachodniopomorskie) 2010

Ukryt: po 1080 (česká složka 0+8 ks)

Čechy: Oldřich (1012–1034): C 296; Břetislav (1035–1055): **C 319**, C 322, C 324; Spytihněv II. (1055–1061): C 331

Lit.: *FMP 2*, 103.

Na základě uvedených údajů lze tedy konstatovat, že denáry zastoupené v nálezu z předhradí levohradeckého hradiště odkrytém v roce 1889 typu C 313 byly raženy v ohromném množství a jsou zastoupeny ve valné většině českých i zahraničních nálezů, obsahujících denáry Břetislava I. ražené před mincovní reformou z období okolo roku 1050. Denáry C 317 pak patří pravděpodobně k mladším ražbám denárů Břetislava I. velkého střížku. Znamená to, že nálezový soubor z Levého Hradce byl ukryt před, nebo okolo roku 1050. Zároveň je, spolu s dalšími archeologickými artefakty, dokladem, že osídlení levohradeckého předhradí přetrvávalo minimálně do poloviny 11. století.¹⁹ Jeho relativní početnost a charakter, daný zastoupením pouhých dvou denárových typů, navíc v poměru 35 : 2 ve prospěch denárů typu C 317 naznačuje, že se mohlo jednat o jednorázovou platbu či příjem. Připomíná tak nálezový soubor ze Zlivi (okr. České Budějovice), odkrytý v roce 1974 a obsahující více než 129 denárů knížete Oldřicha (1012–1034) pouze jediného typu (C 293), ukrytý po roce 1016 (*Beneš – Hásková – Pavlů – Weiss 1979; Cach 1982*, 15, č. 518; *Smejtek – Lutovský – Militký 2013*, 405).²⁰

Literatura

Beneš, A. – Hásková, J. – Pavlů, I. – Weiss, O. 1979: Denárový nález ze Zlivi, o. České Budějovice. Numismatický sborník 15, 141–179.

Bogucki, M. 2012: Some Polish imitations of Otto-Adelheid-Pfennige. In: Dethlefs, G. – Pol, A. – Wittenbrink, S. (edd.): Nummi docent! Münzen – Schätze – Funde. Festschrift für Peter Ilisch zum 65. Geburtstag am 28. April 2012. Osnabrück, 111–126.

Borkovský, I. 1965: Levý Hradec. Nejstarší sídlo Přemyslovců. Praha.

Cach, F. 1970: Nejstarší české mince I. České denáry do mincovní reformy Břetislava I. Praha.

– 1982: Nejstarší české mince IV. Dodatky. Praha.

Dannenberg, H. 1876: Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit. Berlin.

Fiala, E. 1895: České denáry. Praha.

FMP 2: Horoszko, G. – Piniński, J. – Illisch, P. – Malarczyk, D. – Nowakiewicz, T. 2016: Frühmittelalterliche Münzfunde aus Pommern. In: Bogucki, M. – Ilisch, P. – Suchodolski, S. (edd.): Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar II. Pommern. Warszawa, 19–817.

FMP 3: Gorlińska, D. – Suchodolski, S. – Bogucki, M. – Illisch, P. – Malarczyk, D. – Nowakiewicz, T. 2015: Frühmittelalterliche Münzfunde aus Masowien, Podlachien und Mittelpolen. In: Bogucki, M. – Ilisch, P. – Suchodolski, S. (edd.): Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar III. Masowien / Podlachien / Mittelpolen. Warszawa, 19–714.

FMP 4: Butent-Stefaniak, B. – Ilisch, P. – Malarczyk, D. – Nowakiewicz, T.: Frühmittelalterliche Münzfunde aus Schlesien. In: Bogucki, M. – Ilisch, P. – Suchodolski, S. (edd.): Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen. Inventar IV. Kleinpolen / Schlesien. Warszawa, 225–494.

Hanka, V. 1858: Popsání i vyobrazení českých mincí. Památky archeologické 3, 41.

19 K názorům na osídlení a funkci levohradeckého předhradí v průběhu první poloviny 11. století srovnej: *Piž 1889*, 579; *Borkovský 1965*, 47; *Sláma 1988*, 32–33; *Tomková 2001*, 77.

20 K datování ražby denárů knížete Oldřicha typu C 293 srovnej: *Lukas 2007*, 73–75.

- Hásková, J. 1971:* a Note on the Methodological Study of the Czech Denarius-Period. Actes du VIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques. Prague 21–27 aout 1966, 1368–1370.
- 1974: K státní ideologii raně feudálních Čech. Numismatické listy 29, 71–77.
- Kluge, B. 1986:* Das mährische Münzwesen in der ersten Hälfte des 11. Jahrhunderts. In: Sejbal, J. (ed.): Denárová měna na Moravě. Sborník prací z III. numismatického symposia 1979. Ekonomicko-peněžní situace na Moravě v období vzniku a rozvoje feudalismu (8.–12. století). Brno, 205–234.
- Lukas, J. 2007:* Neznámý denár knížete Oldřicha. Numismatické listy 62, 53–75.
- 2009: Nález deventerského denáru císaře Jindřicha II. v Jaroměři. Numismatický sborník 24, 330–334.
- 2014: Depot denárů z roku 1903 ve Vraclavi (okr. Ústí nad Orlicí). Numismatický sborník 28/1, 124–127.
- 2016: Nálezy denárů z 11. a 12. století pomocí detektorů kovů (II.). Numismatický sborník 29/2, 162–182.
- Lukas, J. – Vích, D. 2018:* Nálezy jednotlivých „zrátových“ raně středověkých mincí z hradiště Vraclav (okr. Ústí nad Orlicí). Numismatický sborník 32/1, 26–53.
- Marethová, B. 2008:* Příspěvek k poznání raně středověkých pohřebišť (zvyk vkládání mincí do hrobů). Studia mediaevalia Pragensia 8, 7–44.
- Nálezy II/1:* Radoměřský, P. 1956: České, moravské a slezské nálezy mincí údobí denárového (11.–12. století). In: Nohejlová-Prátová, E. (ed.): Nálezy mincí v Čechách na Moravě a ve Slezsku. Díl II. Praha, 7–73.
- Novák, V. – Videman, J. – Kouřil, P. – Richtera, V. – Zmrzlý, M. 2016:* Depot mincí a zlomkového stříbra z konce 10. století nalezený v Kojetíně-Popůvkách / Hacksilver hoard dating back to the end of the 10th century and found in Kojetín-Popůvky, Czech Republic. Monumenta numismatica 3. Praha / Prague.
- Palacký, F. 1830:* Erklärung einiger böhmischen Münzen II. Erklärung der Kupfertafel. Jahrbücher des böhmischen Museums für Natur- und Länderkunde, Geschichte, Kunst und Literatur. Erster Band. Prag, 234–238.
- Piž, J. L. 1889:* Hradiště na Levém Hradci. Památky archeologické 14, 579–582.
- Pubitschka, F. 1770:* Chronologische Geschichte Böhmens unter den Slaven. Erster Theil. Prag.
- 1773: Chronologische Geschichte Böhmens unter den ersten prager Bischöfen. Dritter Theil. Prag.
- Radoměřský, D. 1992:* Deutsche Münzen in frühmittelalterlichen Funden Böhmens und Mährens (10.–12. Jahrhundert). Diplomová práce. FF UK Praha. Nepublikovaný rukopis.
- Radoměřský, P. 1955:* Obol mrtvých u Slovanů v Čechách a na Moravě (Příspěvek k datování kostrových hrobů mladší doby hradištní). Sborník Národního muzea v Praze. Svazek IX-A – Historický 2, 1–81.
- 1960: Numismatické nálezy z mladší doby hradištní na Levém Hradci a v okolí. Moravské numismatické zprávy 7, 12–22.
- Réthy, L. – Probst, G. 1958:* Corpus Nummorum Hungariae. Graz.
- Sláma, J. 1977:* Mittelböhmen im frühen Mittelalter I. Katalog der Grabfunde. Praha
- 1988: Střední Čechy v raném středověku III. Archeologie o počátcích přemyslovského státu. Praha.
- Smejtek, L. – Lutovský, H. – Militký, J. 2013:* Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách. Praha.
- Smolík, J. 1884:* Nález českých denárů a jejich rozbor. Památky archeologické 12, 481–512.
- Suchodolski, S. 1971:* Poczatki mennictwa w Europie środkowej, wschodniej i północnej. Warszawa.
- Šmerda, J. 1996:* Denáry české a moravské. Katalog mincí českého státu od X. do počátku XIII. století. Brno.
- Štěpánková, J. 1957:* Islámské stříbro z nálezů v Kelči na Moravě. Numismatický sborník 4, 73–95.
- Šůla, J. 1966:* Příspěvky k soupisu nálezů mincí v severovýchodních Čechách 1. Fontes musei Reginahradecensis 3. Hradec Králové.
- Tomková, K. 2001:* Levý Hradec v zrcadle archeologických výzkumů. Díl I. Castrum Pragense 4. Praha.
- Tomková, K. a kol. 2012:* Levý Hradec v zrcadle archeologických výzkumů. Pohřebišť. Díl I. Praha.
- Tóth, C. 2018:* Az Árpád-kori magyar pénzek katalógusa I. (Szent) Istvántól Imreig. Catalogue of Arpadian coinage I From King Saint Stephen to King Imre. Budapest.
- Turek, R. 1948:* České hradištní nálezy, datované mincemi. Slavia antiqua I, 485–535.
- Videman, J. – Paukert, J. 2009:* Moravské denáry 11.–12. století. Kroměříž.
- Voigt, M. A. 1771:* Beschreibung der bisher bekannten Böhmischen Münzen nach chronologischer Ordnung. Des ersten Bandes erste Abtheilung. Prag.

Summary

Jiří Lukas, Deniers of Břetislaus i found in Levý Hradec (Prague-West distr.) in 1889.

The hoard of deniers struck under Břetislaus i (1035–1055) was discovered during archaeological excavations in the southern bailey of the early medieval hillfort Levý Hradec (Prague-West distr.) in 1889. The hoard was buried in one pit sunken in the sand bedrock filled with black soil containing fragments of the hillfort ceramics (Fig. 1). The precise location cannot be specified recently. The hoard was transferred to the National Museum in Prague, and it used to consist of 37 deniers struck under Břetislaus i (1034–1055). They have been classified as of the C 313 (35 pieces) and C 317 (2 pieces) types (*Cach 1970*) produced before the ruler's monetary reform (around 1050). The hoard – together with other archaeological artefacts – documents a settlement in the bailey of Levý Hradec during the first half of the 11th century. Relatively high number of coins and character of the coin group (two denier types only) can point to the fact, that the hoard could be regarded as a sort of one-time payment or revenue. The hoard is very similar to that one from Zliv (Budweis distr.) discovered in 1974 with more than 129 deniers struck under Duke Oldrich (1012–1034), buried after 1016. The coins were classified as of the C 293 type (*Cach 1970*).

English summary by V. Novák

RANĚ NOVOVĚKÝ DEPOT MINCÍ Z PLCHŮVEK (OKR. ÚSTÍ NAD ORLICÍ)

Jiří MILITKÝ – Ondřej ČERNOHORSKÝ – David VÍCH

Abstract – Early Modern coin hoard from Plchůvky (Ústí nad Orlicí district).

In 2016, a coin hoard was discovered in the field to the north-east of the Plchůvky Village. The hoard consists of 461 coins and few small coin fragments. It seems to be one group of coins mixed together from two separate coin hoards via ploughing – both parts are marked as A and B in the catalogue. Part A is represented by 169 Prague grossi (nos. A1–169). This group of coins was buried after 1547. Part B is represented by 292 coins (nos. B170–461) – the coins come from 35 countries (the Habsburg Empire, Silesian Duchies, German territories, Switzerland, Poland and the Netherlands), and they were buried sometimes after 1616.

 Late Medieval Period, Early Modern Period, hoard, Prague grossus, 3-kreuzer, grossus

Úvod

Předmětem tohoto příspěvku je nálezový soubor mincí a fragmentů keramických nádob objevený v roce 2016 u obce Plchůvky ve východních Čechách. Jde o příklad velmi zajímavé peněžní hotovosti, jejíž interpretace je dosti komplikovaná a ukazuje na složitosti procesů akumulace peněz v průběhu 16. a na počátku 17. století.

Nálezové okolnosti a lokalizace souboru mincí

Místo nálezu archeologických situací a s nimi souvisejícím mincovním depotem se nachází na k. ú. obce Plchůvky. Prostor je situován v ploché inundační krajině na levém břehu meandrující Tiché Orlice. Terén změnily přesněji nedatovatelné antropogenní úpravy, z nichž se dochovala umělá vodoteč (patrně náhon) těsně severně obtékající lokalitu. Je dokonce možné, že tato vodoteč s nálezovou lokalitou může přímo souviset. Místo nálezu leží severovýchodně od jádra obce, severně od místní části Chalupy, na pravém břehu zmíněné vodoteče (obr. 1). Poloha mincovního depotu byla přesně zaměřena – UTM, WGS 84, E 0583784,46. 1, N 5544143,370.¹

Obr. 1. Plchůvky (okr. Ústí nad Orlicí) – místo nálezu depotu mincí a pláněk s vyznačením polohy archeologických situací a depotu mincí.

1 Zaměření provedla Zeměměřičská kancelář Kostelec nad Orlicí.

Počátek celého příběhu odkrytí sledovaného souboru mincí začíná dne 3. 2. 2016, kdy paní Jana Burkocová z Plchůvek² předala Regionálnímu muzeu ve Vysokém Mýtě kolekci keramických a kovových nálezů datovaných do doby od konce 15. až do 18. století; mezi kovovými nálezy byly zastoupeny také mince. Z informací nálezkyně a předaného souboru bylo jasné, že při zoraní dlouhodobě zatrávněné plochy došlo k výraznému narušení archeologických situací z pozdního středověku až raného novověku. Zároveň bylo zřejmé, že na místě by se mohl nacházet i orbou rozrušený depot mincí.

Následně byla situace ověřena v terénu 5. 2. 2016 archeology z Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě (Tomáš Bek a David Vích) a jejich spolupracovníky (Josef Uhlíř, Pavel Halouska a František Pácl).³ Na zorané ploše byly zjištěny vizuálně zřetelné tmavě probarvené plochy signalizující narušení intaktních archeologických situací orbou; z těchto míst pocházejí nálezy keramiky a mazanice získané povrchovým sběrem (obr. 1). Tmavě probarvené plochy byly geodeticky zaměřeny, avšak kromě vyzvednutí mincí se průzkum omezil pouze na povrchovou prospekci. Tmavě zbarvená místa související se zaniklou zástavbou a dalšími lidskými aktivitami, nebyla více archeologicky zkoumána.⁴ O zaniklých archeologických situacích v prostoru severně od obce nebyly dosud známy žádné informace. Je však prakticky jisté, že jde o zaniklou součást vsi Plchůvky. Z této vesnice známe i starší archeologické nálezy v podobě keramiky analogického stáří, které byly objeveny při kopání základů u nedalekého domu čp. 22 – tento soubor je uložen v Orlickém muzeu v Chocni (*Vích 2009, 22*). Ves Plchůvky je v písemných pramenech poprvé doložena k roku 1342 (*Profous 1951, 378*), ovšem její počátky budou určitě staršího data.

Souběžně aplikovaný průzkum s detektory prokázal v místě mimo tmavé probarvení půdy přítomnost orbou čerstvě rozrušeného depotu mincí (obr. 2). Některé mince, a také jeden fragment nádoby, byly nalezeny dokonce pouhým okem na povrchu opršeného zoraného pole (obr. 3–4). Jádrem souboru mincí, včetně zlomků, jak se později ukázalo, tři odlišných keramických nádob, bylo koncentrováno na malé ploše asi 2 m². Pouze některé ražby byly dislokovány v jejím bezprostředním okolí.⁵ Z intaktní náleзовé situace bezprostředně související s mincovním depotem se nedochovalo vůbec nic, neboť byla zcela zničena orbou a veškeré mince byly nalezeny výhradně v sekundární poloze v ornici. Je otázkou, jestli k narušení nádob s mincemi došlo až během poslední orby louky nebo už v dřívější době.⁶ Z rozbitých keramických nádob se podařilo při výzkumu objevit pouze malou část jejich fragmentů (obr. 9–11). To je ovšem ovlivněno skutečností, že na místě nebyla, s ohledem na časové možnosti archeologického výzkumu, provedena standardní sondáž, při které by bylo keramických střepeů nalezeno nepochybně výrazně více. Ačkoliv je pravděpodobné, že mince mohly být do nádob vloženy ještě v textilních obalech, jejich případné pozůstatky se při výzkumu objevit nepodařilo – půdní podmínky v písčité půdě nejsou k zachování fragmentů textilu dobré. Celý depot včetně fragmentů keramických nádob je uložen v Regionálním muzeu ve Vysokém Mýtě (př. č. 39/2016; inv. č. 18A-3621/1–461).

2 Nálezkyni patří velký dík za ohlášení nálezu.

3 Všem spolupracovníkům patří velké poděkování za jejich obětavou práci v terénu.

4 V prostoru jednoho z tmavě probarvených míst byly nalezeny dvě splepené mince bezprostředně související se sídlištní situací – tyto ražby však s depotem nesouvisí.

5 Předpokládáme, že průzkumem se podařilo zachránit drtivou většinu mincí z tohoto nálezu.

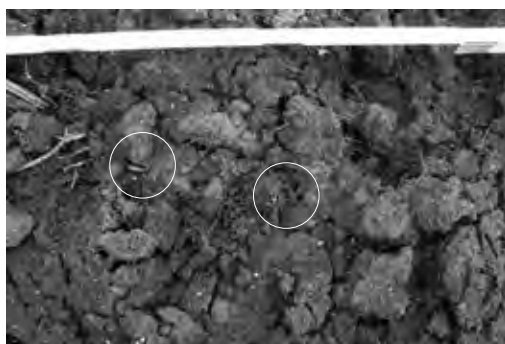
6 Nepřilíší velká dislokace mincí na ploše a jejich jen nečetné poškození orbou by mohlo nasvědčovat tomu, že jádro depotu bylo rozrušeno v nedávné době. Zlomky několika mincí a olámaní u řady dalších exemplářů však naznačují, že část depotu mohla být orbou narušena již v minulosti.

Obr. 2. Terénní průzkum na místě nálezu (foto D. Vích).

Obr. 3. Zlomky keramické nádoby a mince objevené na povrchu ornice při terénním průzkumu (foto D. Vích).

Obr. 4. Mince objevené na povrchu ornice při terénním průzkumu (foto D. Vích).

Stav dochování a zpracování mincovního depotu

Na konci roku 2017 byly mince předány do Národního muzea v Praze za účelem vypracování znaleckého posudku (Militký 2017). Tímto okamžikem bylo zahájeno i odborné zpracování tohoto mincovního nálezů. K vyhodnocení byly zapůjčeny všechny mince v původním nálezovém stavu – byly pokryté zelenými korozními produkty a část z nich byla vzájemně slepena. Hmotnost všech mincí před čištěním činila 1184,3 g. Odborné vyčištění mincí kyselinou citronovou provedl J. Militký. Mince byly po skupinách před konzervací fotograficky zdokumentovány (obr. 5–8). Prohlídka korozních produktů nezaznamenala stopy po textilním obalu – ten se však nemusel dochovat a jeho původní existence je s ohledem na pravidelné sloupečky mincí značně pravděpodobná. Pravidelnost sloupečků pražských grošů dokonce nevylučuje jejich původní zabalení např. do papírových obalů.⁷

Už v této fázi bylo možné konstatovat, že mince tvoří dvě zřetelně odlišitelné skupiny – pražské groše, často slepené v pravidelných sloupečcích pokrytých silnou vrstvou zelené koroze (obr. 5–6), a ostatní

7 Papír jako součást obalů mincovních depotů se dochovávala velice vzácně – sloupečky mincí v papírových obalech jsou doloženy např. v depotu z Českých Budějovic (Militký 2010, 3).

mince pokryté lokálními zelenými korozemi, z nichž byly některé slepeny do nepravidelných sloupečků (obr. 7–8). Nápadnou skutečností byla právě rozdílnost způsobu koroze u pražských grošů a dalších mincí, a rovněž fakt, že mezi slepenými pražskými groši nebyly zastoupeny jiné druhy mincí. Rozlišení na dvě nezávislé peněžní hotovosti bylo však stále jen hypotetické. Je třeba znovu zdůraznit, že při výzkumu v terénu nebylo možné jakkoliv rozlišit, že by šlo o dva nezávislé celky. Teprve pozdější laboratorní zpracování fragmentů keramických nádob nalezených mezi mincemi (obr. 9–11) umožnilo identifikaci tří různých a různě datovaných nádob.⁸ Stále však panovala představa, že jde o jeden depot původně ukrytý najednou ve více nádobách, které byly orbou poškozeny a mince vzájemně smíchány.

Obr. 5. Pražské groše ze souboru a před čištěním (foto J. Militký).

Obr. 6. Pražské groše ze souboru a před čištěním (foto J. Militký).

Obr. 7. Mince ze souboru B před čištěním (foto J. Militký).

Obr. 8. Mince ze souboru B před čištěním (foto J. Militký).

⁸ Vzhledem k tomu, že společně s mincemi byly objeveny pouze střepy tří nádob a žádná jiná keramika, jej jejich souvislost s depotem zcela jistá. Mince se navíc nacházely zcela stranou půdních příznaků z intaktními naorávanými archeologickými situacemi.

Výsledkem konzervace všech mincí z nálezů bylo 461 ražeb.⁹ Po rozřídění vyčištěných mincí se ukázalo, že ražby tvoří skutečně dvě výrazné skupiny – pražské groše Vladislava II. Jagellonského až Ferdinanda I. (nejmladší ražba je z roku 1547) a zbývající ražby v drtivé převaze evropské provenience ražené v ojedinělých případech již od počátku 16. století až do roku 1616. Je samozřejmě třeba zdůraznit, že starší pražské groše se vyskytují často i v depotech z počátku 17. století, avšak zpravidla ve výrazně menším množství a řada z nich bývá ořezaná a značně otřelá. V souboru z Plichůvek je však většina pražských grošů neořezaná.

Pro rozlišení dvou původních peněžních hotovostí se jeví důležité také svědectví keramických nádob užitých jako schránky depotu. Je zřejmé, že jsou zcela bezpečně různého stáří. Červeně malovaná nádoba nejasného tvaru (č. 1; obr. 9) je ze 16. století, glazovaný malovaný džbáněk (č. 2; obr. 10) je ze 17. století, stejně jako jednostranně glazovaná menší nádoba (č. 3; obr. 11). Keramika nezávisle potvrzuje numismatický předpoklad – depot je tvořen dvěma různě starými složkami, které byly zřejmě uloženy ve třech různě starých nádobách.

Je tedy zásadní otázka, jestli jde o dva časově nezávislé depoty mincí nebo o neobvyklý doklad ukrytí jednoho souboru peněz tvořeného dvěma částmi, z nichž jedna je starší a to včetně keramické nádoby č. 1. Protože původní nálezová situace byla zcela zničena orbou, jsme odkáni pouze na hypoteticky se nabízející možnosti:

1) Všechny mince byly ukryty společně až po roce 1616. Starší dlouhodobě střádaná složka depotu, pražské groše, byla uložena do země odděleně v nádobě (č. 1), zbytek mincí ve džbánu (č. 2) a v drobném keramickém tvaru (č. 3) – obě nádoby však také mohly být vloženy do velké keramické nádoby č. 1.

2) Jde o dva nezávislé depoty ukryté shodou okolností na stejném místě. Pražské groše (přinejmenším jejich drtivá většina) představují samostatný depot ukrytý v nádobě č. 1 po roce 1547. Ostatní mince pocházejí ze samostatného druhého depotu ukrytého po roce 1616 v malovaném džbánu č. 2 a malé nádobce č. 3 (pokud by se do nich vešly).

Která z těchto variant je blíže pravdě, je prakticky nemožné říci. Spíše intuitivně lze předpokládat, že by se skutečně mohlo jednat o jeden depot tvořený dvěma částmi, přičemž grošová složka je starší. Pravděpodobnost, že by v jednom místě byly zcela náhodně s odstupem zhruba 70 let ukryty tři nádoby s mincemi, se totiž jeví jako málo pravděpodobná. Hypoteticky tedy mohl být džbáněk (č. 2) a drobná nádoba (č. 3) vloženy do větší nádoby (č. 1).

Protože mince obsažené v nálezů tvoří skutečně dvě nápadně rozdílné skupiny, je depot rozdělen na dva soubory – A a B. Číslování ražeb v katalogu je však průběžné.

Absence archeologického výzkumu v místě nálezů neumožňuje stanovit, v jakém vztahu k zjištěnému osídlení (zástavbě datované nálezy keramiky do rozmezí 15.–18. století) depot byl. Nevíme ani, jestli byl uložen již ve volné krajině (např. na okraji polností) nebo ještě v bezprostředním zázemí zaniklé zástavby. Jistá je pouze skutečnost, že s archeologicky zjištěnou zástavbou v tomto prostoru určitě souvisí.

Keramické nádoby užitě jako schránky mincí

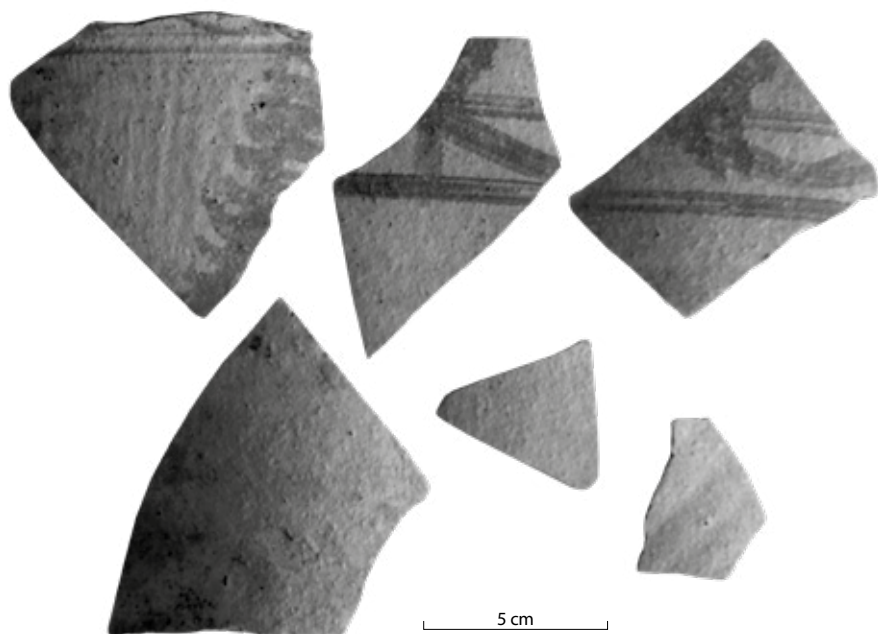
Popisy keramických nádob

1. Sedm střepů ze stěny větší keramické nádoby neurčitelného (hrncovitého) tvaru a nedochovaným okrajem. Povrch nádoby je rezný světle okrové barvy a s hnědo-červenou malbou na vnějším povrchu. Rozměry nerekonstruovatelné (obr. 9).

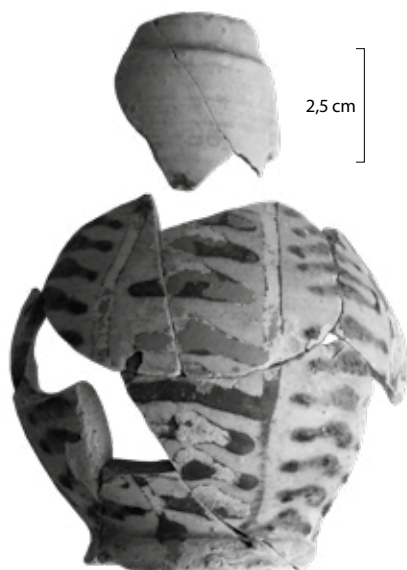
2. Keramický džbáněk s výrazně oblým tělem, mírně rozevřeným hrdlem a odsazeným oble zakončeným nahoru vytaženým okrajem. Z ucha je zachován pouze fragment s jeho nasazením. Povrch je oboustranně glazován – vnitřní strana je hnědo-okrová, vnější krémově bílá s barevnou engobovou malbou. Dekorace je tvořena svislými pásy s mírně oblými rovnými rovnoběžnými liniemi uvnitř každého pásu – barevně se střídají hnědé a zelené výplně pásů, svislé rozdělovací linie pásů jsou hnědé. Džbáněk je zachován ve velice fragmentárním stavu (zachována zhruba polovina těla a malý fragment hrdla s okrajem; celkem bylo nalezeno 14 fragmentů). Průměr maximální výdutí 8,5 cm, průměr dna 5 cm, přibližná výška asi 12 cm (obr. 10).

3. Pět malých atypických střepů z menší nádoby neurčitelného tvaru. Vnější povrch rezný světle okrové barvy, vnitřní povrch je hnědo-okrově glazován (obr. 11).

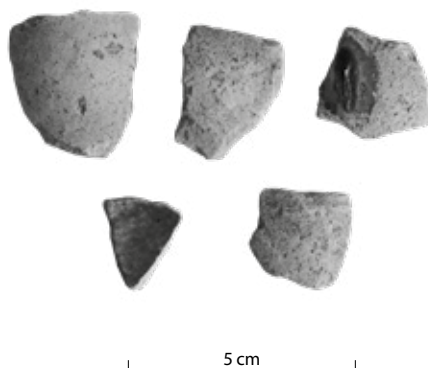
9 K tomuto množství je třeba ještě započítat několik drobných zlomků přesněji neurčitelných ražeb, které nejsou v katalogu uvedeny.

Obr. 9. Fragментy keramické nádoby č. 1 užitý zřejmě jako schránky pro mince ze souboru a (foto J. Militký).

Obr. 10. Glazovaný malovaný džbáněk č. 2 užitý zřejmě jako schránka pro mince ze souboru B (foto J. Militký).

Obr. 11. Fragменты jednostranné glazované drobné nádoby č. 3 užitý zřejmě jako schránky pro mince ze souboru B (foto J. Militký).

Velmi významné je archeologické datování společně nalezených rozbitých keramických nádob. Červeně malovaná neglazovaná nádoba nejasného zřejmě hrncovitého tvaru (č. 1) se hlásí obecně do 16. století – jde o poslední horizont výskytu neglazované oxidačně pálené engobou dekorované keramiky v tomto regionu. Její výroba je obecně v severní polovině Čech velmi starého data, nejstarší doklady červeně malované keramiky známe již od 2. poloviny 13. století. Ve východočeské oblasti se její produkce velmi rozšířila v pozdním středověku a končí právě v průběhu 16. století. Glazovaný engobovou malbou dekorovaný džbáněk (č. 2) lze zařadit obecně do průběhu 17. století, stejně jako zlomky jednostranně glazované nádoby (č. 3). I z tohoto pohledu se ukazuje, že máme před sebou pravděpodobně dvě nezávislé peněžní hotovosti.

Katalog mincí

Soubor A

I. ČECHY

Vladislav II. Jagellonský (1471–1516)

mincovna: *Kutná Hora*, mincmistr Beneš Krabice z Veitmile (1471–1496), řezač želez Jan zlatník (1469–1473/1476), AR pražský groš z let 1471–1473/1476

Lit.: *Hásková 1971*, typ I.a/3.

A1. 2,104 g; 27,3/27,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/1; ev. č. 36)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ I.a/var. (jako typ I.a/3, ale N v PRAGENSES v latinské formě se šikmým dříkem); *Hásková 1991*, 248, č. 401– 402; *Krajíc – Chvojka 2007*, 288, poř. č. 1/159, 1/354, 1/547, 1/1064, 1/1227, 2/1500, 2/2187; *Brádle 2001*, 16, č. 5–7.

A2. 1,914 g; 28,2/27,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/2; ev. č. 74)

mincmistr Beneš Krabice z Veitmile (1471–1496), řezač želez Jan zlatník (1469–1473/1476) a/nebo Říha zlatník (1473/1476–1479),¹⁰ AR pražský groš z let 1473/1476–1479

Lit.: *Hásková 1971*, typ V.a/5.

A3. 2,176 g; 27,9/27,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/3; ev. č. 87)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ VII.c/1.

A4. 1,978 g; 27,3/27,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/4; ev. č. 111)

mincmistr Beneš Krabice z Veitmile (1471–1496), řezač želez Říha zlatník (1473/1476–1479), AR pražský groš z let 1473/1476–1479

Lit.: *Hásková 1971*, typ IX.a/1.

A5. 2,501 g; 28,0/27,7 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/5; ev. č. 71)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ IX.c/1.

A6. 2,329 g; 27,2/28,2 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/6; ev. č. 27)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ IX.c/3.

A7. 1,934 g; 27,8/27,8 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/7; ev. č. 91)

A8. 1,806 g; 28,4/28,1 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/8; ev. č. 92)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ IX.c/3–7 (nečitelná rozdělovací znaménka před DEI a GROSSI).

A9. 2,220 g; 27,1/27,1 mm; 2 h (inv. č. 18A-3621/9; ev. č. 17)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ IX.c/10.

A10. 2,492 g; 28,3/28,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/10; ev. č. 77)

A11. 1,988 g; 27,6/27,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/11; ev. č. 101)

¹⁰ K otázce přípravy razidel v letech 1471–1479 nově O. Černohorský (2016b).

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ IX.c/? (nečitelné rozdělovací znaménko před WLADISLAVS).

A12. 2,228 g; 28,5/28,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/12; ev. č. 70)

–, Av.: [?] **W̄LADISLAVVS SCAVNDVS; D̄ELEGATIA REX BOEMIA**

Rv.: **GROSSI PRAGENSIS**¹¹

Lit.: *Hásková 1971*, typ IX. var. (nečitelná koruna a rozdělovací znaménko před jménem; na začátku rubního opisu **GROSSI**).

A13. 2,025 g; 26,2/27,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/13; ev. č. 5)

mincmistr Beneš Krabice z Veitmile (1471–1496), řezač želez Jiša (1479–1494), AR pražský groš z let 1479–1494

Lit.: *Hásková 1971*, typ X.a/1.

A14. 2,202 g; 26,8/27,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/14; ev. č. 117)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X.a/4.

A15. 2,260 g; 28,0/27,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/15; ev. č. 34)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X.c/1.

A16. 2,002 g; 27,0/26,8 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/16; ev. č. 28)

A17. 1,192 g; 25,6/25,9 mm; 3 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/17; ev. č. 31)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X.c/2.

A18. 2,313 g; 27,6/28,0 mm; 5 h; olámaný (inv. č. 18A-3621/18; ev. č. 26)

A19. 2,231 g; 26,4/25,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/19; ev. č. 43)

A20. 1,493 g; 24,6/24,3 mm; 3 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/20; ev. č. 46)

A21. 1,795 g; 28,0/27,7 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/21; ev. č. 48)

A22. 2,570 g; 26,9/26,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/22; ev. č. 49)

A23. 2,221 g; 25,6/26,0 mm; 1 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/23; ev. č. 67)

A24. 2,167 g; 27,8/28,0 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/24; ev. č. 73)

A25. 2,260 g; 26,5/26,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/25; ev. č. 88)

A26. 1,520 g; 27,9/27,5 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/26; ev. č. 90)

A27. 1,853 g; 27,3/27,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/27; ev. č. 420)

–, Av.: **W̄LADISLAVVS SCAVNDVS; D̄ELEGATIA REX BOEMIA**

Rv.: **GROSSI PRAGENSIS**

Lit.: *Hásková 1971*, typ X.c/var. (jako X.c/2, ale chyborážba SCEVNDVS).

A28. 1,877 g; 27,4/27,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/28; ev. č. 18)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X.c/? (nečitelné rozdělovací znaménko před WLADISLAVS).

A29. 2,121 g; 28,0/27,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/29; ev. č. 119)

A30. 2,052 g; 28,2/- mm; 9 h; prohnutý (inv. č. 18A-3621/30; ev. č. 13)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X. d/1.

A31. 2,392 g; 28,7/28,1 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/31; ev. č. 84)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X. (nečitelná koruna).

A32. 1,736 g; 27,1/26,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/32; ev. č. 80)

A33. 1,987 g; 26,8/26,6 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/33; ev. č. 116)

A34. 0,881 g; 26,3/- mm; 7 h; olámaný (inv. č. 18A-3621/34; ev. č. 418)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ X. var. (podobný jako X.a/4, ale hřiva lva 3+4+4 měsíčky nebo 4+4 měsíčky).

A35. 1,478 g; 27,5/28,0 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/35; ev. č. 97)

11 Fonty pro reprodukci opisů připravil RNDr. Lukáš Kučera, PhD. (Česká numismatická společnost, z. s. pobočka Pražské groše), tímto mu chceme vyjádřit poděkování za možnost jejich využití v tomto článku.

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/1.

A36. 1,609 g; 27,0/26,9 mm; 2 h (inv. č. 18A-3621/36; ev. č. 51)

A37. 1,855 g; 28,3/28,1 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/37; ev. č. 100)

A38. 2,158 g; 26,1/26,3 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/38; ev. č. 47; absence rozdělovacího znaménka před WLADISLAVS nejistá)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/3.

A39. 2,330 g; 26,6/26,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/39; ev. č. 69)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/7.

A40. 2,372 g; 26,6/26,3 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/40; ev. č. 21)

A41. 2,044 g; 26,0/26,3 mm; 12 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/41; ev. č. 42)

A42. 1,392 g; 25,1/25,2 mm; 4 h; vylomený okraj (inv. č. 18A-3621/42; ev. č. 56)

A43. 2,260 g; 26,2/25,6 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/43; ev. č. 76)

A44. 1,827 g; 26,8/26,9 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/44; ev. č. 89)

A45. 2,020 g; 26,9/26,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/45; ev. č. 114)

A46. 0,954 g; 26,3/- mm; 10 h; ořezaný; 50 % odlomeno (inv. č. 18A-3621/46; ev. č. 415)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/9.

A47. 1,424 g; 25,9/26,4 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/47; ev. č. 19)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/19.

A48. 2,339 g; 25,9/25,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/48; ev. č. 115)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/25.

A49. 1,690 g; 26,9/26,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/49; ev. č. 57)

–, Av.: [?]VV[LAD]IVSVAVS [S]a[CV?]IN[DVS]; [✱]DEI:GRATIA:RAX:BOEMIA

Rv.: ✱✱GROISIA:PRAGAVSES

Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/var. (líč špatně čitelný, retrográdně otočené B v BOEMIE jako u typu XI.a/26, ale zřejmě chybí rozdělovací znaménko před jménem a ve vnitřním lícním opisu špatně identifikovatelná chyborážba snad [WLAD]IVSLAVS [S]ECVIN[DVS]?).

A50. 2,164 g; 27,0/26,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/50; ev. č. 102)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/28 (rozdělovací znaménko : před WLADISLAVS nejisté).

A51. 2,550 g; 27,1/26,6 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/51; ev. č. 99)

–, Av.: †[WLADISL]AVS SECUNDOVS; ✱DEI:GRATIA:RAX:BOEMIA

Rv.: ✱✱GROISIA:PRAGAVSES

Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/var. (líč XI.a/12, rub XI.a/10).

A52. 2,546 g; 26,5/26,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/52; ev. č. 41)

–, Av.: :VVHVDISIAVVS SECUNDOVS; ✱DEI:GRATIA:RAX:BOEMIA

Rv.: ✱✱GROISIA:PRAGAVSES

Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/var. (líč XI.a/28, rub XI.a/20).

A53. 1,374 g; 25,0/25,6 mm; 11 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/53; ev. č. 106)

–, Av.: †VVHVDISIAVVS SECUNDOVS; ✱DEI:GRATIA:RAX:BOEMIA

Rv.: ✱✱GROISIA:PRAGAVSES

Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/var. (líč XI.a/7, rub chyborážba RAGENSES, *Černohorský 2016a*, 48–49, č. 2a–b).

A54. 2,503 g; 27,2/27,1 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/54; ev. č. 68)

–, Av.: ·WVHVDISIAVVS SECUNDOVS; ✱✱DEI:GRATIA:RAX:BOEMIA

Rv.: ✱✱GROISIA:PRAGAVSES

Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/var. (podobný jako XI.a/25, ale ve vnějším lícním opisu ❀❀DEI); nepublikovaný exemplář z nálezů Praha – Prosek (1933), inv. č. H32014/665.
A55. 2,213 g; 26,0/26,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/55; ev. č. 53)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.a/? (blíže neurčitelné).
A56. 2,466 g; 27,1/27,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/56; ev. č. 6)
A57. 2,444 g; 26,0/25,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/57; ev. č. 45)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.
A58. 1,699 g; 27,4/27,1 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/58; ev. č. 421)

–, Av.: **†VVVHADISIVVS SEDVNDVS; ❀DEI❀GRATIA❀RAX❀BOEMIA**
Rv.: **❀❀GROISIV❀PRAGENSIS**
Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.b/var. (líc XI.b/5, rub XI.a/10); *Hásková 1991*, 262, č. 485.
A59. 2,179 g; 26,8/26,9 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/59; ev. č. 44)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.b/1 nebo d/1 (nejistá tečka pod korunou).
A60. 2,312 g; 27,1/26,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/60; ev. č. 4)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XI.d/1.
A61. 2,214 g; 27,3/27,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/61; ev. č. 113)

mincmistr Beneš Krabice z Veitmile (1471–1496), Pavel Jan Hostofar (1496–1499) a Bohuše Kostka z Postupic (1499–1505), řezač želez Blažek Dráb (1494–1502), AR pražský groš z let 1494–1502
Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.c/2? (špatně čitelná koruna, určení obrazové varianty nejisté).
A62. 1,681 g; 27,1/27,2 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/62; ev. č. 33)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.d/2.
A63. 1,730 g; 25,5/26,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/63; ev. č. 30)

–, Av.: **WVHADISIVVS SEDVNDVS; [?]❀DEI❀GRATIA❀RAX❀BOEMIA**
Rv.: **❀❀GROISIV❀PRAGENSIS**
Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.d/var. (jako XII.d/1, ale chybořazba SEDVNDVS, nejisté další rozdělovací znaménko před ❀DEI); *Hásková 1991*, 264, č. 502.
A64. 2,236 g; 27,3/27,5 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/64; ev. č. 1)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.e/1.
A65. 1,974 g; 26,2/26,7 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/65; ev. č. 93)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.e/11? (nejisté rozdělovací znaménko : před WLADISLAVS).
A66. 2,165 g; 27,1/26,8 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/66; ev. č. 58)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.f/7.
A67. 2,239 g; 26,2/26,2 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/67; ev. č. 96)

–, Av.: **WVHADISIVVS SEDVNDVS; ❀DEI+GRATIA+RAX+[BOEMIA]**
Rv.: **❀❀GROISIV❀PRAGENSIS**
Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.f/var. (jako XII.f/1, ale možná chybořazba GRATAA).
A68. 2,226 g; 27,2/27,1 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/68; ev. č. 108)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XII.f/? (nejisté rozdělovací znaménko před DEI).
A69. 2,397 g; 26,4/26,4 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/69; ev. č. 9)

mincmistr Bohuše Kostka z Postupic (1499–1505) a Bernard z Waldsteina (1505–1510), řezač želez Blažek Dráb (1502–1509), AR pražský groš z let 1502–1509

Lit.: *Hásková 1971*, typ XIII.d/2 nebo d/5.

A70. 1,321 g; 25,8/25,5 mm; 6 h; ořezaný; rozlámaný (inv. č. 18A-3621/70; ev. č. 120)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIII.d/4 nebo d/5 (nečitelné N v SECVNDVS).

A71. 2,186 g; 26,3/26,7 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/71; ev. č. 59)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIII.d/5.

A72. 2,452 g; 26,4/26,5 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/72; ev. č. 14)

A73. 1,905 g; 26,3/26,0 mm; 1 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/73; ev. č. 20)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIII.e/1–4 (nečitelné rozdělovací znaménko před WLADISLAVS).

A74. 2,535 g; 27,4/27,2 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/74; ev. č. 63)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIII.e/2.

A75. 2,131 g; 27,9/27,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/75; ev. č. 3)

A76. 2,277 g; 27,8/27,8 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/76; ev. č. 7)

A77. 2,221 g; 27,7/27,1 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/77; ev. č. 16)

A78. 2,074 g; 27,4/27,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/78; ev. č. 35)

A79. 1,849 g; 27,3/26,9 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/79; ev. č. 40)

A80. 1,513 g; 28,8/28,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/80; ev. č. 54)

A81. 2,154 g; 26,4/26,8 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/81; ev. č. 55)

A82. 2,278 g; 28,0/27,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/82; ev. č. 64)

A83. 2,189 g; 27,0/27,1 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/83; ev. č. 65)

A84. 1,724 g; 25,5/25,2 mm; 9 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/84; ev. č. 75)

A85. 2,308 g; 27,7/28,0 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/85; ev. č. 94)

A86. 2,115 g; 27,6/27,7 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/86; ev. č. 95)

A87. 2,169 g; 27,3/27,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/87; ev. č. 104)

A88. 1,954 g; 27,2/27,5 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/88; ev. č. 105)

A89. 2,418 g; 27,6/27,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/89; ev. č. 107)

A90. 2,521 g; 26,4/27,2 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/90; ev. č. 109)

A91. 1,727 g; 27,1/27,1 mm; 2 h (inv. č. 18A-3621/91; ev. č. 112)

A92. 1,160 g; 27,8/27,1 mm; 11 h; rozlomený (inv. č. 18A-3621/92; ev. č. 122)

A93. 1,927 g; 27,0/27,1 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/93; ev. č. 416)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIII.e/6.

A94. 2,014 g; 26,5/26,0 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/94; ev. č. 22)

A95. 1,826 g; 26,3/26,7 mm; 12 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/95; ev. č. 37)

A96. 2,139 g; 26,8/26,6 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/96; ev. č. 72)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIV.a/2.

A97. 1,545 g; 25,2/24,4 mm; 9 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/97; ev. č. 39)

–, Av.: *WUWEDISUHVVS SECVIDVS; *DGV:GRHTYH+RREZ:BOEMIE

Rv.: ***GROJAVX+DRHOBNSGS

Lit.: *Hásková 1971*, typ XIV.a/var. (chyboražba BOEMIE a SECVIDVS).

A98. 2,208 g; 27,5/27,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/98; ev. č. 10)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XV.a/1.

A99. 1,753 g; 26,1/25,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/99; ev. č. 15)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XV.a/1–2 (nečitelný tvar M v BOEMIE).

A100. 1,794 g; 26,5/26,0 mm; 12 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/100; ev. č. 11)

A101. 2,363 g; 27,7/27,8 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/101; ev. č. 103)

–, Av.: **WLLDISLSVS SECUNDVS; *DEI:GRATIA+REX:BOEMIE**

Rv.: *****GROSSI+PRAGENSIS**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XV.a/var. (chybí rozdělovací znaménko před WLADISLAVS).

A102. 1,873 g; 27,0/26,7 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/102; ev. č. 50)

A103. 2,618 g; 27,6/28,0 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/103; ev. č. 79)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XV.a/var. (nečitelné rozdělovací znaménko před WLADISLAVS; chybí malý měsíček ve spodní řadě).

A104. 1,134 g; 28,6/29,1 mm; 3 h; rozlámáný (inv. č. 18A-3621/104; ev. č. 121)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XV.a/var. (jako XV.a/1–2, nečitelné M v BOEMIE; chybí malý měsíček ve spodní řadě).

A105. 2,173 g; 27,5/26,8 mm; 6 h; ořezáný (inv. č. 18A-3621/105; ev. č. 82)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XV.b/2.

A106. 1,675 g; 28,4/27,4 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/106; ev. č. 23)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XV (zdeformovaný obraz lva silným dvojrázem).

A107. 2,084 g; 27,5/27,7 mm; 4 h; dvojráz (inv. č. 18A-3621/107; ev. č. 8)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIV–XV (nečitelný lev).

A108. 1,977 g; 27,4/27,4 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/108; ev. č. 25)

A109. 1,603 g; 25,3/25,6 mm; 3 h; ořezáný (inv. č. 18A-3621/109; ev. č. 62)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XIV–XVI (nečitelný lev).

A110. 2,233 g; 27,6/27,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/110; ev. č. 38)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XVII.a/1.

A111. 0,960 g; 25,2/- mm; 1 h; ořezáný; vylomený (inv. č. 18A-3621/111; ev. č. 32)

A112. 1,357 g; 26,0/26,1 mm; 12 h; ořezáný (inv. č. 18A-3621/112; ev. č. 419)

–, Av.: **+WLLDISLSVS[+SECUNDVS]; *DEI:GRATIA+REX:BOEMIE**

Rv.: *****GROSSI+PRAGENSIS**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI.a/var. (nepopsané rozložení variací tvaru S ve vnitřním lícním opisu).

A113. 2,064 g; 27,9/27,9 mm; 2 h (inv. č. 18A-3621/113; ev. č. 83)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI.b/1.

A114. 1,920 g; 25,4/25,2 mm; 6 h; ořezáný (inv. č. 18A-3621/114; ev. č. 29)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI.b/? (nejisté rozdělovací znaménko před WLADISLAVS, jiné natočení tříčtvrtečních kosých křížků ve vnějším lícním opisu).

A115. 2,065 g; 28,0/27,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/115; ev. č. 85)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI.b/? (jiné natočení tříčtvrtečních křížků mezi DEI a GRATIA, nečitelné rozdělovací znaménko mezi REX a BOEMIE).

A116. 1,732 g; 26,1/26,3 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/116; ev. č. 98)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI.c/2.

A117. 1,591 g; 25,8/25,6 mm; 1 h; ořezáný (inv. č. 18A-3621/117; ev. č. 66)

A118. 2,109 g; 28,5/28,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/118; ev. č. 86)

–, Av.: [?] **WLLDISLSVS SECUNDVS; *DEI:GRATIA+REX:BOEMIE**

Rv.: *****GROSSI+PRAGENSIS**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI.c nebo e/var. (nečitelný obraz koruny; nepopsaná chyborážba WLLDISLSVS).

A119. 2,014 g; 28,5/27,8 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/119; ev. č. 24)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXI? (nečitelný obraz lva i koruny).
A120. 2,332 g; 29,0/28,6 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/120; ev. č. 2)

–, Av.: **•WLRHDYSLRHS•SECVNDVS; ♦D[EX]G[RE]T[IX]♦RE[X]BOE[WI]E**
Rv.: *****GROSSI♦PRHGEINSES**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXII.e/var. (rozdělovací znaménka ve vnitřním lícním opisu mírně zdeformovaná, ale zřejmě ve tvaru kosého křížku **•WLADISLAVS•SECVNDVS**, rozdělovací znaménka ve vnějším lícním opisu jako dva tříčtvrteční kosé křížky); *Krajíc – Chvojka 2007*, 59, poř. č. 1/208; líc jako *Hásková 1991 272*, č. 546.

A121. 1,640 g; 26,6/26,9 mm; 9 h; hrana na 3 h (inv. č. 18A-3621/121; ev. č. 52)

–, Av.: **•WLRHDYSLRHS SECVNDVS; ♦D[EX]G[RE]T[IX]♦RE[X]BOE[WI]E**
Rv.: *****GROSSI♦PRHGEINSES**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXII var. (figura lva s oválným útvarom za hřbetem, všechny litery S ve vnitřním lícním opisu s horizontálními patkami – **Š**).

A122. 1,849 g; 29,9/28,6 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/122; ev. č. 110)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXII var. (varianta lva se dvěma měsíčky za hřbetem, líc jako XXII.a/4).
A123. 2,340 g; 27,6/28,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/123; ev. č. 81)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXIII.a/1.

A124. 2,148 g; 28,4/28,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/124; ev. č. 60)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXIII.a/2 (jiné natočení tříčtvrtečních kosých křížků za REX).

A125. 2,187 g; 28,8/28,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/125; ev. č. 417)

–, Av.: **•WLRHDYSLRHS SECVNDVS; ♦D[EX]G[RE]T[IX]♦RE[X]BOE[WI]E**
Rv.: *****GROSSI♦PRHGEINSES**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXIII.c/var. (líc XXIII.c/1–3, rub XIII.b/3); nepublikovaný exemplář z nálezu Praha – Prosek (1933), inv. č. H32014/713.

A126. 1,529 g; 26,7/26,8 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/126; ev. č. 61)

–, Lit.: *Hásková 1971*, typ XXIII.d/1 (na rubu špatně čitelné rozdělovací znaménko před GROSSI, zřejmě jako d/1).

A127. 2,304 g; -/28,3 mm; 5 h; prohnutý (inv. č. 18A-3621/127; ev. č. 12)

–, Av.: **[?]WLRHDYSLRHS SECVNDVS; [♦D]EXG[RE]T[IX]♦RE[X]BOE[WI]E**
Rv.: *****GROSSI[?]PRHGEINSES**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXIII.c/var. (hůře čitelný, líc jako XXIII.c/1–3, ale nejspíše rozdělovací znaménko ve tvaru tečky před jménem, rub snad jako typ XXIII.d/1, nepublikovaná variace křížení razidel).

A128. 2,478 g; 27,6/27,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/128; ev. č. 118)

–, Av.: **•WLRHDYSLRHS SE]CVNDVS; [♦D]EXG[RE]T[IX]♦RE[X]BOE[WI]E**
Rv.: *****GROSSI[?]PRHGE[IN]SES**

Lit.: *Hásková 1971*, typ XXIII.d/var. ? (obraz koruny nečitelný, líc dle rozdělovacích znamének jako XXIII.d, na rubu počáteční rozdělovací znaménko před GROSSI jako u XXIII.c/2, znaménko za GROSSI nečitelné, nepublikovaná variace křížení razidel).

A129. 2,098 g; 28,8/28,3 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/129; ev. č. 78)

Ludvík I. Jagellonský (1516–1526)

mincovna: *Jáchymov*, mincmistr Oldřich Gebhart (1519–1522) a Hans Weizelmann (1522–1526), řezač želez Hanuš z Rásné (1502–1531), AR pražský groš z let **1520–1524**

Lit.: *Nemeškal 1964*, č. 13; *Hásková 1971*, typ I.a/1; *Vaňouch 2016*, typ I.a/1 (absence tečky na začátku vnitřního lícního opisu nejistá, v úvahu připadá i var. a/2 s tečkou).

A130. 1,528 g; 26,1/25,1 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/130; ev. č. 195)

Ferdinand I. (1526–1564)

mincovna: *Kutná Hora*, mincmistr Jan z Vartenberka (1527–1533), řezač želez Hanuš z Řásné (1502–1531), AR pražský groš bez letopočtu z let 1527–1531

Av.: ✠FERDINANDVS PRIMV; ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMI

Rv.: ✠GROSSI:PRAGENSES

Lit.: *Smělý 1996*, typ IV.c/var. (líc nepopsaná kombinace rozdělovacích znamének a suspenzí¹² posledních slov obou opisů, koruna hůře vyražená, snad bez kroužků po stranách); *Chvojka 1997*, –/d.

A131. 2,036 g; 24,4/24,5 mm; 1 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/131; ev. č. 446)

–, Lit.: *Smělý 1996*, typ V.e/3; *Chvojka 1997*, T37/e (tuto kombinaci razidel nezná).

A132. 1,937 g; 26,3/26,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/132; ev. č. 444)

–, Av.: ✠FERDINANDVS PRIMV; ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEM

Rv.: ✠GROSSI:PRAGENSES

Lit.: *Smělý 1996*, typ V.e/var. (líc jako V.e/5, ale suspenze BOEM, koruna hůře vyražená, snad bez kroužků po stranách; rub jako var. V.e/3 a e/6).

A133. 2,119 g; 26,3/26,1 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/133; ev. č. 450)

–, Lit.: *Smělý 1996*, typ V.f/10 (líc nejisté zakončení suspenzí slov PRIM(VS) a BOEM(IE)); rub nejisté rozdělovací znaménko za GROSSI).

A134. 2,269 g; 26,8/27,0 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/134; ev. č. 451)

–, Lit.: *Smělý 1996*, typ V.h/2; *Chvojka 1997*, T52/j (tuto kombinaci razidel nezná).

A135. 2,471 g; 26,6/26,2 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/135; ev. č. 443)

mincmistr Jan z Vartenberka (1527–1533), líc řezač želez Hanuš z Řásné (1502–1531), rub neznámý řezač, AR pražský groš bez letopočtu z roku 1531

Lit.: *Smělý 1996*, typ VI.a/1–2 (nečitelný tvar rozdělovacího znaménka před GROSSI).

A136. 1,923 g; 23,8/24,0 mm; 12 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/136; ev. č. 448)

mincmistr Jan z Vartenberka (1527–1533), líc neznámý řezač, rub řezač želez Hanuš z Řásné (1502–1531), AR pražský groš bez letopočtu z let 1531–1533

Lit.: *Smělý 1996*, typ X.b/3; *Chvojka 1997*, T20/s (tuto kombinaci razidel nezná).

A137. 1,865 g; 24,2/25,1 mm; 6 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/137; ev. č. 447)

mincmistr Jan z Vartenberka (1527–1533) a Albrecht z Gutštejna (1534–1542), řezač želez neznámý, AR pražský groš bez letopočtu z let 1531–1534

Lit.: *Smělý 1996*, typ XII.a/13; *Chvojka 1997*, typ T11/l.

A138. 1,953 g; 26,5/26,9 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/138; ev. č. 449)

–, Av.: ✠FERDINANDVS:PR(I?); ✠DEI:GRATIA✠REX:BOE(MI?)

Rv.: ✠GROSSI:PRAGENSES

Lit.: *Smělý 1996*, typ XII.b/var. (líc nepopsaná opisová varianta, za FERDINANDVS sice dvojkroužek jako u var. b/5, ale kvůli nedostatku místa lze předpokládat pouze suspenzi následujícího slova ve tvaru PRI, nečitelné rovněž zakončení slova BOEMIE; rub jako u var. b/5).

A139. 1,956 g; 24,9/24,6 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/139; ev. č. 452)

mincmistr Jan z Vartenberka (1527–1533) a Albrecht z Gutštejna (1534–1542), líc řezač želez Jan Zlatník z Liboslavě (1533–1557), rub neznámý řezač, AR pražský groš bez letopočtu z let 1533–1534

Av.: ✠FERDINANDVS:PRIM; ✠DEI:GRACIA:REX:BOEMIE

Rv.: ✠GROSSI:PRAGENSES

12 V epigrafice se jako suspenze označují slova zkrácená na první písmeno, např. A(NNO), nebo několik prvních písmen, např. PRI(MVS).

Lit.: *Smělý 1996*, typ XIII.c/var. (líc nepopsaná opisová varianta s novou kombinací rozdělovacích znamének, vnitřní lícni opis jako var. c/4, vnější lícni opis jako c/3; rub jako c/4); *Chvojka 1997*, C7/c (tuto kombinaci razidel nezná).

A140. 1,874 g; 25,7/26,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/140; ev. č. 445)

mincmistr Jan z Vartenberka (1527–1533) a Albrecht z Gutštejna (1534–1542), řezač želez Jan Zlatník z Liboslavě (1533–1557), AR pražský groš 1533

Lit.: *Chvojka 1997*, typ C2/c.

A141. 2,225 g; 26,1/25,4 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/141; ev. č. 442)

mincmistr Albrecht z Gutštejna (1534–1542), řezač želez Jan Zlatník z Liboslavě (1533–1557), AR pražský groš 1534

Lit.: *Chvojka 1997*, typ C4/a.

A142. 2,289 g; 25,8/25,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/142; ev. č. 430)

AR pražský groš 1535

Lit.: *Chvojka 1997*, typ 6/c.

A143. 2,102 g; 25,5/26,7 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/143; ev. č. 436)

A144. 2,251 g; 26,3/26,5 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/144; ev. č. 437)

AR pražský groš 1536

Lit.: *Chvojka 1997*, typ C10/b.

A145. 1,584 g; 23,7/24,5 mm; 12 h; ořezaný (inv. č. 18A-3621/145; ev. č. 438)

–, Av.: **•FERDINANDVS:PRIM; •DEI:GRATIA:REX:BOEMIE:**

Rv.: **•GROSSI:PRAGENSES:1536**

Lit.: *Chvojka 1997*, var./b (líc nepopsaná varianta, vnitřní opis jako var. T1, litera A bez středního břevna, ve vnějším opisu BOEMIE:).

A146. 2,179 g; 26,1/25,7 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/146; ev. č. 439)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ C13 nebo T1/b (nečitelné slovo GRACIA/GRATIA).

A147. 2,323 g; 26,6/26,6 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/147; ev. č. 440)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ C17 nebo T2/b (líc chybí část střížku se slovem GRACIA/GRATIA; rub chybí část střížku, nelze ověřit dvojtečku před číslicí 1, Chvojka u var. C17 a T2 popisuje pouze variantu s dvojtečkou).

A148. 0,675 g; 25,9/- mm; 12 h; asi 40 % odlomeno (inv. č. 18A-3621/148; ev. č. 441)

AR pražský groš 1537

Lit.: *Chvojka 1997*, typ C8, 9, 11 nebo 12/c (líc nečitelný konec vnějšího opisu, na začátku vnitřního opisu – pětিলistá kytka s negativním středem; rub var. c Chvojka u lícniho razidla typu C8, 9, ani 12 nezná).

A149. 2,298 g; 25,9/26,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/149; ev. č. 432)

AR pražský groš 1538

Lit.: *Chvojka 1997*, typ C5/? (nečitelná rozdělovací znaménka v rubním opisu).

A150. 2,056 g; 26,9/26,5 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/150; ev. č. 434)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ C11/b.

A151. 1,678 g; 26,2/27,1 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/151; ev. č. 435)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ C20 nebo C21/e (nejistá přítomnost rozdělovacího znaménka mezi REX a BOEMIE, A ve FERDINANDVS bez středního břevna).

A152. 2,538 g; 26,7/26,7 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/152; ev. č. 433)

AR pražský groš 1540

Lit.: *Chvojka 1997*, typ asi T3/a (určení lící strany nejisté z důvodu velkého dvojrázu).

A153. 2,466 g; 27,1/25,8 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/153; ev. č. 455)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ T6/b (nejistá absence rozdělovacího znaménka mezi FERDINANDVS a PRI; takovou kombinaci razidel nezná).

A154. 2,824 g; 27,6/27,2 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/154; ev. č. 457)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ T9/a.

A155. 2,245 g; 27,0/26,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/155; ev. č. 458)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ T9/d (určení rubní strany nejisté z důvodu dvojrázu v letopočtu).

A156. 2,241 g; 27,0/26,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/156; ev. č. 456)

AR pražský groš 1541

Lit.: *Chvojka 1997*, typ 1/c (tuto kombinaci razidel nezná).

A157. 2,084 g; 25,0/25,3 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/157; ev. č. 429)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ 8/? (nečitelná část opisu mezi PRAGENSES a 1541, podle dostatku místa zřejmě některá variace se suspenzí A(NNO), čili opisové variace g–j).

A158. 2,349 g; 25,5/25,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/158; ev. č. 428)

AR pražský groš 1542

Lit.: *Chvojka 1997*, typ 8/a.

A159. 1,946 g; 25,6/25,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/159; ev. č. 427)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ ?/b (konec vnitřního lícího opisu nečitelný a stížený dvojrázem).

A160. 1,795 g; 25,6/26,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/160; ev. č. 426)

–, Av.: **•FERDINANDVS•PRI; **•DEI•GRATIA[•]REX[•]BOEMIE**

Rv.: **•GROSSI•PRAGENSES•A•1542**

Lit.: *Chvojka 1997*, typ var./g (vnitřní lící opis jako u typu 13–14, ale vnější lící opis začíná kombinovaným rozdělovacím znaménkem **•DEI).

A161. 2,114 g; 26,1/26,6 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/161; ev. č. 425)

AR pražský groš 1543

Lit.: *Chvojka 1997*, typ 6/a (na rubu litera A bez středního břevna; tuto kombinaci razidel nezná).

A162. 2,199 g; 26,5/26,2 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/162; ev. č. 424)

–, Lit.: *Chvojka 1997*, typ 7/b.

A163. 2,098 g; 26,2/26,2 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/163; ev. č. 422)

–, Av.: **•FERDINANDVS•PRI; •DEI•GRATIA•REX•BO[EMI]E**

Rv.: **•GROSSI•PRAGENSES•A•1543**

Lit.: *Chvojka 1997*, typ 8/b (v typologii není uvedeno rozdělovací znaménko na začátku vnitřního lícího opisu a kompletní vnější lící opis); *Smolík 1971*, 57, č. 29.

A164. 2,504 g; 26,0/26,1 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/164; ev. č. 423)

AR pražský groš 1546

Av.: **•FERDINANDVS[•]DRIM; •DEI•GRATIA[•]REX•BOEMIE**

Rv.: **[?]GROSSI[?]PRAGENSES[?]A[?]1546**

Lit.: *Chvojka 1997*, typ var./? (nepopsaná chyborážba a suspenze DRIM ve vnějším lícím opisu, na rubu nečitelná rozdělovací znaménka).

A165. 2,502 g; 25,0/25,6 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/165; ev. č. 453)

–,Av.: ♣FERDINANDVS•PR; ✠DEI•GRATIA•REX•BOEMIE
Rv.: ✠GROSSI•PRAGENSES•A•1546
Lit.: *Chvojka 1997*, typ var./b (nepopsaná opisová varianta ♣FERDINANDVS•PR).
A166. 2,236 g; 25,2/25,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/166; ev. č. 454)

AR pražský groš 1547

Av.: ♣FERDINANDVS•PRI; ✠DEI•GRATIA•REX•BOEMIE
Rv.: ✠GROSSI•PRAGENSES•A•1547

Lit.: *Chvojka 1997*, – (nepopsaný typ, na lici opisová varianta ♣FERDINANDVS•PRI, na rubu ♣A•1547).

A167. 2,675 g; 25,3/24,8 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/167; ev. č. 431)

AR pražský groš 15??

Lit.: *Chvojka 1997*, ? (nečitelný letopočet, dle rozdělovacích znamének a tvaru suspenze PRI(MVS) byl ražen v letech 1536–1540).

A168. 2,150 g; 26,3/25,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/168; ev. č. 459)

AR pražský groš 154?

Lit.: *Chvojka 1997*, ? (nečitelný letopočet, dle rozdělovacích znamének byl ražen v letech 1540–1542)

A169. 2,134 g; 27,0/27,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/169; ev. č. 460)

Soubor B

I. ČECHY

Maxmilian II. (1564–1576)

mincovna: *Praha*, mincmistr Jan Harder (1561–1577), AR 2křejcar 1566

Lit.: *Halačka 2011*, 105, č. 178; Šimek 2011, 35, č. 7.

B170. 1,150 g; 18,8/19,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/170; ev. č. 192)

mincovna: *Kutná Hora*, mincmistr Jiří Šatný (1576–1592), AR tolar 1576

Lit.: *Halačka 2011*, 113, typ č. 195; Šimek 2011, 61, č. 98.

B171. 28,780 g; 41,8/41,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/171; ev. č. 409)

mincovna: *Jáchymov*, mincmistr Jiří Geitzkofler (1562–1576), AR 2křejcar 1566

Lit.: *Halačka 2011*, 122–123, typ č. 219; Šimek 2011, 70, č. 123–125.

B172. 0,904 g; 18,8/18,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/172; ev. č. 191)

Rudolf II. (1576–1611)

mincovna: *Jáchymov*, mincmistr Pavel Hofmann (1584–1599), AR tolar 1591

Lit.: *Halačka 2011*, 200, typ č. 393; Šimek 2011, 233, č. 659.

B173. 28,618 g; 40,9/40,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/173; ev. č. 410)

II. Slezsko, KRNOV, knížectví

Jan Jiří (1606–1621)

mincovna: *Krnov*, mincmistr Valentin Janus, AR 3křejcar 1611

Lit.: *Holečková 2010*, 35, č. 29.

B174. 1,606 g; 21,6/21,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/174; ev. č. 179)

B175. 1,791 g; 20,9/20,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/175; ev. č. 180)

B176. 1,721 g; 21,4/21,4 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/176; ev. č. 181)

III. Slezsko, LEHNICE – BŘEH, knížectví

Fridrich II. (1505–1547)

mincovna: *Lehnice*, AR groš bez letopočtu z let 1505–1509

Lit.: *Kopicki 1982*, 50, č. 87; *Holečková 2010*, 55, č. 49–50.

B177. 1,811 g; 24,4/25,5 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/177; ev. č. 194)

Jáchym Friedrich (1586–1602)

mincovna: *Rychleby*, AR 3krejcar 1601

Lit.: *Kopicki 1982*, 54, č. 99.

B178. 1,647 g; 22,6/22,4 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/178; ev. č. 196)

IV. DOLNÍ RAKOUSY

Ferdinand I. (1521–1564)

mincovna: *Videň*, mincmistr Andre Hartmann (1545–1556), AR groš 1547

Lit.: *Markl 1896*, 13, č. 113; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 30, typ Taf. 1:22.

B179. 2,110 g; 20,9/20,8 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/179; ev. č. 375)

AR 3krejcar (groš) 1548

Lit.: *Markl 1896*, 13, č. 115; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 31, typ Taf. 1:22.

B180. 2,030 g; 20,9/20,8 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/180; ev. č. 365)

B181. 1,972 g; 20,9/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/181; ev. č. 382)

B182. 1,838 g; 21,4/20,9 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/182; ev. č. 384)

AR 3krejcar (groš) 1549

Lit.: *Markl 1896*, 13, jako č. 116; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 32, typ Taf. 1:22.

B183. 2,155 g; 20,2/20,3 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/183; ev. č. 376)

–, Lit.: *Markl 1896*, 13, č. 117; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 32, typ Taf. 1:22.

B184. 1,986 g; 20,7/20,7 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/184; ev. č. 368)

B185. 1,640 g; 20,8/20,9 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/185; ev. č. 367)

AR 3krejcar (groš) 1550

Lit.: *Markl 1896*, 13, jako č. 120; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 33, typ Taf. 1:22.

B186. 1,467 g; 20,3/20,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/186; ev. č. 378)

AR 3krejcar (groš) 1553

Lit.: *Markl 1896*, 14, č. 132; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 36, typ Taf. 1:22.

B187. 2,107 g; 21,2/21,2 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/187; ev. č. 373)

–, Lit.: *Markl 1896*, 14, jako č. 137; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 36, typ Taf. 1:22.

B188. 1,770 g; 21,2/21,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/188; ev. č. 363)

AR říšský groš 1556

Lit.: *Markl 1896*, 20, č. 187; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 39, Taf. 1:23.

B189. 2,171 g; 21,6/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/189; ev. č. 372)

B190. 1,753 g; 21,2/21,6 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/190; ev. č. 371)

–, Lit.: *Markl 1896*, 20, jako č. 187; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 39, Taf. 1:23.

B191. 1,920 g; 21,6/22,3 mm; 2 h (inv. č. 18A-3621/191; ev. č. 377)

mincmistr Adam Hartmann (1557–1579), AR říšský groš 1557

Lit.: *Markl 1896*, 20, č. 191; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 40, typ Taf. 1:23.

B192. 2,180 g; 21,1/21,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/192; ev. č. 369)

–, Lit.: *Markl 1896*, 20, č. 194; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 40, typ Taf. 1:23.
B193. 2,043 g; 21,5/21,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/193; ev. č. 374)

AR říšský groš 1558

Lit.: *Markl 1896*, 20, č. 197; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 41, typ Taf. 1:23.
B194. 2,018 g; 21,4/21,5 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/194; ev. č. 366)

AR říšský groš, letopočet nečitelný

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 1:23.
B195. 2,287 g; 22,1/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/195; ev. č. 364)

AR říšský groš 1560

Lit.: *Markl 1896*, 21, č. 210; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 43, typ Taf. 1:24.
B196. 2,224 g; 21,8/21,5 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/196; ev. č. 380)

Rudolf II. (1576–1611)

mincovna: *Vídeň*, mincmistr Thoman Händl (1584–1587), AR 3krejcar 1585

Lit.: –

B197. 1,832 g; 21,9/22,9 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/197; ev. č. 174)

mincmistr Lorenz Hübmer (1587–1604), AR 3krejcar 1588

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 74, typ Taf. 11:10; *Hahn 2011*, 61, č. 2b.

B198. 1,839 g; 22,0/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/198; ev. č. 176)

AR 3krejcar 1592

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 78, typ Taf. 11:10; *Hahn 2011*, 61, typ č. 2c.

B199. 2,039 g; 22,7/22,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/199; ev. č. 175)

V. HORNÍ RAKOUSY

Ferdinand I. (1521–1564)

mincovna: *Linec*, mincmistr Ruprecht a Wolf Puelacher (1544–1559), AR 3krejcar (groš) 1549

Lit.: *Hippmann 1997*, 164–165, č. 167/167v.

B200. 2,056 g; 20,8/20,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/200; ev. č. 383)

–, Lit.: *Hippmann 1997*, 166–167, č. 167U/167dd.

B201. 1,754 g; 21,3/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/201; ev. č. 379)

AR 3krejcar (groš) 1550

Lit.: *Hippmann 1997*, 170–171, č. 168P/168t.

B202. 1,975 g; 21,7/20,6 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/202; ev. č. 381)

AR 3krejcar (groš) 1551

Lit.: *Hippmann 1997*, 172–173, č. 169A/169b.

B203. 1,702 g; 20,9/21,3 mm; 6 h; ohnutý okraj (inv. č. 18A-3621/203; ev. č. 370)

AR 3krejcar (groš) 1554

Lit.: *Hippmann 1997*, 182–183, č. 172A/172b.

B204. 1,842 g; 19,8/- mm; 7 h; ohnutý okraj (inv. č. 18A-3621/204; ev. č. 385)

AR 3krejcar (groš) 1556

Lit.: *Hippmann 1997*, 184–185, č. 173C/173c.

B205. 2,339 g; 22,4/22,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/205; ev. č. 216)

VI. ŠTÝRSKO

Karel arcivévoda (1564–1590)

mincovna: *Štýrský Hradec*, mincmistr Hans Lasanz (1578–1597/98), AR 3krejcar 1584

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 70, typ Taf. 8:23; *Hahn 2011*, 71–72, typ č. 6b.

B206. 1,793 g; 20,8/20,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/206; ev. č. 154)

AR 3krejcar 1585

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 71, typ Taf. 8:23; *Hahn 2011*, 71–72, č. 6b.

B207. 2,055 g; 21,1/21,0 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/207; ev. č. 152)

B208. 1,707 g; 21,7/21,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/208; ev. č. 153)

AR 3krejcar 1586

Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.Z.86.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 72, typ Taf. 8:23; *Hahn 2011*, 71–72, typ č. 6b.

B209. 1,746 g; 21,6/21,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/209; ev. č. 147)

–, Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.C.86.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 72, typ Taf. 8:23; *Hahn 2011*, 71–72, typ č. 6b.

B210. 1,865 g; 20,9/21,2 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/210; ev. č. 161)

AR 3krejcar 1587

Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.Z.1587.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 73, typ Taf. 8:23–24 var.

B211. 1,770 g; 22,1/22,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/211; ev. č. 159)

–, Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.Z.87.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 73, typ Taf. 8:23–24 var.

B212. 1,802 g; 21,9/21,6 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/212; ev. č. 157)

B213. 1,621 g; 21,6/22,0 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/213; ev. č. 164)

AR 3krejcar 1589

Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.Z.1589.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 75, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, typ č. 7b.

B214. 2,014 g; 21,0/21,1 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/214; ev. č. 162)

–, Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.89.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, 75, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, typ č. 7b.

B215. 1,868 g; 21,7/21,6 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/215; ev. č. 158)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1591–1596 (posmrtný)

Av.: vnitřní hladký kruh

Rv.: AVSTRI.DVX.BVR.STYRI.Z.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.

B216. 1,850 g; 21,1/20,8 mm; 7 h (inv. č. 18A-3621/216; ev. č. 140)

–, Av.: vnitřní hladký kruh

Rv.: AVSTRI.DVX.BVRG.STYRI:

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.

B217. 1,874 g; 20,7/21,8 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/217; ev. č. 143)

–, Av.: vnitřní hladký kruh

Rv.: AVSTRI.DVX.BVRGVN.STYRI.

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.

B218. 1,965 g; 20,5/20,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/218; ev. č. 150)

–, Av.: vnitřní hladký kruh
Rv.: AVSTRI.DVX.BVRGV.STYRI.
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.
B219. 2,110 g; 21,1/20,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/219; ev. č. 163)

–, Av.: vnitřní hladký kruh
Rv.: AVSTRI.DVX.BVRGV.STYRIÆ.
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.
B220. 1,989 g; 21,4/21,4 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/220; ev. č. 144)
B221. 1,957 g; 21,4/21,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/221; ev. č. 151)
B222. 1,886 g; 21,0/21,3 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/222; ev. č. 149)
B223. 1,844 g; 22,2/22,1 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/223; ev. č. 148)

–, Av.: vnitřní hladký kruh
Rv.: AVSTRI.DVX.BVRG.STYRIÆ.
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.
B224. 2,119 g; 21,9/21,5 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/224; ev. č. 155)

–, Av.: vnitřní hladký kruh
Rv.: AVSTRIÆ.DVX.BVRGND.STYRIÆ.
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.
B225. 1,829 g; 21,4/21,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/225; ev. č. 142)

–, Av.: bez vnitřního hladkého kruhu
Rv.: AVSTRIÆ.DVX.BVRGVN.STYRIÆ
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24.
B226. 2,366 g; 21,2/21,3 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/226; ev. č. 156)

–, Av.: bez vnitřního hladkého kruhu
Rv.: AVSTRIÆ.DVX.BVRGV.STYRIÆ
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.
B227. 2,014 g; 21,8/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/227; ev. č. 141)

–, Av.: bez vnitřního hladkého kruhu
Rv.: v úhlech štítků lísky, AVSTRIÆ.DVX.BVRVN.STYRIE
Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 8:24; *Hahn 2011*, 72, č. 7b.
B228. 1,840 g; 20,8/20,9 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/228; ev. č. 169)

–, Av.: vnitřní hladký kruh
Rv.: v úhlech štítků kytičky, AVSTRIÆ.DVX.BVRGNDIÆ +
Lit.: –
B229. 1,621 g; 21,5/21,7 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/229; ev. č. 160)

–, Av.: bez vnitřního hladkého kruhu
Rv.: v úhlech štítků lísky, AVSTRIÆ.DVX.BVRGNDI.STYRIÆ
Lit.: –
B230. 2,128 g; 22,5/22,3 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/230; ev. č. 146)

–, Av.: bez vnitřního hladkého kruhu
Rv.: v úhlech štítků lísky, AVSTRI.DVX.BVRGNDIÆ STYRIÆ.Z.
Lit.: –
B231. 1,835 g; 21,3/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/231; ev. č. 145)

Ferdinand (II.) arcivévoda (1590–1618)

mincovna: *Štýrský Hradec*, AR 3krejcar 1598

Lit.: *Herinek 1984*, 29, č. 87a; *Hahn 2011*, 78, typ č. 8e.

B232. 1,927 g; 20,7/20,1 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/232; ev. č. 165)

VII. KORUTANY

Karel arcivévoda (1564–1590)

mincovna: *Klagenfurt*, AR 3krejcar 1587

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmaier 1948*, 73, typ Taf. 8:43; *Hahn 2011*, 72, č. 8.

B233. 1,860 g; 20,5/20,7 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/233; ev. č. 183)

AR 3krejcar 1590

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmaier 1948*, 76, typ Taf. 8:43; *Hahn 2011*, 72, č. 8.

B234. 1,508 g; 22,9/22,9 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/234; ev. č. 182)

VIII. TYROLY

Ferdinand I. (1521–1564)

mincovna: *Hall*, AR říšský groš 1556

Lit.: *Markl 1896*, 179, č. 1707; *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmaier 1948*, 39, Taf. 4:11.

B235. 2,074 g; 20,7/20,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/235; ev. č. 171)

Ferdinand arcivévoda (1564–1595)

mincovna: *Hall*, AR 3krejcar bez letopočtu z let 1577–1595

Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVST

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh, křížek z kuliček
DVX.BVR:COMES.TIROLIS.

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B236. 2,296 g; 21,3/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/236; ev. č. 279)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh,

+ DVX.BVR:COMES.TIROLIS

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B237. 2,088 g; 21,1/20,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/237; ev. č. 263)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh, křížek z kuliček

DVX.BVR:COMES.TIROLIS.

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B238. 2,357 g; 21,3/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/238; ev. č. 297)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh, křížek z kuliček

DVX.BVR:COMES.TIROLIS

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B239. 2,139 g; 21,6/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/239; ev. č. 266)

B240. 2,035 g; 21,5/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/240; ev. č. 318)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh, křížek z kuliček

DVX.BVR:COMES.TIROLIS

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B241. 2,302 g; 21,6/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/241; ev. č. 286)

B242. 2,220 g; 21,4/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/242; ev. č. 291)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh, křížek z kuliček

DVX.BVR:COMES.TIROLI:

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B243. 2,250 g; 21,3/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/243; ev. č. 301)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, vnitřní hladký kruh, křížek z kuliček

DVX.BVR:COMES.TIROLI

Lit.: *Hahn 2011*, 85, typ č. 15a.

B244. 2,143 g; 21,4/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/244; ev. č. 281)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1577–1595

Av.: .FERDIN:D: (3) :G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček

:DVX.BVR:COM.TIROLIS:

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B245. 1,959 g; 21,5/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/245; ev. č. 267)

–, Av.: .FERDIN:D: (3) :G:AR:AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček

DVX.BVR.COM.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B246. 2,214 g; 21,5/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/246; ev. č. 309)

–, Av.: .FERDIN.D: (3) :G:AR:AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček

.DVX.BVR:COM.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B247. 2,315 g; 21,6/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/247; ev. č. 269)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček

.DVX.BVR:COMES.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B248. 2,135 g; 21,6/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/248; ev. č. 274)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček

.DVX.BVR.COMES.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B249. 2,371 g; 21,7/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/249; ev. č. 284)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček

DVX BVR COMES TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B250. 2,057 g; 21,2/21,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/250; ev. č. 271)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR:COMES.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B251. 2,040 g; 21,0/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/251; ev. č. 299)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COMES.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B252. 2,156 g; 21,4/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/252; ev. č. 315)

–, Av.: .FERDIN (3) .D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR:COMES.TIROLS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B253. 2,264 g; 21,6/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/253; ev. č. 316)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVR:COMES.TIROLS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B254. 2,078 g; 21,4/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/254; ev. č. 295)

–, Av.: .FERDIN: (3) .D:G:AR:AVS

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COMES.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B255. 1,890 g; 21,5/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/255; ev. č. 272)

–, Av.: .FERDIN: (3) .D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COMES.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B256. 1,768 g; 21,3/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/256; ev. č. 306)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COMES.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B257. 2,218 g; 21,6/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/257; ev. č. 283)

–, Av.: .FERDIN: (3) .D:G:AR:AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B258. 2,265 g; 22,3/22,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/258; ev. č. 285)

–, Av.: .FERDIN: (3) .D:G:AR:AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B259. 2,470 g; 21,4/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/259; ev. č. 313)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVR.COM.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B260. 2,080 g; 21,5/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/260; ev. č. 276)

–, Av.: .FERDIN (3) :D:G:AR.AVS:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVR.COM.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B261. 2,112 g; 21,7/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/261; ev. č. 262)

–, Av.: FERDIN (3) :D:G:AR.AV

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček (?)
DVX BVR COM TIROLI

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B262. 1,969 g; 21,4/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/262; ev. č. 305)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B263. 1,844 g; 21,8/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/263; ev. č. 282)

–, Av.: FERDIN. (3) :D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROL.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 241; *Hahn 2011*, 85, typ č. 15b.

B264. 2,216 g; 21,3/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/264; ev. č. 304)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1577–1595

Av.: FERDINA (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVRGVND:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B265. 1,955 g; 21,4/21,6 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/265; ev. č. 294)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B266. 2,115 g; 21,4/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/266; ev. č. 312)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR.AVS

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVR.COM.TIROLI

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B267. 2,125 g; 21,7/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/267; ev. č. 275)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B268. 1,985 g; 21,2/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/268; ev. č. 259)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR.AVS

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN.CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B269. 2,328 g; 22,1/22,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/269; ev. č. 265)

–, Av.: FERDIN (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN.CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B270. 1,857 g; 21,4/21,2 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/270; ev. č. 268)

B271. 2,004 g; 21,5/21,6 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/271; ev. č. 288)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR:AV

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVRGVN.COM:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B272. 2,068 g; 21,4/21,2 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/272; ev. č. 280)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR:AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
:DVX.BVRGV.COM.TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B273. 2,188 g; 21,5/21,8 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/273; ev. č. 308)

–, Av.: .FERDIN. (3) D:G:AR:AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B274. 2,239 g; 21,7/21,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/274; ev. č. 277)

–, Av.: .FERDIN: (3) :D:G:AR:AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLIS.

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B275. 2,101 g; 20,9/21,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/275; ev. č. 298)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVRGVN.CO:TIROL:

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B276. 1,991 g; 22,1/21,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/276; ev. č. 287)

–, Av.: .FERDIN. (3) :D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
.DVX.BVR.COM.TIROLI

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B277. 2,252 g; 21,6/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/277; ev. č. 303)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR.AV

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVRGVN.COM:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B278. 1,979 g; 21,5/21,3 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/278; ev. č. 317)

B279. 1,865 g; 21,2/21,5 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/279; ev. č. 260)

–, Av.: .FERDIN. (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B280. 2,187 g; 22,2/21,9 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/280; ev. č. 258)

–, Av.: .FERDIN (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, lístek
.DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B281. 2,022 g; 21,1/21,2 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/281; ev. č. 261)

–, Av.: .FERDI (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček,
DVX.BVRGVN:COM:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B282. 2,148 g; 21,3/21,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/282; ev. č. 278)

–, Av.: .FERDI (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček,
DVX.BVRGVN COM:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B283. 1,933 g; 22,2/22,2 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/283; ev. č. 289)

–, Av.: .FERDI (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B284. 1,889 g; 22,1/22,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/284; ev. č. 290)

–, Av.: .FERDI (3) D:G:AR.AVS

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B285. 2,004 g; 22,1/22,2 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/285; ev. č. 273)

–, Av.: .FERDI (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B286. 2,023 g; 21,5/21,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/286; ev. č. 310)

–, Av.: .FERDI (3) :D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, kytička
DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B287. 2,175 g; 21,4/21,3 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/287; ev. č. 296)

–, Av.: .FERDI (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, kytička
DVX.BVRGVN.CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B288. 2,172 g; 22,2/22,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/288; ev. č. 293)

–, Av.: .FERDI. (3) D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, kytička
DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B289. 1,969 g; 21,6/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/289; ev. č. 307)

–, Av.: .FERDI. (3) D:G:AR.AV

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, kytička
DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B290. 2,041 g; 21,6/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/290; ev. č. 300)

–, Av.: .FERDI. (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN:CO:TIROL:

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B291. 2,038 g; 21,7/22,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/291; ev. č. 314)

–, Av.: .FERDI. (3) D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVRGVN:CO:TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B292. 2,113 g; 21,4/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/292; ev. č. 292)

–, Av.: .FERDI. (3) D:G:AR.AV:.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu, křížek z kuliček
DVX.BVRGV.COM.TIROL

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, typ Abb. 242.

B293. 1,926 g; 21,2/21, mm 1 h (inv. č. 18A-3621/293; ev. č. 168)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1577–1595

Av.: FERDIN: (3) :D:G:AR.AV.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky drobná rozvilina, bez vnitřního hladkého kruhu,
+DVX.BVR.COM.TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, jako typ Abb. 242.

B294. 2,062 g; 20,8/21,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/294; ev. č. 270)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1577–1595

Av.: .FERDI:N: (3) :D:G:AR.AVS.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky rozvilina, vnitřní hladký kruh,
+DVX:BVR.COMES:TIROLIS

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 161, jako typ Abb. 243.

B295. 1,914 g; 20,9/20,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/295; ev. č. 264)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1577–1595

Av.: .FERDINA. (3) D:G:AR.AV

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky čtyřlístek, vnitřní hladký kruh,
+DVX:BVRGVND:CO:TIROL.

Lit.: –.

B296. 2,082 g; 21,6/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/296; ev. č. 302)

–, Av.: FERDINA (3) D:G:AR.AV

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky čtyřlístek, vnitřní hladký kruh,
+DVX:BVRGVND:CO:TIROL.

Lit.: –.

B297. 2,085 g; 20,5/21,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/297; ev. č. 311)

Rudolf II. (1595–1611)

mincovna: *Hall*

AR 3krejcar 1603

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 208, Abb. 329.

B298. 1,979 g; 21,4/21,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/298; ev. č. 138)

AR 3krejcar 1604

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 208, Abb. 331.

B299. 1,856 g; 21,3/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/299; ev. č. 135)

B300. 1,940 g; 21,3/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/300; ev. č. 136)

B301. 1,961 g; 21,4/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/301; ev. č. 137)

AR 3krejcar 1610

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 208, typ Abb. 331.

B302. 1,819 g; 21,2/21,6 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/302; ev. č. 139)

IX. ALSASKO

Ferdinand arcivévoda (1564–1595)

mincovna: *Ensisheim*, mincmistr M. Stellwagen (1584–1591) nebo K. Heid z Heidenburgu (1591–1601),

AR 3krejcar bez letopočtu z let **1584–1595**

Av.: .FERDI:D (3) G:AR.AVST:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky lístky, + LAND:ALSAT.COM:PHIRT

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 10:30; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 253; *Hahn 2011*, 85, typ č. 17b.

B303. 2,218 g; 21,3/21,6 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/303; ev. č. 126)

–, Av.: .FERDI:D (3) G:AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky lístky, + LANDG:ALSAT.CO:PHIRT

Lit.: *Miller zu Aichholz – Loehr – Holzmair 1948*, typ Taf. 10:30; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 253; *Hahn 2011*, 85, typ č. 17b.

B304. 2,204 g; 21,1/21,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/304; ev. č. 124)

–, Av.: .FERDI:D (3) G:AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky lístky, + LANDG:ALSAT.CO:PHIRT

Lit.: *Militký 2005*, typ obr. 16:7/62; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 255.

B305. 2,280 g; 21,4/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/305; ev. č. 131)

–, Av.: .FERDI:D (3) G:AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky lístky, + LANDG:ALSAT.CO:PHIR.

Lit.: *Militký 2005*, jako obr. 16:7/62; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 255.

B306. 1,988 g; 20,9/20,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/306; ev. č. 129)

–, Av.: FERDI:D (3) .G:AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky lístky, + LANDG:ALSA.CO:PHIRT

Lit.: *Moser – Tursky 1977*, 331, typ Abb. 564; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 255 var.

B307. 2,100 g; 21,1/21,2 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/307; ev. č. 125)

–, Av.: .FERDINA:D. (3) G:AR:AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT.CO:PHIRT.

Lit.: *Klemesch 2009*, 157, typ č. 256.

B308. 1,924 g; 21,9/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/308; ev. č. 130)

–, Av.: .FERDIN:D. (3) .G.AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT:CO:PHIRT:

Lit.: *Klemesch 2009*, 157, typ č. 256.

B309. 2,105 g; 21,6/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/309; ev. č. 167)

–, Av.: .FERDINA:D (3) G:AR:AVST:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT:CO:PHIRT:

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ Taf. XII:365; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 257.

B310. 2,082 g; 21,7/21,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/310; ev. č. 132)

–, Av.: .FERDINA.D. (3) .G.AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT:CO:PHIRT:

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ Taf. XII:365; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 257.

B311. 1,800 g; 21,4/21,7 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/311; ev. č. 134)

–, Av.: .FERDINA.D (3) .G:AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALST:CO:PHIRT:.

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ Taf. XII:365; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 257.

B312. 2,147 g; 21,8/21,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/312; ev. č. 123)

–, Av.: .FERDINA.D (3) .G.AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT:CO:PHIRT:

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ Taf. XII:365; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 257.

B313. 2,157 g; 21,6/22,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/313; ev. č. 128)

–, Av.: .FERDIN:D (3) G AR:AVST:

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT:CO:PHIRT:

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ Taf. XII:365; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 257.

B314. 1,840 g; 21,6/21,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/314; ev. č. 133)

–, Av.: .FERDINA.D (3) .G AR.AVST.

Rv.: rozdělovací symbol mezi znaky ocílka, + LANDG:ALSAT:CO:PHIRT:

Lit.: *Militký 2005*, typ obr. 16:7/61; *Klemesch 2009*, 157, typ č. 258.

B315. 1,782 g; 21,7/21,6 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/315; ev. č. 127)

X. POLSKO, království

Zikmund III. Vasa (1587–1632)

mincovna: *Malbork*, AR šesták 1596

Lit.: *Kopicki 1976*, 187, č. Z 288.

B316. 4,538 g; 27,5/27,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/316; ev. č. 404)

mincovna: *Krakov*, AR poltorák 1614

Lit.: *Kopicki 1976*, 204, č. Z 233.

B317. 1,050 g; 21,4/20,8 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/317; ev. č. 403)

XI. ANHALT, vévodství

Jan Jiří, Kristián, August, Rudolf a Ludvík (1603–1618)

AR 1/24tolaru 1615

Lit.: *Mann 1907*, 24, č. 134d.

B318. 1,156 g; 20,8/20,6 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/318; ev. č. 193)

XII. FALC – SIMMERN, hrabství

Richard (1569–1598)

mincovna: *Simmern*, mincmistr A. Wachsmuth, AR 1/2batzen 1578 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Felke 1981*, 20, č. 30.

B319. 0,716 g; 17,8/17,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/319; ev. č. 177)

AR 1/2batzen 1582 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Felke 1981*, 21, č. 35.

B320. 0,760 g; 19,2/19,8 mm; 3 h (inv. č. 18A-3621/320; ev. č. 178)

XIII. FALC – VELDENZ, hrabství

Jiří Jan I. (1544–1592)

mincovna: *Veldenz*, AR 1/2batzen 1581 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Noss 1938*, 33, č. 63.

B321. 0,451 g; 19,3/- mm; 12 h; 40 % odlomeno (inv. č. 18A-3621/321; ev. č. 463)

XIV. FALC – ZWEIBRÜCKEN, hrabství

Jan I. (1569–1604)

mincovna: *Zweibrücken*, AR 1/2batzen 1582 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, typ jako č. 1997–1999.

B322. 0,702 g; 19,0/18,8 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/322; ev. č. 320)

AR 3krejcar 1593 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: na začátku opisu kytička

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2006, jako Taf. XXXIII:992.

B323. 1,694 g; 22,0/22,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/323; ev. č. 341)

B324. 1,643 g; 21,8/22,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/324; ev. č. 333)

B325. 1,580 g; 21,4/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/325; ev. č. 322)

B326. 1,494 g; 21,4/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/326; ev. č. 326)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1591–1593? (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ jako Taf. XXXIII:992.

Av.: na začátku opisu kytička

B327. 1,702 g; 22,4/22,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/327; ev. č. 353)

B328. 1,516 g; 22,9/22,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/328; ev. č. 342)

AR 3krejcar 1594 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: na začátku opisu hvězda

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2007, jako Taf. XXXIII:992.

B329. 1,688 g; 21,9/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/329; ev. č. 339)

B330. 1,610 g; 21,8/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/330; ev. č. 336)

AR 3krejcar 1596 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: na začátku opisu hvězda

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2009, jako Taf. XXXIII:992.

B331. 1,782 g; 21,4/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/331; ev. č. 358)

AR 3krejcar 1597 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: na začátku opisu hvězda

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2010, jako Taf. XXXIII:992.

B332. 1,679 g; 22,1/22,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/332; ev. č. 330)

AR 3krejcar 1598 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: na začátku opisu hvězda

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2011, jako Taf. XXXIII:992.

B333. 1,894 g; 22,0/22,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/333; ev. č. 331)

B334. 1,722 g; 22,0/21,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/334; ev. č. 329)

B335. 1,660 g; 22,2/22,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/335; ev. č. 319)

B336. 1,635 g; 21,8/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/336; ev. č. 359)

B337. 1,580 g; 21,6/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/337; ev. č. 344)

B338. 1,573 g; 22,0/21,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/338; ev. č. 324)

B339. 1,410 g; 22,0/22,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/339; ev. č. 348)

AR 3krejcar 1599 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: na začátku opisu hvězda

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2012, jako Taf. XXXIII:992.

B340. 1,636 g; 22,3/22,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/340; ev. č. 346)

AR 3krejcar 1600 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: 1600

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2013, jako Taf. XXXIII:993.

B341. 1,862 g; 22,3/22,2 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/341; ev. č. 357)

B342. 1,364 g; 22,4/22,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/342; ev. č. 337)

–, Av.: 1600.

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2013, Taf. XXXIII:993.

B343. 1,595 g; 22,3/22,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/343; ev. č. 350)

AR 3krejcar 1601 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: 1601.

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, jako č. 2014, Taf. XXXIII:993; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 2.

B344. 1,683 g; 21,5/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/344; ev. č. 334)

B345. 1,600 g; 21,8/22,1 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/345; ev. č. 321)

B346. 1,755 g; 22,0/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/346; ev. č. 340)

B347. 1,280 g; 21,5/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/347; ev. č. 345)

AR 3krejcar 1602 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: 1602

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2015, jako Taf. XXXIII:993; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 2.

B348. 1,662 g; 21,6/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/348; ev. č. 338)

B349. 1,635 g; 21,4/21,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/349; ev. č. 347)

B350. 1,573 g; 21,4/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/350; ev. č. 325)

B351. 1,549 g; 21,8/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/351; ev. č. 327)

B352. 1,450 g; 21,8/22,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/352; ev. č. 349)

–, Av.: 160Z.

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2015, jako Taf. XXXIII:993; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 2.

B353. 1,481 g; 21,6/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/353; ev. č. 361)

AR 3krejcar 1603 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2016, jako Taf. XXXIII:993; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 2.

B354. 1,701 g; 21,8/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/354; ev. č. 328)

B355. 1,694 g; 22,0/21,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/355; ev. č. 356)

B356. 1,653 g; 21,8/21,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/356; ev. č. 352)

AR 3krejcar 1604 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: 1604.

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2017, jako Taf. XXXIII:993; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 2.

B357. 1,737 g; 21,5/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/357; ev. č. 335)

B358. 1,671 g; 21,5/21,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/358; ev. č. 362)

B359. 1,581 g; 21,5/21,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/359; ev. č. 354)

B360. 1,572 g; 21,5/21,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/360; ev. č. 170)

B361. 1,319 g; 21,5/21,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/361; ev. č. 332)

Jan II. (1604–1635)

mincovna: *Zweibrücken*, AR 3krejcar 1606 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: 1606.

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2026, Taf. XXXIII:998; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 8.

B362. 1,542 g; 21,6/21,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/362; ev. č. 323)

B363. 1,472 g; -/21,7 mm; 12 h; ohnutý (inv. č. 18A-3621/363; ev. č. 360)

AR 3krejcar 1607 (s titulem Rudolfa II.)

Av.: 1607

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 2027, jako Taf. XXXIII:998; *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 8.

B364. 1,684 g; 22,1/21,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/364; ev. č. 351)

mincmistr Johann Jakob Mey (1611–1621), AR 3krejcar bez letopočtu z let 1612–1619 (s titulem Matyáše II.)

Lit.: *Bruce – Michael 2008*, 691, č. 16.

B365. 1,516 g; 21,1/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/365; ev. č. 355)

B366. 1,295 g; 21,5/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/366; ev. č. 343)

XV. HAGENAU, město

mincovna: *Hagenau*, mincmistr J. Dietrich (1600–1603), AR 3krejcar 1602 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 47, č. 1991, jako Taf. XXXII:985; *Bruce – Michael 2008*, 500, č. KM 6.

B367. 2,002 g; 21,6/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/367; ev. č. 184)

XVI. HALBERSTADT, biskupství

Kristián z Braunschweigu (1616–1624)

mincovna: *Halberstadt*, mincmistr H. Schreiber, AR 1/24tolaru 1616 (s titulem Matyáše II.),

Lit.: *Besser – Brämer – Bürger 2001*, 331, č. 45.79.

B368. 0,744 g; 19,8/20,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/368; ev. č. 189)

XVII. HANAU – LICHTENBERG, hrabství

Filip V. (1590–1599)

mincovna: *Wörth*, mincmistr Jakob Dietrich (1596–1601), AR 3krejcar 1598 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 50, č. 208, typ. Taf. VII:207.

B369. 1,574 g; 21,8/21,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/369; ev. č. 226)

AR 3krejcar 1599 (s titulaturou Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 50, č. 213, Taf. VII:213.

B370. 1,753 g; 22,4/22,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/370; ev. č. 220)

Jan Reinhard I. (1599–1625)

mincovna: *Wörth*, mincmistr Jakob Dietrich (1596–1601), AR 3krejcar 1600 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 67, č. 363, Taf. X:363.

B371. 1,617 g; 21,8/21,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/371; ev. č. 221)

AR 3krejcar 1601 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 67, č. 366, Taf. X:366.

B372. 2,067 g; 20,9/20,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/372; ev. č. 228)

B373. 1,429 g; 20,5/20,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/373; ev. č. 217)

neznámý mincmistr

AR 3krejcar 1602 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 67, č. 368, Taf. X:368.

B374. 1,828 g; 21,1/21,2 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/374; ev. č. 231)

AR 3krejcar 1604 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 67, č. 371, Taf. X:371.

B375. 1,901 g; 21,6/21,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/375; ev. č. 232)

B376. 1,830 g; 22,1/22,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/376; ev. č. 225)

B377. 1,813 g; 21,1/21,7 mm; 5 h (inv. č. 18A-3621/377; ev. č. 230)

B378. 1,618 g; 21,9/21,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/378; ev. č. 223)

mincmistr Wilhelm Decker (1605–1607), AR 3krejcar 1605 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 68, č. 373, Taf. X:373.

B379. 1,784 g; 22,8/22,7 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/379; ev. č. 222)

B380. 1,503 g; 21,7/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/380; ev. č. 233)

AR 3krejcar 1606 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 68, č. 374, Taf. X:374.

B381. 1,804 g; 22,1/22,0 mm; 12 (inv. č. 18A-3621/381; ev. č. 218)

B382. 1,589 g; 22,0/22,0 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/382; ev. č. 219)

B383. 1,589 g; 21,3/31,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/383; ev. č. 227)

B384. 1,523 g; 21,1/20,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/384; ev. č. 224)

B385. 1,491 g; 20,9/20,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/385; ev. č. 229)

XVIII. HANAU – MÜNZENBERG, hrabství

Philipp Ludvík II. (1580–1612)

mincovna: *Hanau*, AR 3krejcar bez letopočtu (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 25, č. 26, Taf. II:26.

B386. 1,581 g; 20,6/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/386; ev. č. 388)

AR 3krejcar bez letopočtu (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 25, č. 32.

B387. 1,347 g; 21,2/21,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/387; ev. č. 389)

Filip Mořic (1612–1638)

mincovna: *Hanau*, AR 3krejcar 1614 (s titulem Matyáše II.)

Lit.: *Suchier 1897*, 40, č. 144.

B388. 1,461 g; 20,5/20,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/388; ev. č. 387)

B389. 1,237 g; 20,7/21,0 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/389; ev. č. 386)

XIX. JÜLICH – KLEVE – BERG, vévodství

Jan Vilém (1592–1609)

AR 1/24tolaru 1602

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 75, č. 3032, typ Taf. LIII:1638.

B390. 1,403 g; 21,3/20,9 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/390; ev. č. 190)

XX. MURBACH a LÜDERS, opatství

Ondřej Rakouský (1587–1560)

mincovna: *Guebwiller*, AR 3krejcar 1596 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 45, č. 1922, Taf. XXXI:944.

B391. 1,955 g; 21,7/21,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/391; ev. č. 188)

XXI. PADERBORN, biskupství

Dětrich IV. z Fürstenbergu (1585–1618)

mincovna: *Paderborn*, mincmistr neznámý (1614–1616/1617), AR 1/24tolaru 1615 (s titulem Matyáše II.)

Lit.: *Schwede 2004*, 113, č. 38D/f.

B392. 0,838 g; 20,2/20,2 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/392; ev. č. 187)

XXII. REGENSBURG, biskupství

Jiří z Pappenheimu (1548–1563)

mincovna: *Regensburg*, AR 3krejcar 1554 (s titulem Karla V.)

Lit.: *Emmerig – Kozinowski 1998*, 95, č. 48B/f.

B393. 1,914 g; 21,9/23 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/393; ev. č. 199)

AR 3krejcar 1555 (s titulem Karla V.)

Lit.: *Emmerig – Kozinowski 1998*, 95, č. 49C/b.

B394. 2,077 g; 21,5/21,5 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/394; ev. č. 198)

XXIII. SALM – DHAUN, knížectví

Wolfgang Fridrich a Jan Konrad pod poručnictvím (1606–1617)

mincovna: *Wörrstadt*, AR 3krejcar bez letopočtu z let 1606–1611 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Joseph 1914*, 68, č. 109c.

B395. 1,431 g; 21,3/21,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/395; ev. č. 213)

XXIV. SALM – GRUMBACH, knížectví

Jan a Adolf (1606–1611)

mincovna: *Alsenz*, AR 3krejcar bez letopočtu (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Joseph 1914*, 99–100, č. 181a.

B396. 1,441 g; 21,5/21,2 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/396; ev. č. 215)

AR 3krejcar bez letopočtu (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Joseph 1914*, 101, č. 186t.

B397. 1,428 g; 21,2/20,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/397; ev. č. 214)

XXV. SASKO, albertinská linie

Jan (1528–1533)

mincovna: *Cvikov*, AR groš bez letopočtu

Lit.: *Keilitz 2002*, 107, č. 99.

B398. 2,075 g; 25,4/25,3 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/398; ev. č. 197)

August (1553–1586)

mincovna: *Drážďany*, mincmistr Hans Biener (1556–1604), AR groš 1561

Lit.: *Keilitz 2005*, 87, č. 108.

B399. 2,195 g; 23,9/24,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/399; ev. č. 238)

AR groš 1562

Lit.: *Keilitz 2005*, 87, č. 108.

B400. 2,313 g; 22,7/23,4 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/400; ev. č. 241)

AR groš 1568

Lit.: *Keilitz 2005*, 87, č. 108.

B401. 2,075 g; 22,7/23,1 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/401; ev. č. 237)

AR groš 1573

Lit.: *Keilitz 2005*, 88, č. 110.

B402. 1,863 g; -/22,8 mm; 11 h; prohnutý (inv. č. 18A-3621/402; ev. č. 243)

AR groš 1574

Lit.: *Keilitz 2005*, 88, č. 110.

B403. 1,790 g; 23,7/23,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/403; ev. č. 236)

B404. 1,650 g; 23,6/23,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/404; ev. č. 242)

AR groš 1578

Lit.: *Keilitz 2005*, 88, č. 110.

B405. 1,967 g; 23,4/23,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/405; ev. č. 234)

AR groš 1580

Lit.: *Keilitz 2005*, 88, č. 110.

B406. 2,205 g; 23,6/23,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/406; ev. č. 166)

AR groš 1582

Lit.: *Keilitz 2005*, 88, č. 110.

B407. 1,894 g; 23,3/23,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/407; ev. č. 239)

Kristián I. (1586–1591)

mincovna: *Drážďany*, mincmistr Hans Biener (1556–1604), AR groš 1586

Lit.: *Keilitz 2005*, 110, č. 148.

B408. 1,952 g; 23,3/23,5 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/408; ev. č. 235)

AR groš 1593

Lit.: *Keilitz 2005*, 110, č. 148.

B409. 1,675 g; 23,8/23,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/409; ev. č. 240)

Kristián II., Jan Jiří a August pod poručnictvím **Fridricha Viléma** (1591–1601)

mincovna: *Drážďany*, mincmistr Hans Biener (1556–1604), AR tolar 1595

Lit.: *Keilitz 2005*, 129, č. 186.

B410. 29,077 g; 40,4/40,3 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/410; ev. č. 413)

Jan Jiří I. (1615–1656)

mincovna: *Drážďany*, mincmistr Heinrich von Rehnen (1605–1624), AR tolar 1616

Lit.: *Clauß – Kahnt 2006*, 101, č. 136.

B411. 29,204 g; 42,6/42,8 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/411; ev. č. 412)

XXVI. SCHLESWIG – HOLSTEIN – GOTTORP, vévodství

Jan Adolf (1590–1616)

mincovna: *Steinbeck*, mincmistr Matz Puls (1598–1616), AR 1/24tolaru 1599 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 90, č. 3541, LXIII:1925; *Lange 1908*, 304, jako č. 295B.

B412. 1,541 g; 23,2/23,5 mm; 4 h (inv. č. 18A-3621/412; ev. č. 185)

AR 1/24tolaru 1602

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 90, č. 3547, LXIII:1927; *Lange 1908*, 305, č. 301d.

B413. 1,602 g; 22,3/22,6 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/413; ev. č. 186)

XXVII. SOLMS – LICH, hrabství

Společné mincování (1590–1610)

mincovna: *Lich*, AR 3krejcar bez letopočtu (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Joseph 1912*, 38, č. 58a/58f, typ Taf. 3:58.

B414. 1,348 g; 21,5/21,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/414; ev. č. 407)

Arnošt II. (1602–1619)

mincovna: *Södel*, AR 3krejcar bez letopočtu z let 1602–1611 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Joseph 1912*, 49, č. 73a/73a.

B415. 1,603 g; 22,3/21,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/415; ev. č. 408)

AR 3krejcar bez letopočtu z let 1602–1611 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Joseph 1912*, 49, č. 73d/73i var.

B416. 1,266 g; 21,6/21,6 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/416; ev. č. 406)

AR 3krejcar 1612 (s titulem Matyáše II.)

Lit.: *Joseph 1912*, 51, č. 79b, typ Taf. 3:79.

B417. 1,209 g; 20,8/21,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/417; ev. č. 405)

XXVIII. ŠTRASBURK, město

mincovna: *Štrasburk*, AR semissis bez letopočtu z let 1529–1601

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1973, jako Taf. XXXII:972; *Mey 1976*, 104, typ č. 67.

B418. 1,833 g; 22,5/22,8 mm; 10 h (inv. č. 18A-3621/418; ev. č. 395)

XXIX. ŠTRASBURK, biskupství

Jan z Manderscheidu (1569–1592)

mincovna: *Štrasburk*, AR 1/2batzen 1577 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1945, jako Taf. XXXII:957; *Mey 1976*, 72, č. 257.

B419. 0,467 g; -/19,8 mm; 3 h; olámaný okraj (inv. č. 18A-3621/419; ev. č. 390)

AR 1/2batzen 1578 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1946, jako Taf. XXXII:957; *Mey 1976*, 73, č. 258.

B420. 0,465 g; 19,5/- mm; 1 h; olámaný okraj (inv. č. 18A-3621/420; ev. č. 393)

AR 1/2batzen 1589 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1948, jako Taf. XXXII:957; *Mey 1976*, 73, č. 258.

B421. 0,912 g; 18,6/18,2 mm; 1 h (inv. č. 18A-3621/421; ev. č. 391)

Karel Lotrinský (1592–1607)

mincovna: *Štrasburk*, AR 3krejcar 1600 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, typ jako Taf. XXXII:961; *Mey 1976*, 77, č. 269.

B422. 1,790 g; 20,8/20,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/422; ev. č. 394)

AR 3krejcar 1601 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1958, Taf. XXXII:961; *Mey 1976*, 77, č. 271; *Bruce – Michael 2008*, 853, č. 121.

B423. 1,022 g; 21,1/21,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/423; ev. č. 396)

B424. 1,411 g; 21,1/21,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/424; ev. č. 392)

AR 3krejcar 1602 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1959, jako Taf. XXXII:961; *Mey 1976*, 77, č. 271; *Bruce – Michael 2008*, 853, č. 121.

B425. 1,748 g; 21,0/21,1 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/425; ev. č. 399)

B426. 1,686 g; 20,2/20,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/426; ev. č. 400)

AR 3krejcar 1605 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1960, jako Taf. XXXII:961; *Mey 1976*, 77, č. 271; *Bruce – Michael 2008*, 853, č. 121.

B427. 1,858 g; 20,9/20,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/427; ev. č. 398)

B428. 1,738 g; 20,8/21,0 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/428; ev. č. 401)

–, Av.: 1605 vpravo visle

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, jako č. 1959, jako Taf. XXXII:961; *Mey 1976*, 77, č. 271; *Bruce – Michael 2008*, 853, č. 121.

B429. 1,766 g; 20,7/21,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/429; ev. č. 397)

AR 3krejcar 1606 (s titulem Rudolfa II.)

Lit.: *Saurma-Jeltsch 1892*, 46, č. 1963, jako Taf. XXXII:961; *Mey 1976*, 77, č. 271; *Bruce – Michael 2008*, 853, č. 121.

B430. 1,744 g; 20,7/20,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/430; ev. č. 402)

XXX. WÜRTTEMBERG – MÖMPELGARD, vévodství¹³

Fridrich I. (1581–1608)

mincovna: *Mömpelgard*, AR 3krejcar 1585

Lit.: *Klein – Raff 2013*, 49, č. 14.

B431. 2,151 g; 21,9/21,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/431; ev. č. 200)

AR 3krejcar 1586

Lit.: *Klein – Raff 2013*, 50, č. 16.

B432. 2,025 g; 21,7/21,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/432; ev. č. 202)

AR 3krejcar 1588

Lit.: *Klein – Raff 2013*, 50, č. 17.

B433. 1,991 g; 22,5/22,5 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/433; ev. č. 201)

XXXI. Švýcarsy, LUZERN, město

mincovna: *Luzern*, mincmistr Caspar Futter (1597–1607), AR 3krejcar 1599

Lit.: *Wielandt 1969*, 120, č. 92m.

B434. 1,925 g; 22,1/21,9 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/434; ev. č. 247)

–, Lit.: *Wielandt 1969*, 120, č. 92n.

B435. 1,902 g; 21,6/21,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/435; ev. č. 249)

B436. 1,811 g; 21,6/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/436; ev. č. 257)

B437. 1,689 g; 23,1/23,1 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/437; ev. č. 246)

AR 3krejcar 1601

Lit.: *Wielandt 1969*, 121, č. 94.

B438. 1,712 g; 22,3/21,9 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/438; ev. č. 245)

¹³ Za pomoc s určením těchto mincí děkujeme Mgr. P. Schneidrovi.

AR 3krejcar 1602

Lit.: *Wielandt 1969*, 121, č. 95a.

B439. 1,503 g; 21,9/22,2 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/439; ev. č. 252)

–, Lit.: *Wielandt 1969*, 122, č. 95e.

B440. 1,830 g; 22,4/22,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/440; ev. č. 244)

AR 3krejcar 1603

Lit.: *Wielandt 1969*, 122, č. 96.

B441. 1,655 g; 20,7/20, mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/441; ev. č. 248)

–, Lit.: *Wielandt 1969*, 122, č. 96/96c.

B442. 1,369 g; 21,0/21,3 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/442; ev. č. 250)

AR 3krejcar 1605

Lit.: *Wielandt 1969*, 122, č. 98.

B443. 1,593 g; 21,1/20,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/443; ev. č. 253)

–, Lit.: *Wielandt 1969*, 123, č. 98a.

B444. 1,318 g; 20,8/20,8 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/444; ev. č. 251)

AR 3krejcar 1606

Lit.: *Wielandt 1969*, 123, č. 99.

B445. 1,704 g; 21,5/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/445; ev. č. 256)

B446. 1,624 g; 21,7/21,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/446; ev. č. 254)

–, Lit.: *Wielandt 1969*, 123, č. 99e.

B447. 1,256 g; 21,8/21,5 mm; 12 h; odlomený okraj (inv. č. 18A-3621/447; ev. č. 255)

XXXII. Švýcarsy, SANKT GALLEN, město

mincovna: *Sankt Gallen*, AR 3krejcar 1564

Lit.: *Richter – Kunzmann 2006*, 390, č. 2-891b.

B448. 2,250 g; 21,7/21,8 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/448; ev. č. 173)

AR 3krejcar 1570

Lit.: *Richter – Kunzmann 2006*, 390, č. 2-891i.

B449. 1,917 g; 21,3/21,6 mm; 8 h (inv. č. 18A-3621/449; ev. č. 172)

XXXIII. Švýcarsy, ZUG, město

mincovna: *Zug*, mincmistr Georg Vogel (1597–1608), AR 3krejcar 1598

Lit.: *Wielandt 1966*, 96–97, č. 20g/20b.

B450. 1,703 g; 22,4/22,5 mm; 11 h (inv. č. 18A-3621/450; ev. č. 203)

AR 3krejcar 1599

Lit.: *Wielandt 1966*, 97–98, 21e/21k.

B451. 1,760 g; 22,4/22,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/451; ev. č. 211)

–, Lit.: *Wielandt 1966*, 97–98, č. 21l/21c.

B452. 1,472 g; 22,4/22,6 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/452; ev. č. 212)

–, Lit.: *Wielandt 1966*, 98, č. 211/21r var.

B453. 1,930 g; 23,3/23,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/453; ev. č. 204).

–, Lit.: *Wielandt 1966*, 97–98, č. 21m/21a var.

B454. 1,570 g; 22,9/22,7 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/454; ev. č. 207)

–, Lit.: *Wielandt 1966*, 98, č. 21m/21 var.

B455. 1,368 g; 22,6/22,4 mm; 12 h (inv. č. 18A-3621/455; ev. č. 210)

AR 3krejcar 1601

Lit.: *Wielandt 1966*, 100, č. 26/26f var.

B456. 1,656 g; 21,1/21,0 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/456; ev. č. 208)

AR 3krejcar 1606

Lit.: *Wielandt 1966*, 103, č. 32b.

B457. 1,858 g; 20,7/21,1 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/457; ev. č. 209)

AR 3krejcar 1608

Lit.: *Wielandt 1966*, 104, č. 34a.

B458. 0,841 g; 20,8/21,1 mm; 12 h; vylomený okraj (inv. č. 18A-3621/458; ev. č. 206)

–, Lit.: *Wielandt 1966*, 104, č. 34b.

B459. 1,657 g; 21,8/21,6 mm; 9 h (inv. č. 18A-3621/459; ev. č. 205)

XXXIV. NIJMEGEN, město

mincovna: *Nijmegen*, mincmistr Jasper Fleming (1538–1556), AR tolar bez letopočtu (1555)

Lit.: *Delmonte 1967*, 152, č. 633.¹⁴

B460. 28,153 g; 41,9/41,3 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/460; ev. č. 411)

XXXV. FRÍSKO, provincie Spojeného Nizozemí

mincovna: *Leeuwarden*, mincmistr Willem van Viersen (1586–1616), AR arendsrijksdaalder 1597

Lit.: *Delmonte 1967*, 192, č. 821; *Purmer 2009*, 190, č. Fr 30; *Vis – Passon 2009*, 111, č. 2.16.19.¹⁵

B461. 28,644 g; 40,6/40,4 mm; 6 h (inv. č. 18A-3621/461; ev. č. 414)

14 Za pomoc s určením mince děkujeme PhDr. F. Hradilovi.

15 Za pomoc s určením mince děkujeme PhDr. F. Hradilovi.

A1

A2

A3

A4

A5

A6

A7

A8

A9

A10

A11

A12

Obr. 12. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A13

A14

A15

A16

A17

A18

A19

A20

A21

A22

A23

A24

Obr. 13. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A25

A26

A27

A28

A29

A30

A31

A32

A33

A34

A35

A36

Obr. 14. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A37

A38

A39

A40

A41

A42

A43

A44

A45

A46

A47

A48

Obr. 15. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A49

A50

A51

A52

A53

A54

A55

A56

A57

A58

A59

A60

Obr. 16. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A61

A62

A63

A64

A65

A66

A67

A68

A69

A70

A71

A72

Obr. 17. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A73

A74

A75

A76

A77

A78

A79

A80

A81

A82

A83

A84

Obr. 18. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A85

A86

A87

A88

A89

A90

A91

A92

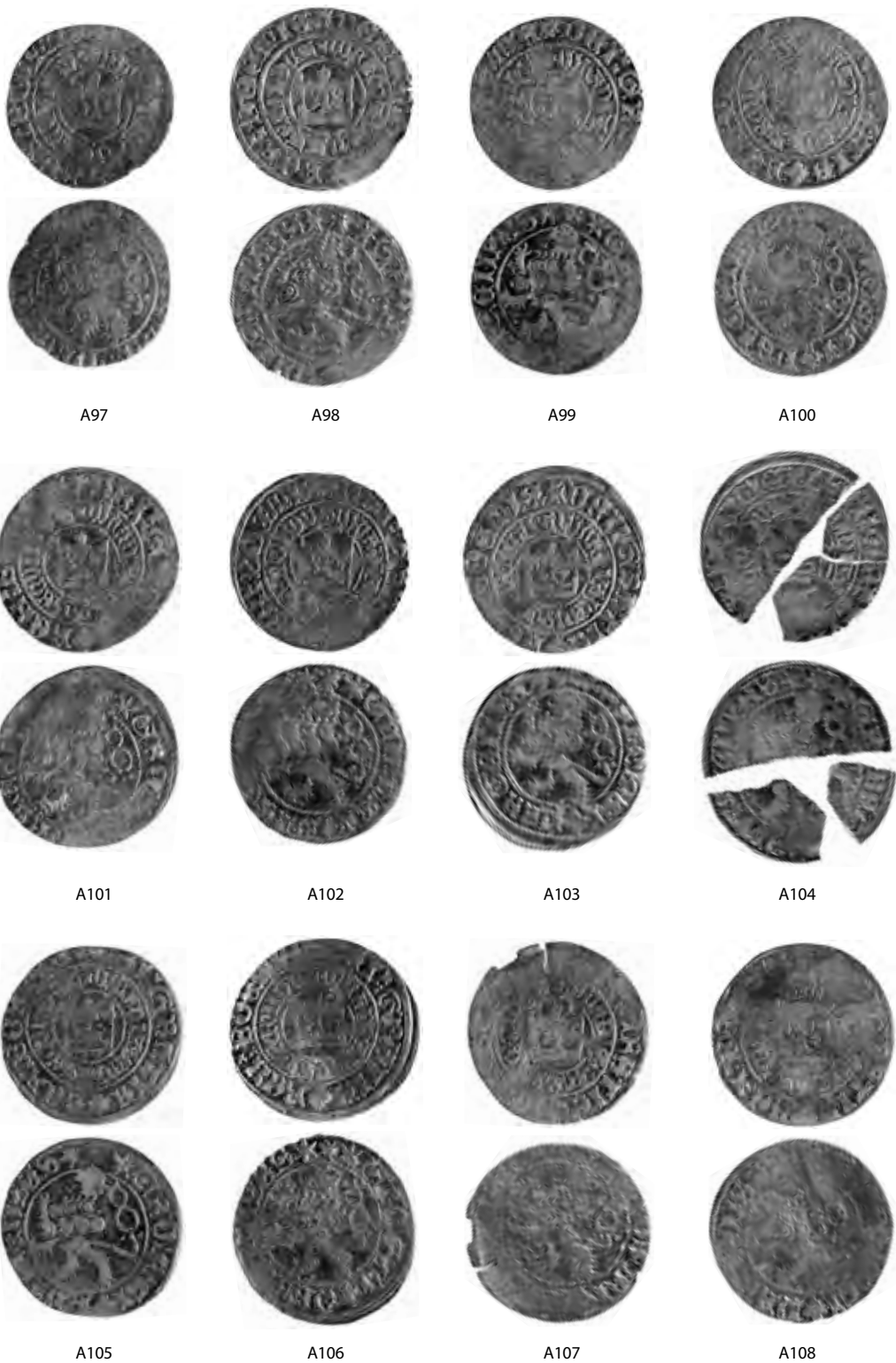
A93

A94

A95

A96

Obr. 19. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

Obr. 20. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A109

A110

A111

A112

A113

A114

A115

A116

A117

A118

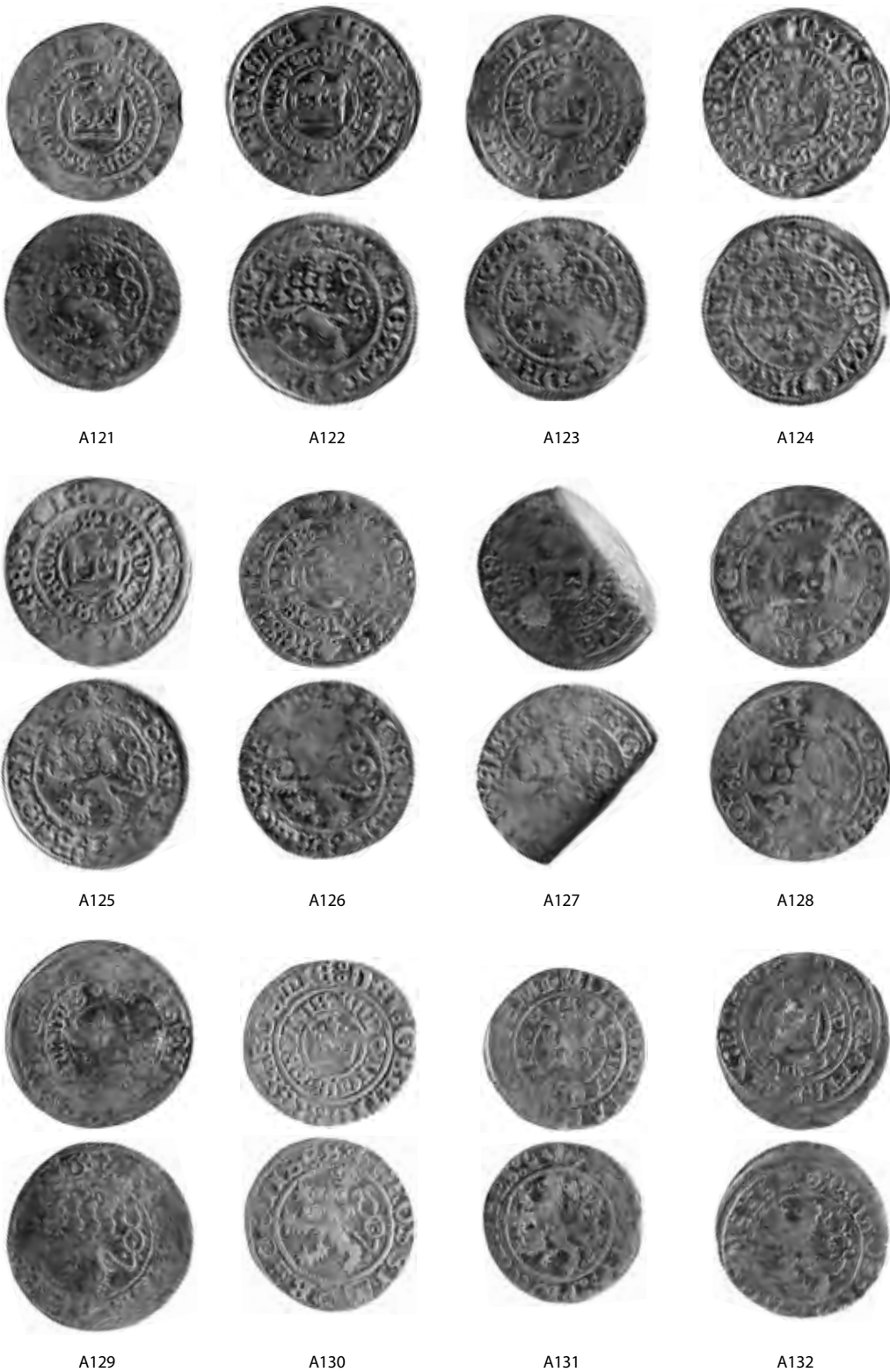
A119

A120

Obr. 21. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

Obr. 22. Přichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A133

A134

A135

A136

A137

A138

A139

A140

A141

A142

A143

A144

Obr. 23. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A145

A146

A147

A148

A149

A150

A151

A152

A153

A154

A155

A156

Obr. 24. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A157

A158

A159

A160

A161

A162

A163

A164

A165

A166

A167

A168

Obr. 25. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

A169

B170

B171

B172

B173

B174

B175

B176

B177

B178

B179

Obr. 26. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B180

B181

B182

B183

B184

B185

B186

B187

B188

B189

B190

B191

B192

B193

B194

Obr. 27. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B195

B196

B197

B198

B199

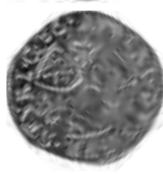
B200

B201

B202

B203

B204

B205

B206

B207

B208

B209

Obr. 28. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B210

B211

B212

B213

B214

B215

B216

B217

B218

B219

B220

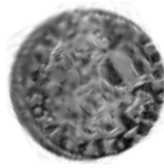
B221

B222

B223

B224

Obr. 29. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B225

B226

B227

B228

B229

B230

B231

B232

B233

B234

B235

B236

B237

B238

B239

Obr. 30. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B240

B241

B242

B243

B244

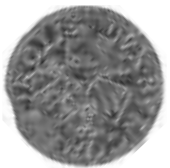
B245

B246

B247

B248

B249

B250

B251

B252

B253

B254

Obr. 31. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B255

B256

B257

B258

B259

B260

B261

B262

B263

B264

B265

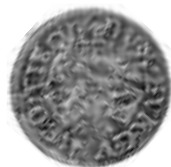
B266

B267

B268

B269

Obr. 32. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

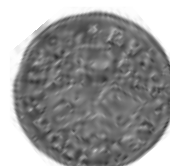
B270

B271

B272

B273

B274

B275

B276

B277

B278

B279

B280

B281

B282

B283

B284

Obr. 33. Píchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B285

B286

B287

B288

B289

B290

B291

B292

B293

B294

B295

B296

B297

B298

B299

Obr. 34. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B300

B301

B302

B303

B304

B305

B306

B307

B308

B309

B310

B311

B312

B313

B314

Obr. 35. Plichůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B315

B316

B317

B318

B319

B320

B321

B322

B323

B324

B325

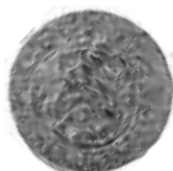
B326

B327

B328

B329

Obr. 36. Píchlůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B330

B331

B332

B333

B334

B335

B336

B337

B338

B339

B340

B341

B342

B343

B344

Obr. 37. Píchlůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B345

B346

B347

B348

B349

B350

B351

B352

B353

B354

B355

B356

B357

B358

B359

Obr. 38. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B360

B361

B362

B363

B364

B365

B366

B367

B368

B369

B370

B371

B372

B373

B374

Obr. 39. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B375

B376

B377

B378

B379

B380

B381

B382

B383

B384

B385

B386

B387

B388

B389

Obr. 40. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B390

B391

B392

B393

B394

B395

B396

B397

B398

B399

B400

B401

B402

B403

B404

Obr. 41. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B405

B406

B407

B408

B409

B410

B411

Obr. 42. Plchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

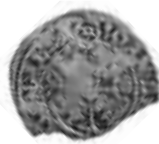
B412

B413

B414

B415

B416

B417

B418

B419

B420

B421

B422

B423

B424

B425

B426

Obr. 43. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B427

B428

B429

B430

B431

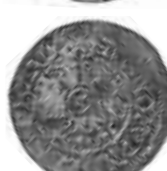
B432

B433

B434

B435

B436

B437

B438

B439

B440

B441

Obr. 44. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B442

B443

B444

B445

B446

B447

B448

B449

B450

B451

B452

B453

B454

B455

B456

Obr. 45. Plochůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

B457

B458

B459

B460

B461

Obr. 46. Píchůvky – mince z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1).

Zhodnocení

Soubor A

Grošová složka nálezů z Plchůvek, označená jako soubor A, obsahuje celkem 169 pražských grošů (č. A1–169).¹⁶ Z toho je 129 kusů Vladislava II. Jagellonského, jeden groš Ludvíka I. Jagellonského a 39 kusů Ferdinanda I. Habsburského. Drobné nominály grošového období zde zastoupeny nejsou. Pokud zhodnotíme grošovou část nálezů samostatně, zahrnuje celé období ražby pražských grošů všech tří jmenovaných panovníků od nejstaršího groše typu Hásková (1971) I., raženého Vladislavem II. v počátcích jeho vlády, až po poslední ročník datovaného groše z roku 1547, kdy Ferdinand I. ražbu pražských grošů ukončil. Při bližším pohledu na časovou osu ražby grošové složky depotu (tab. 1) je zřejmé, že mince nebyly z oběhu vyjmuty náhle, ale spíše byly ukládány během delšího časového období po jednotlivých mincích tak, jak se střadateli dařilo nějaké finanční prostředky pro budoucí časy ušetřit. Výběr mincí z oběhu probíhal navíc celkem sofistikovaně, neboť byly tezaurovány pouze hodnotnější domácí hrubé mince.¹⁷

Depot z Plchůvek obsahuje pražské groše ražené v časovém rozsahu 77 let. Ražby Jiřího z Poděbrad se v nálezů nevyskytují vůbec, nejstarší typy grošů Vladislava II. jsou zde zastoupeny pouze čtyřmi exempláři (Hásková 1971 typ i – 2 ks, typ v – 1 ks, typ VII 1 ks). Výraznější složku starších typů ražeb tak tvoří 9 grošů typu Hásková (1971) IX z dílny zlatníka Říhy, které byly raženy ve druhé polovině 70. let 15. století a typy Hásková (1971) X a XI řezače želez Jíši z let 1479–1494 v počtu 48 kusů.¹⁸ Tezaurování hotovosti mohlo tedy začít snad již v závěru 70. let, nebo na začátku 80. let 15. století.

Další menší skupinu tvoří groše Blažka Drába typu Hásková (1971) XII z let 1494–1502 v počtu 8 kusů. Vůbec největší složkou nálezů jsou však groše typu Hásková (1971) XIII až XXIII ražené z razidel Hanuše z Řásné v letech 1502–1509,¹⁹ které jsou zastoupeny celkem 60 kusy. Nevyskytují se zde však všechny tyto typy (tab. 1) a necelou polovinu, konkrétně 27 kusů, z toho tvoří typ XIII. Velké zastoupení těchto nejmladších typů Vladislavových hrubých mincí je zřejmě dáno delším časovým úsekem, během něž k ukládání grošů docházelo v letech 1509 až 1516 a dále během panování jeho syna Ludvíka v letech 1516–1526, za jehož vlády k ražbě grošů docházelo jen sporadicky (Hásková 1971, 18–19; Vaňouch 2016, 14–15) i v počátcích vlády Ferdinanda I., kdy se intenzivnější produkce grošových mincí teprve pozvolna rozbíhala (Smělý 1996, 135). Toto období tak zahrnuje přibližně léta 1502–1529, během nichž byl zřejmě nashromážděn největší podíl tezaurované peněžní hotovosti, jehož hlavní složkou byly právě Hanušovy groše.

Grošová část nálezů Plochůvek obsahuje pouze jedinou jáchymovskou ražbu, kterou je groš Ludvíka I. z let 1520–1524 (Vaňouch 2016, typ I.a/1). Zbylé mince byly raženy v Kutné Hoře za vlády Ferdinanda I. Habsburského, přičemž 10 kusů nedatovaných grošů pochází z let 1527–1534, 29 kusů z období let 1533–1547 je datovaných (tab. 1).

Skladbu jednotlivých emisí pražských grošů v depotu ovlivnilo samozřejmě několik faktorů, mezi něž můžeme zařadit například výskyt starších ražeb v oběhu, délku časového rozsahu a intenzitu ražby jednotlivých typů, rychlost šíření nových emisí mincí mezi obyvatelstvem, kapacitní možnosti střadatele ušetřit nějakou hotovost a další. V úvahu musíme brát i možný občasný výdej části dřívě nastrádaných peněz v případě různých investic (např. nákup materiálu, zvířat atd.), čímž docházelo ke změnám v zastoupení jednotlivých typů v depotu. Tyto faktory pak v důsledku znesnadňují celkové zhodnocení nálezů.

16 K tomuto počtu je nutné připočítat ještě drobný neurčitelný zlomek pražského groše Ferdinanda I. (ev. č. 464), který není zařazen do katalogu.

17 V depotu nejsou zastoupeny groše Jiřího z Poděbrad, ani groše Václava IV., které se v oběhu běžně vyskytovaly ještě v 16. století. Srovnej např. depot z Prahy – Proseku (1933) uložený v r. 1536 nebo krátce po tomto roce, který obsahoval jeden groš krále Jiřího a 12 grošů Václava IV. Nález z Prahy – Proseku (1933) byl poprvé odborně veřejnosti podrobněji představen na konferenci v roce 2017 (Černohorský, O.: Nález mincí z Prahy – Proseku z roku 1933. In: Numismatica centroeuropaea II. Brno, 22.–25. 5. 2017). Nález je uložen v Muzeu hlavního města Prahy pod inventárním číslem 32014, dále jen Praha – Prosek (1933).

18 K problematice přiřazení jednotlivých typů nejstarších grošů Vladislava II. konkrétním řezačům a k otázce chronologie ražby grošů typu Hásková (1971) IX a X srovnej nově Černohorský (2016b, 18–19, 23–26).

19 Období ražby Hanušových grošů typu Hásková (1971) XIII až XXIII je nutné podrobit nové revizi. Absence grošů typu Hásková (1971) XXIV až XXVI v depotu z Plchůvek a jejich méně častý (typ XXIV) až vzácný (typy XXV a XXVI) výskyt v dalších nálezích ukazuje, že byly raženy poměrně kratší období než J. Háskovou (1971) udávané rozmezí let 1509–1516.

Tab. 1. Typologický a chronologický přehled pražských grošů z nálezů Plchůvky.

vydavatel	Mincovna	období ražby	typ	Ks	ks/období
Vladislav II. Jagellonský	<i>Kutná Hora</i>	1471–1473/6	Hásková (1971) I	2	2
		1473/6–1479	Hásková (1971) V	1	11
			Hásková (1971) VII	1	
			Hásková (1971) IX	9	
		1479–1494	Hásková (1971) X	22	48
			Hásková (1971) XI	26	
		1494–1502	Hásková (1971) XII	8	8
		1502–1509	Hásková (1971) XIII	27	60
			Hásková (1971) XIV	2	
			Hásková (1971) XV	9	
			Hásková (1971) XIV-XV	2	
			Hásková (1971) XIV-XVI	1	
			Hásková (1971) XVII	2	
			Hásková (1971) XXI	8	
			Hásková (1971) XXII	3	
	Hásková (1971) XXIII	6			
Ludvík I.	<i>Jáchymov</i>	1520–1524	Vaňouch (2016) I	1	1
Ferdinand I.	<i>Kutná Hora</i>	1527–1531	Smělý (1996) ²⁰ IV	1	5
			Smělý (1996) V	4	
		1531	Smělý (1996) VI	1	1
		1531–1533	Smělý (1996) X	1	1
		1531–1534	Smělý (1996) XII	2	3
			Smělý (1996) XIII	1	
		1533	-	1	1
		1534	-	1	1
		1535	-	2	2
		1536	-	4	4
		1537	-	1	1
		1538	-	3	3
		1540	-	4	4
		1541	-	2	2
		1542	-	3	3
		1543	-	3	3
		1546	-	2	2
		1547	-	1	1
		15??	-	1	1
		154?	-	1	1

20 U datovaných pražských grošů Ferdinanda I. Habsburského není v tabulce uvedený typ, neboť jediná komplexní typologie těchto grošů (*Chvojka 1997*) nemá číslování jednotlivých typů řazeno chronologicky.

Při bližším pohledu na datované groše Ferdinanda I. z pchůvského depotu, si můžeme udělat alespoň rámcovou představu o průměrné rychlosti ukládání těchto mincí. Ferdinandovy datované groše se razily v průběhu patnácti let (1533–1547), přičemž v nálezu nejsou zastoupeny ročníky 1539, 1544 a 1545, u dvou grošů je letopočet nečitelný. Při celkovém počtu 29 datovaných pražských grošů vychází průměrný počet uložených mincí na zhruba dva groše za rok ($29/15 = 1,93$ gr./rok). Pokud stejnou metodu uplatníme i na období ražby nedatovaných grošů, získáme následující data.

Pokud přijmeme závěry T. Smělého (1996, 135), který intenzivnější produkci nedatovaných Ferdinandových grošů přiřazuje až k roku 1529, můžeme si spočítat průměrný nárůst hotovosti během těchto šesti let (1529–1534) o přibližně 1,5 groše za rok ($10/6 = 1,67$ gr./rok). Vzhledem k překryvu ražby nedatovaných i datovaných grošů v letech 1533–1534 si můžeme celé období ražby Ferdinandových grošů vypočítat souhrnně, čímž dostaneme výsledek dva groše za rok (započítán i rozlomený kus; $40/19 = 2,1$ gr./rok). V průběhu výše zmíněného dlouhého časového období mezi lety 1502–1528, kdy byly produkovány Hanušovy groše, nebo se hrubé mince téměř nerazily, docházíme k průměrné hodnotě nárůstu o dva a čtvrt groše za rok (včetně Ludvíkova groše; $61/27 = 2,26$ gr./rok). V nejstarším období let 1476–1502, kdy byly raženy Vladislavovy groše typu Hásková (1971) IX–XII vychází průměrný nárůst o téměř 2,5 groše za rok ($65/27 = 2,41$ gr./rok).

Za předpokladu, že si střadatel ukládal přebytek svých peněz rovnoměrně od začátku 80. let 15. století až do roku 1547, vychází průměrný nárůst peněžní hotovosti na pouhých 2,5 groše za rok ($170^{21}/68 = 2,5$ gr./rok). Skutečná výše uložené hotovosti však mohla být mnohem vyšší, pokud byly tyto peníze někdy používány i pro různé investice. Poměrně rovnoměrná skladba mincí v nálezu může poukazovat spíše na to, že se jednalo o drobného střadatele z chudších vrstev obyvatelstva, což nepřimo dokazuje i místo nálezu, kterým je intravilán malé vesnice Pchůvky. Těto domněnce však odporuje fakt, že v nálezu chybí drobné mince – haléře a penízy, které bychom u člověka z nižší společenské vrstvy očekávali. Tato skutečnost může poukazovat na nedůvěru v drobné nominály s nízkým obsahem drahého kovu, jejichž tezaurace nebyla pro dlouhodobé ukládání peněz vhodná. To by vysvětlovalo i absenci grošů Václava IV., které byly v omezené míře v oběhu i během 16. století. Pokud budeme souhlasit s tvrzením, že depot grošových mincí byl střádán během dlouhého časového období již od 80. let 15. století, podílely se na jeho vytvoření minimálně tři generace.

Při souhrnném pohledu na všechny výše načrtnuté domněnky můžeme dospět k názoru, že původcem grošové části sledovaného depotu byla spíše rodina drobných střadatelů, která nejméně po tři generace ukládala nepatrné přebytky vydělaných peněz. Jednalo se přitom zřejmě o lidi, kteří si uvědomovali kupní sílu domácí měny, a proto si pečlivě ukládali pouze hodnotnější české grošové mince.

Vyhodnocení grošové složky nálezu z Pchůvek v kontextu celého depotu je problematické. Jak již bylo zmíněno výše, české grošové ražby zahrnují poměrně ucelenou chronologickou řadu, která byla v roce 1547 náhle ukončena. Nenavazují na ně Ferdinandovy tolarové ani krátce ražené zlatníkové mince, jak by se dalo očekávat. Dalšími českými ražbami zde jsou až o devatenáct let mladší 2křejcary Maxmiliana II. (1564–1576) z roku 1566 z pražské a jáchymovské mincovny, dále pak jeho kutnohorský tolar z roku 1576 a jáchymovský tolar Rudolfa II. (1576–1611) z roku 1591. Časový hiát, který existuje mezi Ferdinandovými groši a Maxmilianovými 2křejcary naznačuje, že by se mohlo jednat o dvě samostatně vzniklé peněžní hotovosti. Tuto hypotézu dokládá celkové složení nálezu, kde vedle pražských grošů byla nalezena pouze jedna starší zahraniční mince (lehnický groš Fridricha II. z let 1505–1509; č. B177), chronologicky korespondující s jagellonským obdobím. Pražské groše tak reprezentují starší složku pouze domácích mincí, akumulovanou a možná i tezaurovanou samostatně, na rozdíl od mladší složky, sestávající ze zahraničních mincí především z německy mluvících zemí s nepatrnou příměsí českých ražeb, kam zřejmě patřil i zmíněný lehnický groš.

Rozbor zajímavých pražských grošů z Pchůvek

Z typologického hlediska přinesl nález pražských grošů z Pchůvek několik zajímavých ražeb, kterým je v dalším textu věnována pozornost (obr. 47–49). První takovou mincí je jeden ze dvou nejstarších grošů z dílny řezače želez zlatníka Jana (č. A2). Tento groš je podobný jako Hásková (1971) typ I. a/3, v rubním opisu se však ve slově PRAGENSES nachází litera N v klasické majuskulní latinské podobě s levým šikmým dřikem (N), kdežto u zmíněné opisové varianty I. a/3 autorka popisuje N bez tohoto dříku (N). K vypuncování písmene byly použity dva kolky litery I, mezi něž byl dodatečně doryt tenkou

21 Započítán je i jeden drobný zlomek groše, který není uveden v katalogu.

linkou šikmý dřík. J. Hásková (1971) popsala ve své typologii v rubním opisu u typu I.a u některých opisových variant písmeno N bez šikmého dříku, u jiných variací N v klasické latinské formě, nejedná se zde tedy o nějakou zvláštnost. Řezač želez zjevně vyrobil razidla s oběma formami zápisu litery N a lze tedy očekávat i další možnosti křížení lícních a rubních razidel a tím rozšíření opisových variací u tohoto typu. Groše typu Hásková (1971) I.a/3 s latinskou formou N v PRAGENSES byly popsány už dříve ve zpracování Chaurovy sbírky (Hásková 1991, 248, č. 401–402), nacházely se i v depotu z Tábora (Krajíc – Chvojka 2007, 288, poř. č. 1/159, 1/354, 1/547, 1/1064, 1/1227, 2/1500, 2/2187), kde byl latinský tvar litery N poněkud epigraficky nepřesně popsán jako „dotažené N“. Stejnou definici převzal jiný autor při popisu dalších tří exemplářů tohoto groše z nálezů v Kosičkách (Brádle 2001, 16, č. 5–7). V dosud nepublikovaném nálezů z Prahy – Proseku (1933) se tento typ groše nenachází.

Další zajímavý groš (č. A13; obr. 47:A13) lze dle vyobrazení figury lva a náznaku špatně vyraženého ocasu přiřadit k typu Hásková (1971) IX. Bližší určení na obrazovou variantu však v tomto případě není možné kvůli nečitelné horní části obrazu koruny na lící straně, nejasné je i rozdělovací znaménko na začátku vnitřního lícního opisu. Na rubní straně se nachází vyobrazení lva s poněkud deformovanou hlavou, na začátku rubního opisu chybí první hvězdička v rozdělovacím znaménku – ★GROSSI. Tato forma rozdělovacího znaménka u typu Hásková (1971) IX dosud nebyla popsána, nevyskytoval se ani v nálezech z Tábora (Krajíc – Chvojka 2007), Kosiček (Brádle 2001) a Prahy – Proseku (1933) a není uvedena ani ve zpracování Chaurovy sbírky (Hásková 1991). Pro doplnění zde musíme uvést, že vzhledem k tomu, že vyobrazení lva je na diskutovaném groši hůře čitelné, připadá zde v úvahu i méně pravděpodobná možnost, že by se mohlo jednat o typ Hásková (1971) X. I v takovém případě by se však jednalo o novou opisovou variantu, neboť podobná ražba není v základní typologii (Hásková 1971), ani ve výše zmíněné sbírce a nálezech, publikována.

Větší variabilita různých kombinací rozdělovacích znamének a také množství opisových chyb (tzv. chyborážeb) na pražských groších Vladislava II. Jagellonského začíná v období, kdy razidla připravoval řezač želez Jiša (1479–1494). Z této doby přinášejí nálezy jednotlivých mincí i depotů značné množství nových obrazových i opisových variant, což je dáno zejména velkým počtem vyrobených rubních a především lícních razidel a jejich kombinacemi při vlastní ražbě. Depot z Plchůvek přinesl několik takových zajímavých grošů. První z těchto mincí (č. A28; obr. 47:A28) je podobná jako Hásková (1971) typ X.c/2, ve vnitřním lícním opisu však bylo chybně zaměněno pořadí druhé a třetí litery ve slově SECVNDVS, čímž vznikla nepopsaná chyborážba SCEVNDVS.

Mnohem zajímavější je jiný Jišův groš (č. A35), na kterém se nachází vyobrazení lva podobné jako u typu Hásková (1971) X, lev má zde však hřívu složenou buď ze tří řad měsíčků v počtu 3+4+4, nebo dvou řad 4+4 měsíčků. Rubní strana mince je stížena menším dvojrázem a není jisté, zda a jak moc, tím byl obraz lva deformován. Tento groš lze zařadit do skupiny dalších podobných ražeb ze závěru 80. let 15. století, kdy vzniklo několik různých modifikací vyobrazení lva, které bychom mohli vyčlenit jako samostatné typy.²² Patří sem například i obraz lva z dílny zlatníka Říhy se lvem podobným jako u typu Hásková (1971) IX. se 4+4 měsíčky v hřívě (Krajíc – Chvojka 2007, 216, poř. č. 2/1444), 4+3+4 měsíčky (Krajíc – Chvojka 2007, 50, poř. č. 1/47) a 3+4+4 měsíčky (Krajíc – Chvojka 2007, 214, poř. č. 2/1415),²³ nebo Jišův groš s obrácenými měsíčky v hřívě (Cihlár – Černohorský 2016, 53, č. 3), zařadit sem však musíme i groš typu Hásková (1971) VIII se lvem se slitou hřívou. Ve všech těchto případech se jedná o poměrně málo se vyskytující typy, u nichž lze předpokládat, že byly raženy z velmi omezeného množství razidel.²⁴

Pokud se vrátíme k diskutovanému groši z nálezů z Plchůvek (č. A35), můžeme ho na základě tvaru zakončení ocasu přiřadit Jišově dílně (Černohorský 2016b, 23–25). Jak již bylo naznačeno výše, lev má pod krkem patrně tři drobné útvary, které můžeme interpretovat jako malé měsíčky, v úvahu ovšem připadá i možnost, že vznikly v důsledku dvojrázu deformací horní části velkých měsíčků, nebo slítím li-cousů a horní částí velkých měsíčků. Skutečný tvar hřívky bude možné ověřit pouze získáním dalšího lépe

22 V současné době má O. Černohorský rozpracovaný článek, ve kterém se groši typu Hásková (1971) IX a X s různým počtem měsíčků zabývá.

23 Fotografie groše s poř. č. 2/1415 není publikována, není možno ověřit.

24 Obdobnou analogii máme u pražských grošů Vladislava II. Jagellonského i v případě starších typů z dílny zlatníků Jana a Říhy typu Hásková (1971) IV, V, VI a VII, které se liší jen v dílčích detailech, přičemž hlavními rozpoznávacími znaky mezi nimi jsou přítomnost jazyka a počet měsíčků hřívky. Rovněž v mladší době v éře řezače Hanuše z Řásné byly hlavními typy Hásková (1971) XIII, XV, XXI, XXII, a XXIII, ostatní typy s různými kombinacemi počtu a střídání řad malých a velkých měsíčků můžeme považovat za druhotné a méně často se vyskytující až vzácné variace vyobrazení lva, které byly J. Háskovou vyčleněny jako samostatné typy.

vyraženého exempláře z identického razidla. Nehledě na existenci malých měsíčků můžeme konstatovat, že dvojráz neovlivnil přítomnost dvou řad čtyř větších měsíčků. Ani takovou variaci vyobrazení lva základní typologie J. Háskové (1971) u typu X nezná. Obvodové linky figury lva jsou v některých místech vlivem dvojrázu deformované, takže je jeho obraz poněkud nevzhledný a na první pohled odbytý. Lev má nízkou hlavu, tlama jen málo rozevřená, patrně bez jazyka. Na hlavě má posazenu korunu, která zasahuje do vnitřního perlovce, na temeno navazuje větší ucho, vpředu je naznačený čenich, kulaté oko se pravděpodobně nachází v mezikruží kapkovitého tvaru. Celkový tvar hlavy připomíná spíše její starší vyobrazení jako u typu Hásková (1971) VII a IX, což je dáno užíváním starších Řihových kolků, které Jiša zjevně nadále používal (Černohorský 2016b, 25). Tlapy lva jsou poměrně velké s chlupy a velkými drápy. Hlavní linka ocasu byla do razidla chybně vyryta, neboť vede směrem dolů k perlovci, zhruba ve dvou třetinách délky je z ní vytažena směrem šikmo nahoru tenčí linka, na níž navazuje poněkud zdeformovaný náznak trojlístu. Po rozdvojení se oba prameny ocasu kříží do pravidelné osmičky, zakončeny jsou chomáči chlupů, které tentokrát nevytvářejí pro typ Hásková (1971) X obvyklé tři výstupky, ale v náznaku jsou patrně spíše čtyři výstupky. Lící strana groše odpovídá typu Hásková (1971) X.a/4.

Nález z Plichůvek obsahuje i několik zajímavých Jišových ražeb typu Hásková (1971) XI, které základní typologie nezná. První z nich je groš s několika chyborážbami v lících opisech (č. A50; obr. 47:A50), které je však z důvodu špatně vyražené lící strany v některých případech obtížně interpretovat. Ve vnějším opisu se zcela zřetelně nachází litera B v retrográdní pozici ve slově BOEMIE (B). Stejný tvar tohoto slova popsala J. Hásková (1971) u opisové varianty XI. a/27, jehož ostatní části opisů jsou již ve standardním tvaru. Vnitřní lící opis prezentovaného groše zjevně obsahuje chyby v obou slovech WLADISLAVS i SECVNDVS. Začátek vnitřního opisu je v podstatě nečitelný včetně rozdělovacího znaménka před jménem panovníka, vidět zde můžeme pouze spodní část písmene W, pak až litery IVSLAVS. Pokud budeme předpokládat, že se v nezřetelně vyražené části nacházejí litery WLAD můžeme uvažovat o variantě chybného opisu ve tvaru W[LAD]IVSLAVS, případně v kratší verzi bez písmene D W[LA]IVSLAVS, nebo se může jednat o dřík z retrográdně otočeného D (D) W[LA]IVSLAVS. U druhého slova vnitřního lícího opisu jsou některé litery rovněž nečitelné, číst zde můžeme buď [S]E[C]IN[DVS] nebo [S]E[C]VIN[DVS]. Ve druhém případě však průběh pravého šikmého dříku uvažované litery V neodpovídá tvaru, jaký tento znak ve vnitřním lícím opisu typu Hásková (1971) XI má mít (V). Oba šikmé dříky jsou zde vždy lehce zaoblené, přičemž vnitřní strany oblouků jsou otočeny směrem do středu litery. V případě diskutovaného šikmého dříku je toto mírné zaoblení otočeno směrem ven. Není tak jisté, jestli šikmý dřík před literou i patří k písmenu V, nebo se jedná o uzavírací linku litery C (C). Za písmenem i se dále nachází další dva dříky, které zřejmě náleží liteře N, která se u typu Hásková (1971) XI nachází ve tvaru majuskulního uncíálního n. Při porovnání kolků pro písmeno i v obou slovech můžeme konstatovat, že jsou identické. Otázkou zůstává, proč tvůrce razidla udělal tolik chyb a vyrazil do něj několik kolků navíc, čímž se mu zjevně celková délka opisu prodloužila a můžeme tušit, že se poslední jedno nebo dvě písmena slova SECVNDVS do opisu již nevešla. Jako v předchozím případě i zde jsme odkázáni na ověření tvaru chybně vyraženého lícího opisu až pomocí jiného lépe exempláře vyraženého ze stejného razidla.

V nálezů z Kosiček je popsán pražský groš typu Hásková (1971) XI.a, který má rovněž použito retrográdní B ve slově BOEMIE (Brádle 2011, 42–43, č. 101) a dokonce i ve vnitřním lícím opisu se nachází zřetelná chyborážba SECVINDVS. Jméno panovníka je však u této ražby ve správném tvaru WLADISLAVS, nejedná se tedy o stejné razidlo jako u předchozí mince. Groš s retrográdním B v BOEMIE se nacházel i v tábořském pokladu (Krajč – Chvojka 2007, 227, poř. č. 2/1621), kde je dále popsáno i retrográdní H v SECVNDVS. Vzhledem k absenci fotografie tohoto groše nelze ověřit, zda uvedený tvar N není ve skutečnosti špatně přečtenou identickou chyborážbou. Další podobný exemplář typu Hásková (1971) XI.a se nachází v nálezů z Prahy – Proseku (1933) pod inventárním číslem H32014/709. I zde je ve slově BOEMIE užito zrcadlově obrácené B a ve slově SECVNDVS stejná chyborážba jako u groše z Kosiček (Brádle 2011, 42–43, č. 101) ve tvaru [SEC]VINDVS. Oba groše nebyly raženy ze stejných razidel, dokonce se tu jedná o dvě rozdílné opisové variace. Kosičský exemplář nemá žádné rozdělovací znaménko na začátku vnitřního opisu a vnější lící opis začíná standardní čtyřlístým květem s pozitivním středem, zatímco prosecký groš má před WLADISLAVS zcela zřetelnou dvojtečku, která se nachází i na začátku vnějšího lícího opisu (••DEI). Další dva groše s retrográdním B v BOEMIE typu Hásková (1971) XI.a se nacházejí v popisu Chaurovy sbírky (Hásková 1991, 255, č. 445, 260, č. 477). u prvního z nich (č. 445) J. Hásková v textové části chybně uvádí jiný tvar chyborážby ve slově SECVNDVS jako SECVNIVS. V Brádle (2001, 43, pozn. 64) si správně všiml, že na fotografii groše je poměrně zřetelně vidět chyborážbu SECVIN[DVS]. Rozdělovací znaménko na začátku vnitřního a lícího opisu jsou zde

nečitelná. u druhé mince (č. 477) je slovo SECVNDVS z fotografie špatně čitelné, autorka ho v textové části zapsala ve správném tvaru. Z uvedeného výčtu je zřejmé, že bylo vytvořeno několik lícních razidel s chyborazbou ve tvaru retrográdního B v BOEMIE, některá z nich mají ostatní části popisu ve správném tvaru, jiné se vyskytují společně s další chyborazbou SECVINDVS, případně s jinými chybami v popisu. Většina těchto grošů však má zčásti nečitelné popisy, což sťažuje jejich další zařazení do stávající typologie.

Další chyborazbou u typu Hásková (1971) XI v depotu z Pchlůvek je absentující litera P ve slově PRAGENSES v rubním popisu (č. A54; obr. 47:A54). Chyborazba RAGENSES byla již dříve popsána (Černohorský 2016a, 48–49, č. 2a–b) na dvou pražských groších, kde byla kombinována s lícními razidly typu Hásková (1971) XI.a/1 a XI.a/19. Nově prezentovaný groš přináší novou kombinaci s lícním razidlem typu Hásková (1971) XI.a/7. Porovnáním rubních stran s chyborazbou bylo zjištěno, že všechny tři groše byly raženy identickým razidlem. V Chaurově sbírce (Hásková 1991), ani v nálezech z Tábora (Krajíc – Chvojka 2007), Kosiček (Brádle 2001) a Prahy – Proseku (1933) groše s chyborazbou RAGENSES nejsou zastoupeny.

Groš č. A55 (obr. 47:A55) je obtížněji zařaditelný. Vyobrazení lva i znění popisu rubní strany odpovídají typu Hásková (1971) XI.a/1. Stejný revers se vyskytuje ve spojení s převážnou většinou dalších lícních razidel. Vnější lící popis začíná nestandardně dvěma rozdělovacími znaménky – čtyřlístým květem s pozitivní tečkou a šesticípou hvězdou (☼☼). Takovou kombinaci znamének základní typologie (Hásková 1971) u typu XI nezná. Levá část lící strany je lhuře vyražená, nečitelné je rozdělovací znaménko mezi DEI a GRATIA, nejistá je i přítomnost znaménka na začátku vnitřního popisu. V prostoru mezi slovy SECVNDVS a WLADISLAVS určitý náznak znaménka je, mohla by zde být snad tečka, nebo dvojtečka za předpokladu, že horní tečka není součástí perlovce, v úvahu však připadá i absence jakéhokoli rozdělovacího znaménka.

Stejná kombinace rozdělovacích znamének na začátku vnějšího popisu byla popsána u dvou exemplářů z depotu z Tábora (Krajíc – Chvojka 2007, 50, poř. č. 1/56, 79, poř. č. 1/527) a nachází se i v depotu z Prahy – Proseku (1933; inv. č. H32014/665 a H32014/725), u obou tábořských a prvního proseckého (inv. č. H32014/665) groše chybí na lící straně znaménko mezi DEI a GRATIA, u tábořského groše má navíc chybět i znaménko na začátku vnitřního popisu. V publikaci tábořského depotu je vyobrazena pouze fotografie jednoho groše (poř. č. 1/527), lící stranu druhé mince není možné ověřit. Při porovnání detailů na fotografiích averzních stran všech tří dostupných exemplářů bylo zjištěno, že byly vyraženy identickým razidlem. Můžeme tak s jistotou konstatovat, že i prezentovaný groš z Pchlůvek nemá rozdělovací znaménko mezi slovy DEI a GRATIA, rozdělovací znaménko před WLADISLAVS je sice stále nejisté, s největší pravděpodobností se zde však nachází jedna středová tečka, kterou musíme předpokládat i u tábořského exempláře (poř. č. 1/527).

Lící strany grošů s novým rozdělovacím znaménkem na začátku vnějšího lícího popisu jsou kombinovány s různými reverzy. Shodnou kombinaci averzu a reverzu můžeme potvrdit pouze u mince z nálezu v Praze – Proseku (1933, inv. č. H32014/665). První z tábořských grošů (poř. č. 1/56) nemůžeme kvůli absenci fotografie posoudit, u druhého groše (poř. č. 1/527) je užito rubní razidlo s retrográdními S v PRAGENSES jako u typu XI.a/8. Takový revers se nachází i na druhém proseckém groši (H32014/725), na lící straně jsou však použita jiná rozdělovací znaménka, mezi DEI a GRATIA se nachází standardní dva kosé křížky (✠) a před WLADISLAVS je větší křížek (✚). V kosičském nálezu (Brádle 2001), ani v Chaurově sbírce (Hásková 1991) se groše typu Hásková (1971) XI.a s kombinací znamének ☼☼ na začátku vnějšího lícího popisu nevyskytují.

Mezi pražskými groši typu Hásková (1971) XI z pchlůvského nálezu se nachází tři exempláře, které byly raženy kombinací razidel, které tato základní typologie nezná. V jednom případě (č. A52) jde o kombinaci lícího razidla XI.a/12 a rubního razidla XI.a/10, druhý groš (č. A53) spojuje líc typu XI.a/28 s rubem XI.a/20, třetí kus (č. A59) líc typu XI.b/5 a rub XI.a/10. První dva groše nebyly dosud v odborné numismatické literatuře popsány, třetí kombinace razidel se nachází v Chaurově sbírce (Hásková 1991, 262, č. 485), kde jsou v textové části chybně uvedena rozdělovací znaménka na začátku rubního popisu ve tvaru ☼☼☼, dle fotografie rubní strana odpovídá variantě XI.a/10 (☼☼).

Poměrně velkou variabilitu kombinací rozdělovacích znamének a chyb v opisech můžeme nalézt i u grošů z dílny Blažka Drába. V depotu z Pchlůvek se nachází groš (č. A64; obr. 47:A64), který lze přičítat k obrazové variantě Hásková (1971) XII.d. Koruna na tomto groši má prázdné výplně mezi velkými liliiemi, které jsou ve tvaru negativních srdíček. Nad poměrně nízkou střední lilii je patrná větší tečka, kterou J. Hásková (1971) u této variace koruny neuvádí, pravděpodobně se však jedná pouze o část této střední lilie. Z typologického hlediska je ovšem důležité, že mince obsahuje v základní typologii nepopsanou chyborazbu

SEDVNDVS. Ta vznikla nepozorností tvůrce razidla při puncování jednotlivých kolků do razidla, když společný kolek pro litery C a D (**CD**) natočil do nesprávné pozice. Na prezentovaném groši je nečitelný konec vnitřního lícního opisu a není tak zřejmé, zda se mezi slovem SEDVNDVS a křížkem nenachází ještě jedno znaménko. J. Hásková (1971) u typu XII.d popisuje na tomto místě další rozdělovací znaménko u pěti z devíti popsanych opisových variací. V našem případě jakýsi náznak dvou teček nad sebou existuje, zřejmě se ovšem jedná o zakončení patek uzavřené gotické litery E (**Ě**). V takovém případě by prezentovaný groš odpovídal rozložením rozdělovacích znamének typu Hásková (1971) XII.d/1,²⁵ s výjimkou zmíněné chyborazby.

Od vydání základní typologie byla stejná chyborazba u grošů typu Hásková (1971) XII v odborné literatuře již několikrát zaznamenána. V Chaurově sbírce se nachází celkem tři takové groše (Hásková 1991, 263–264, č. 494, 496, 502). První z nich (č. 494) dokonce přináší novou variantu koruny na lícní straně, která má tvar jako standardní „srdíčková“ koruna typu Hásková (1971) XII.d–e, po stranách jsou však zřetelné tečky. Kromě nového vyobrazení koruny a chyborazby SEDVNDVS odpovídají lícni i rubní opisy variantě Hásková (1971) XII.d/1. Identická bude zřejmě i ražba druhého groše z Chaurovy sbírky (Hásková 1991, 263, č. 496), jehož lícní strana není sice dostatečně čitelná, zejména obraz koruny je nedoražený, s největší pravděpodobností se opět jedná o srdíčkovou variaci, což dokládají i rozdělovací znaménka ve vnějším lícním opisu ve tvaru dvou křížků nad sebou (**✠**). Vpravo vedle koruny je patrná tečka, kterou tak můžeme předpokládat i na levé straně. Nedoražený je rovněž začátek vnitřního lícního opisu, takže není jisté, jestli zde, jako v předchozím případě, rozdělovací znaménko absentuje, podle rozložení opisu je to ovšem vysoce pravděpodobné. Poslední Chaurův groš s chybným opisem SEDVNDVS (Hásková 1991, 264, č. 502) již lze podle tvaru koruny zařadit k typu Hásková (1971) XII.d., pokud si odmyslíme zmíněnou chyborazbu odpovídají rozdělovací znaménka opisové variantě XII.d/1 stejně jako groš z depotu z Plchůvek.

Další tři groše s chyborazbou SEDVNDVS by se měly vyskytovat v nálezů z Tábora (Krajíc – Chvojka 2007, 90, poř. č. 1/727, 93, poř. č. 1/772, 224, poř. č. 2/1577). V publikaci se nachází pouze fotografie jednoho exempláře (poř. č. 1/772), zbylé dva tak není možné ověřit. u prvního groše bez fotografie J. Chvojka uvádí (Krajíc – Chvojka 2007, 90, poř. č. 1/727), že je podobný jako typ Hásková (1971) XII.d/1, obsahuje však dokonce dvě chyborazby WLACISLAVS SEDVNDVS. V takovém případě by autor razidla špatně natočil kolek pro litery C a D hned dvakrát. Druhá nevyobrazená mince (Krajíc – Chvojka 2007, 224, poř. č. 2/1577) má být jako typ Hásková (1971) XII.d/5, to znamená s dvojtečkou před jménem vydavatele, ale bez tečky za BOEMIE a se zmíněnou chyborazbou. Vyfotografovaný groš (Krajíc – Chvojka 2007, 93, poř. č. 1/772) z tábořského depotu s chybně vyraženým slovem SEDVNDVS odpovídá obrazem i svými opisy prezentovanému exempláři z Plchůvek a jednomu groši z Chaurovy sbírky (Hásková 1991, 264, č. 502). V nálezech z Prahy – Proseku (1933) a z Kosiček (Brádle 2001) se groše typu Hásková (1971) XII. s touto chyborazbou nevyskytují.

Druhý Drábův groš (č. A68; obr. 47:A68) náleží typu Hásková (1971) XII.f, rozvržení rozdělovacích znamének odpovídá konkrétně variantě XII.f/1. Popisovaný groš je mírně nedoražený v místě slova GRATIA, kde kontury pátého písmene na první pohled evokují, že by se zde místo litery i mohlo vyskytovat A, čímž by vznikl chybný opis GRATIA. Při porovnání obrysových kontur obou posledních znaků v tomto slově však musíme konstatovat, že se v detailech liší. Na kolik jsou tyto rozdíly ovlivněny nedoražením, nerovnostmi povrchu střížku, nebo poškozením razidla, není jisté. Případnou chyborazbu GRATIA tak bude možné přesvědčivě dokázat pouze jiným exemplářem raženým ze stejného razidla. V odborné literatuře tato chyborazba u typu Hásková (1971) XII dosud popsána nebyla, známa je pouze chybná variace opisu ve formě GRATA u typu Hásková (1971) XII.e (Hásková 1991, 263, č. 495, 267, č. 516) a XII.f (Richtera – Cihlár 2016, 64–65, č. 1–3) a chyborazba GRATI u typu Hásková (1971) XII.e (Krajíc – Chvojka 2007, 117, poř. č. 1/1198, nepublikována fotografie, není možné ověřit) a u typu Hásková (1971) XII.f (Praha – Prosek 1933, inv. č. H32014/657).

V depotu Plchůvky nalezneme i několik zajímavých ražeb z období, kdy razidla připravoval řezáč Hanuš z Řásné. Jako první můžeme zmínit poměrně zřídka se vyskytující typ Hásková (1971) XIV, v našem případě se dvěma nepopsanými chyborazbami na lícní straně (č. A98; obr. 47:A98). Ve vnitřním opisu chybí jeden dílek litery N,²⁶ takže latinská řadová číslovka se za jménem panovníka nachází ve tvaru SECVIDVS. Ve vnějším opisu tvůrce razidla použil místo litery B v BOEMIE retrogradně otočený kolek s gotickým E (**Ḃ**), které se písmenu B velmi podobá, můžeme zde tedy číst slovo ḂOEMIE.

25 J. Hásková (1971) ve své typologii uvádí dvě shodné opisové varianty XI.d/1 a XI.d/6. Jediným rozdílem je mezi nimi zřejmě tvar litery W. Tehdejší tiskové možnosti tyto dvě variace od sebe dostatečně nerozlišily, takže obě písmena vypadají v podstatě stejně.

26 V tomto období měla litera N často tvar dvou dílků postavených vedle sebe bez středové části (**Ḃ**).

Řídký výskyt tohoto typu dokládá i jeho absence v nálezu z Kosiček (*Brádle 2001*) a Prahy – Proseku (1933). V tábořském pokladu se sice mají vyskytovat tři exempláře, tuto informaci je však nutné korigovat, neboť ze tří avizovaných kusů (*Krajíc – Chvojka 2007*, 299) jsou v publikaci vyobrazeny pouze fotografie dvou (242, poř. č. 2/1864, 277, poř. č. 2/2437),²⁷ z toho první z nich je určený špatně, neboť groš s poř. číslem 2/1864 náleží ve skutečnosti typu Hásková (1971) XV. Jediným ověřeným zástupcem typu Hásková (1971) XIV je v nálezu z Tábora pouze jeden groš (poř. č. 2/2437), u nějž J. Chvojka popisuje nové rozdělovací znaménko ve tvaru trojlístku před panovníkovým jménem. V základní typologii (*Hásková 1971*) na tomto místě znaménko buď chybí (XIV.a/1) nebo se zde nachází kosý křížek (XIV.a/2). Rozdělovací znaménko podobné trojlístku se u Hanušových grošů vyskytuje až později u typů Hásková (1971) XXI, XXII a XXIII, zde se však nejedná o klasický trojlístek, ale spíše o třičtvrteční křížek. Ten se objevuje jak na začátku vnitřního lícního opisu, tak i v dalších pozicích vnějšího lícního opisu mezi DEI – GRATIA a REX – BOEMIE, kde může být i různě natočený. Kolem s třičtvrtečním křížkem vznikl patrně poškozením (vylomením) jednoho ramene kříže. Remeslník, který razidla pro ražbu těchto grošů připravoval, s ním zacházel stejně jako se znamínkem pro křížek, což dokazuje právě různá poloha, s jakou byl do razidla vyražen. Z fotografie tábořského groše (*Krajíc – Chvojka 2007*, 277, poř. č. 2/2437) lze usuzovat, že i v tomto případě je rozdělovací znaménko před WLADISLAVS ve formě křížku (♣) nebo třičtvrtečního křížku (♣). V obou případech by se tak jednalo o novou opisovou variantu groše typu Hásková (1971) XIV.a. Další nová varianta groše typu Hásková (1971) XIV je popsána v Chaurově sbírce (*Hásková 1991*, 271, č. 537), kde se před WLADISLAVS nachází klasický křížek (♣) a na začátku vnějšího lícního opisu je navíc ještě rozdělovací znaménko ve tvaru dvou kosých křížků a čtyřlístého květu (♣♣) namísto standardního širokého kříže (✱).

Na předchozí Hanušovu ražbu navazuje typ Hásková (1971) XV.a, u nějž v depotu z Pchlůvek nalézáme nově dva exempláře s absencí rozdělovacího znaménka před jménem panovníka (č. A102–103). Takový líc je v základní typologii popsán u obrazové variace Hásková (1971) XV.b/1, rubní strana však odpovídá počtem měsíčků obrazové variantě XV.a. Podobně jako u nejstarších Vladislavových grošů i zde se setkáme s problematikou různých kombinací vyobrazení figury lva, které se mnohdy liší jen v dílčích detailech počtem měsíčků a teček v rozdělení ocasu a ve tvaru a umístění hlavy, takže odlišit od sebe lvy typu Hásková (1971) XIV, XV a XVI bývá obtížné. Jako příklad můžeme uvést vyobrazení lva typu Hásková (1971) XV.a se třemi tečkami v rozdělení ocasu na dva prameny v Chaurově sbírce (*Hásková 1991*, 270, č. 538), který je kombinací typů Hásková (1971) XIV a XV.a. O tom, že ani sama autorka typologie si při určování těchto grošů nebyla jistá svědčí zařazení tohoto Chaurova groše k typu Hásková (1971) XV.b/1, ačkoliv velké měsíčky hřívý jsou v počtu 3+5, přičemž je zde jasně patrný malý měsíček na začátku spodní řady, což groš řadí k obrazové variantě XV.a. Tento malý měsíček ovšem někdy není znatelný, jindy splývá s levou přední tlapou, takže vypadá jako jeden z drápů, nebo ve vyobrazení hřívý zcela chybí, čímž ho není možné odlišit od typu Hásková (1971) XVI. Lev s chybějícím malým měsíčkem před spodní řadou velkých měsíčků se nachází i na dvou exemplářích z pchlůvského depotu (č. 104–105), tři ověřené kusy jsou popsány v i nálezu z Tábora (*Krajíc – Chvojka 2007*, 227–228, poř. č. 2/1632, 228, poř. č. 2/1637, 271, poř. č. 2/2326).²⁸ V Chaurově sbírce (*Hásková 1991*), tábořském (*Krajíc – Chvojka 2007*), kosičském (*Brádle 2001*) ani proseckém (Praha – Prosek 1933) nálezu se groš typu Hásková (1971) XV.a bez rozdělovacího znaménka před jménem panovníka nevyskytuje.

Rovněž u nejmladší složky Vladislavových mincí se nacházejí groše, které základní typologie nezná. Jedním z nich je groš typu Hásková (1971) XXI.a (č. A113; obr. 47:A113), který ve vnitřním lícním opisu kombinuje dva tvary litery S – stažený (8) a široký s horizontálními patkami (8). Pravá strana mince je sice částečně nedorazena, přesto při detailním zkoumání je patrné, že i tvar prvního S ve slově SECVNDVS je ve své stažené formě a navíc se před ním zřejmě nachází rozdělovací znaménko ve tvaru křížku jako na začátku opisu. Zápis vnitřního lícního opisu se tedy nejspíše nachází ve formě **WVLDYBIVAVS[+88 CVND]VS**. Taková ražba se nevyskytuje v Chaurově sbírce (*Hásková 1991*) ani v žádném z komplexně zpracovaných nálezů (*Krajíc – Chvojka 2007*; *Brádle 2001*) či v depotu z Prahy – Proseku 1933.

Problematika kolků s literou S byla řešena nedávno (*Černohorský – Videman 2019*). V případě diskutovaného groše byl použitý stažený tvar litery S, který je u druhého S ve WLADISLAVS v horní a spodní

27 Uspořádání mincí v publikaci (*Krajíc – Chvojka 2007*) je uživatelsky naprosto nevyhovující, neboť v katalogu není možné snadno vyhledat mince, u nichž v závěrečných souhrnech není uvedeno pořadové číslo. Z tohoto důvodu třetí groš, který má náležet typu Hásková (1971) XIV, nebyl v katalogu dohledán.

28 J. Chvojka uvádí ještě čtvrtý exemplář, jehož fotografie v publikaci není vyobrazena (*Krajíc – Chvojka 2007*, 300, poř. č. 2/2499).

části mírně otevřený, u prvního S toto otevření není tak zjevné, dole je spíše uzavřené a horní část litery zasahuje do perlovce. Obdobný tvar písmene S byl popsán už u bílých penízů Vladislava II. u typů V a VI (*Černohorský 2016c*, 96, 105, tab. 3), které byly autorem přiřazeny ke druhé skupině ražené po roce 1498, čili v období, kam spadají Hanušovy groše typu Hásková (1971) XXI. I v případě těchto bílých penízů byl na některých exemplářích užit kolek s mírně otevřeným staženým S (**8**), toto otevření není ovšem mnohdy dostatečně prokazatelné, neboť se obě linky téměř dotýkají, proto byl ve studii použit pouze uzavřený tvar (**8**). Pokud se detailně podíváme na linie, které stažené S tvoří, jedná se v podstatě o dvě propletené vlnovky, zakončené patkami, které se někdy dotýkají, a jindy je mezi nimi malá mezera. S podobným jevem se setkáváme i v případě jiných liter, nejlepším příkladem je písmeno A, které je ve spodní a horní části rovněž tvořeno patkami, jež se někdy spojují.

Další groš typu Hásková (1971) XXI obsahuje zajímavou chyborážbu ve jméně panovníka WLLDISL-SVS (č. A119; obr. 47:A119). Zhotovitel razidla zde evidentně neměl k dispozici kolek s literou A, který nahradil v prvním případě kolkem pro L, ve druhém pro S. Toto písmeno S však nebylo do razidla vybito identickým kolkem, jaký byl použit i pro ostatní S ve vnitřním lícním opisu (**8**), nýbrž výše diskutovaným staženým otevřeným S (**8**), které literu a může vzdáleně připomínat. Písmeno a má u typu Hásková (1971) XXI ve vnějším opisu ustálenou formu ve tvaru **8**. Lícni opis obsahuje ještě další epigrafické zajímavosti, kterými jsou litera W ve jméně panovníka v poněkud jednodušší formě (**W**), provedení litery X, jež zde není ve standardním tvaru dvou esovitě zahnutých šikmých dřiků (**8**), ale tvořené čtyřmi krátkými rozštěpenými dřiky vyraženými do podoby kosého kříže (**X**) a gotické E s více do hrotu protáhlou částí oblouku (**E**). Lícni strana tohoto groše je sice stižena mírným dvojrázem, ten však na zmíněnou chyborážbu neměl žádný negativní vliv. Chyborážba WLLDISLSVS dosud u typu Hásková (1971) XXI nebyla popsána. Bližší přiřazení tohoto groše ke konkrétní obrazové variantě je problematické z důvodu špatně čitelné koruny. Podle rozdělovacích znamének ve vnějším lícním opisu ve tvaru dvojtečky připadá v úvahu koruna s tečkami (var. XXI.c), nebo s volnými lístky (var. XXI.e) v prostoru mezi velkými liliiemi.

Depot z Plchůvek dále obsahuje i několik nových variací typu Hásková (1971) XXII. Jednou z těchto rážeb je exemplář náležející k obrazové variantě XXII.e s novým rozložením rozdělovacích znamének v lícním opisu (č. A121), u tohoto groše je problematická interpretace rozdělovacích znamének ve vnitřním opisu, která mají tvar deformovaného kosého křížku před i za jménem panovníka. Původně byla do raznice vybita kolkem s třičtvrtěčným křížkem, následně zřejmě proběhl pokus o ruční dorytí na celý kosý křížek, tato úprava se však zjevně nepovedla. Ve vnějším lícním opisu jsou mezi slovy DEI – GRATIA a REX – BOEMIE použita rozdělovací znaménka ve tvaru dvou třičtvrtěčných kosých křížků. Stejný groš je popsán v tábořském depotu (*Krajic – Chvojka 2007*, 59, poř. č. 1/208), po detailním porovnání lícni i rubní strany mincí můžeme konstatovat, že obě byly raženy identickými razidly. Totožným lícním razidlem byl ražen i jeden groš z Chrouvky sbírky (*Hásková 1991*, 272, č. 546), jehož rubní strana byla vybita jinou raznicí.

Problematika pražských grošů typu Hásková (1971) XXII je z ikonografického hlediska složitější, než jak jí prezentuje základní typologie. Již dříve byly představeny nové variace figury lva, které byly stručně shrnuty při popisu Vladislavových grošů s rozšířenou titulaturou (*Cihlár – Černohorský – Richtera 2016*, 36). Dvě takové variace provedení lva typu Hásková (1971) XXII se vyskytují i v nálezů z Plchůvek.

Na prvním groši (č. A122; obr. 48:A122) se nachází lev s nepravidelným oválným útvarem mezi hřbetem a spodní řadou měsíčků. Takové vyobrazení lva můžeme nalézt i u grošů typu Hásková (1971) XXII s rozšířenou titulaturou (*Cihlár – Černohorský – Richtera 2016*, 39–40, č. 14–18). Figura plchůvského lva je zajímavá i tím, že většina měsíčků hřívý je ve spodní části zakončena tečkou, kterou chtěl tvůrce razidla zřejmě „vylepšit“ tvar těchto měsíčků. Jeho koruna odpovídá typu Hásková (1971) XXII.b. Ve vnitřním lícním opisu jsou všechny litery S ve tvaru s horizontálními patkami (**8**). Tato variace není úplně běžná, u typu Hásková (1971) XXII se ve vnitřním lícním opisu vyskytují různé kombinace užití liter S, vedle nejběžnějšího tvaru s drobnými patkami (**8**) jsou to právě S s horizontálními (**8**), nebo vertikálními patkami (**8**). Jeden podobný exemplář, ovšem s korunou jako u typu Hásková (1971) XXII.a, se nachází v depotu z Tábora (*Krajic – Chvojka 2007*, 279, poř. č. 2/2465). Kromě toho, že všechny litery S ve vnitřním lícním opisu jsou na tábořském groši rovněž ve tvaru s horizontálními patkami (**8**), je na rubu ještě vyobrazen lev s tečkou mezi hřbetem a spodní řadou měsíčků. Jedná se tudíž o jinou obrazovou variantu. Tato variace lva byla opět popsána i u Vladislavových grošů s rozšířenou titulaturou (*Cihlár – Černohorský – Richtera 2016*, 37–38, č. 9–13). Prezentovaný groš z Plchůvek (č. 122, ev. č. 110) má mezi slovy DEI – GRATIA a REX – BOEMIE rozdělovací znaménka ve tvaru dvou kosých křížků. Ve vnějším lícním opisu se nachází litera E v robustním provedení (**E**), takový tvar byl popsán u typu Hásková (1971) XXII u jedné variace groše s rozšířenou titulaturou RB, u níž jsou všechna S ve

vnitřním opisu rovněž s horizontálními patkami (✠) a lev na rubu má taktéž oválný útvar za hřbetem (Cihlár – Černohorský – Richtera 2016, 40, č. 16–18).

Na druhém groši (č. A123) je vyobrazen lev typu Hásková (1971) XXII se dvěma měsíčky za hřbetem. Tato variace byla nedávno rovněž podrobněji popsána při prezentaci pražských grošů Vladislava II. Jagellonského s rozšířenou titulaturou (Cihlár – Černohorský – Richtera 2016, 42–43, č. 21–23). Pchůvský groš rozšířený opis v titulatuře neobsahuje, jeho lící strana odpovídá typu Hásková (1971) XXII.a/4, ve vnitřním opisu jsou tři S s drobnými patkami (♠), koncové S v SECVNDVS je ve formě s vertikálními patkami (♠).

Poslední skupina zajímavých grošů Vladislava II. Jagellonského v depotu z Pchůvek náleží k typu Hásková (1971) XXIII. Tento i následující typ Hásková (1971) XXIV se vyznačují širokou variabilitou kombinací rozdělovacích znamének na rubní straně, a to zejména na začátku opisu. Tyto groše jsou však mnohdy špatně vyraženy a tudíž nedostatečně čitelné, což jednak znesnadňuje jejich přesné zařazení, z epigrafického hlediska tato skutečnost navíc často neumožňuje přesně rozpoznat, z jakých částí je toto rozdělovací znaménko tvořeno. Kombinování různého počtu a pořadí teček, kroužků, trojlístků a růžic u typu Hásková (1971) XXIII a XXIV vzniklo zřejmě s počátečními snahami o provedení zdobenějších rozdělovacích znamének v souvislosti s postupujícími renesančními vlivy v české společnosti, než tyto jednoduché vzory nahradily složitější arabesky a jiné ornamentální motivy, které nacházíme například na nejmladších Vladislavových groších typu Hásková (1971) XXVI, nebo na groších Ludvíka Jagellonského (Vaňouch 2016) a Ferdinanda I. Habsburského (Smělý 1996; Chvojka 1997). Musíme si zde ovšem uvědomit, že zhotovitel razidla byl vždy omezen nedostatkem místa v opisovém poli, což limitovalo jeho tvůrčí invenci při výrobě kolků s rozdělovacími znaménky.

Jeden z grošů s kombinovaným rozdělovacím znaménkem na rubní straně náleží typu Hásková (1971) XXIII.c (č. A126). u této obrazové varianty popisuje základní typologie jedinou variaci lícího razidla a tři opisové varianty rubního razidla s rozdílnými rozdělovacími znaménky na začátku a uprostřed opisu. Prezentovaný groš obsahuje novou kombinaci těchto znamének ve formě ✠✠✠✠:GROSSI:✠✠:PRAGENSES. Obě znaménka byla již v základní typologii společně popsána u typu Hásková (1971) XXIII.b/3. Jedná se tedy o groš vzniklý křížením lícího razidla typu Hásková (1971) XXIII.c/1–3 s rubem XXIII.b/3. Nálezy z Tábora (Krajč – Chvojka 2007, 302) a Kosiček (Brádle 2001, 64–65) popisují další variace rubních rozdělovacích znamének u typu Hásková (1971) XXIII.c, u většiny z nich však v těchto publikacích chybí fotografie a nelze je tudíž ověřit. Některé kombinace znamének jsou publikovány i v Chaurově sbírce (Hásková 1991, 273), jediná shodná ražba s diskutovaným grošem z Pchůvek (č. 126) se nachází v dosud nepublikovaném depotu z Prahy – Proseku (1933; inv. č. H32014/665). Remeslník připravující rubní razidlo si zde ovšem špatně rozvrhl opis a první samostatnou tečku na začátku rozdělovacího znaménka přerazil kolkem s poslední literou S v PRAGENSES. Znaménko má tudíž tvar ✠✠✠✠.

Podobná situace jako v předešlém případě se nachází i u dalšího groše z Pchůvek (č. A128). Mince je zčásti špatně vyražena, podle koruny a rozdělovacích znamének ve vnějším lícím opisu lze groš snadno přidělit k typu Hásková (1971) XXIII.c. Problematické je zde ovšem znaménko na začátku vnitřního opisu, které není zcela čitelné, jakýsi náznak tečky splývající s literou S však patrný je, jedná se tedy zřejmě o opisovou variantu jako u c/1–3. Na rubní straně se nachází stejná kombinace rozdělovacího znaménka na začátku opisu jako u předchozího groše ve formě ✠✠✠✠, rozdělovací znaménko mezi GROSSI a PRAGENSES je nečitelné.

Poslední Vladislavův zajímavý groš typu Hásková (1971) XXIII je také špatně vyraženy (č. A129). Obraz koruny je sice téměř nečitelný, podle rozdělovacích znamének (✠) ve vnějším lícím opisu ho lze přiřadit k typu Hásková (1971) XXIII.d. Tato obrazová varianta přináší celou řadu kombinací rozdělovacích znamének v rubním opisu, žádná se ovšem neshoduje s diskutovaným pchůvským grošem. Ten má na začátku rubního opisu znaménko ve formě ✠✠✠✠, které je popsáno na rubu typu Hásková (1971) XXIII.c/2. Druhé znaménko mezi slovy GROSSI PRAGENSES je však nečitelné, takže není jisté, jestli se zde nachází dva protilehlé trojlístky nad sebou (✠) jako u typu Hásková (1971) XXIII.c/2, nebo jde o jinou variaci rozdělovacího znaménka. V kombinaci s počátečním znaménkem ✠✠✠✠ přichází v úvahu například v tábořském (Krajč – Chvojka 2007, 302–303, poř. č. 1/905, 1/1083, 2/1524, 2/1739) i kosičském (Brádle 2001, 64, č. 177) pokladu publikovaná forma ✠. ²⁹ Pokud by se jednalo o křížení některého z lících razidel typu Hásková (1971) XXIII.d a rubního razidla jako u XXIII.c/2, taková kombinace již byla popsána na groši z Tábora (Krajč – Chvojka 2007, 223, poř. č. 2/1553 – zde opět bez fotografie

29 Z obou uvedených nálezů je publikována pouze fotografie jednoho groše (Krajč – Chvojka 2007, 110–111, poř. č. 1/1083), kde je však první rubní rozdělovací znaménko špatně čitelné.

mince). Konečné určení prezentované ražby z Pchůvek (č. 129) bude i v tomto případě možné pouze na základě výskytu groše raženého z identických razidel.

Groš Ludvíka Jagellonského je v nálezů z Pchůvek zastoupen pouze jedním exemplářem z Jáchymovské mincovny (č. A130). Tato ražba byla popsána jak v základní typologii J. Háskové (1971), tak v nedávno vydané nové typologii z pera M. Vaňoucha (2016), v obou případech shodně jako typ I.a/1. Existuje zde ovšem určitá možnost, že se na začátku vnitřního lícního opisu nachází rozdělovací znaménko ve tvaru středověvé tečky (•), neboť je na tomto místě povrch střížku mírně narušený a není zřejmé, zda se jedná o narušenou hladkou plochu mezi literami S a L, nebo o poškozené rozdělovací znaménko. Podobně je narušený povrch mince i v místě liter M a V ve slově PRIMVS, kde sousedící dráhy těchto liter částečně splývají s okolní plochou střížku. V takovém případě by se jednalo o typ Hásková (1971) I.a/7 a Vaňouch (2016) I.a/2.

Rovněž mezi pražskými groši Ferdinanda I. Habsburského z nálezů z Pchůvek se nachází několik ražeb, které dosud nebyly v odborné literatuře popsány. Při zpracování těchto grošů jsme využili zejména kontroverzní typologii J. Chvojky (1997), který při jejím stanovení vycházel především ze znění opisů a roku vydání u datovaných grošů, ale nepřihlédl k ikonografii lícni a rubní strany. Vznikla tak poměrně nesourodá typologie, zachycující množství opisových variací, ovšem bez hlubší vazby na mincovní typy definované obrazem lva a koruny. Přitom právě hlubší studium ikonografického vývoje figury lva a koruny u datovaných grošů, spolu s detailní analýzou vývoje písma, by umožnilo lépe pochopit některé vlivy, které hrály při změnách obrazu těchto atributů svou roli. Tyto znalosti by následně mohli být dále využity a aplikovány i na grošové mince bez letopočtu, u nedatovaných grošů bylo možné využít dobře zpracovanou a chronologicky řazenou typologii T. Smělého (1996), který víceméně navázal na typologické schéma použité J. Háskovou při členění grošů obou Jagellonců (1971) a Jiřího z Poděbrad (1973), jež později převzali i další autoři při zpracování mincí grošového období (Hána 2003; Cycoňová – Richtera 2015; Vaňouch 2016). Kromě několika málo dílčích článků různých autorů, kteří publikovali některé nové varianty Ferdinandových grošů především ze soukromých sbírek (Richtera 2010; 2014; Richtera – Cihlár – Smělý 2016), zpracování části Chaurovy sbírky z Ferdinandova období vlády (Šimek 2009) a prvotní typologie z pera J. Smolíka (1971), nebyly dosud podrobně zpracovány žádné depoty těchto mincí.

První Ferdinandovou mincí z depotu Pchůvky, která stojí za bližší pozornost, je nedatovaný groš z dílny Hanuše z Řásné z období let 1527–1531 typu Smělý (1996) IV.c, který přináší dosud nepopsanou kombinaci rozdělovacích znamének a suspenzí posledních slov vnitřního i vnějšího opisu na lícni straně (č. A131; obr. 48:A131). Zkrácení těchto slov ve formě PRIMV a BOEMI typologie T. Smělého (1996) u typu IV.c nezná, je popsána pouze u variací IV.b/1, kde jsou použity jiné tvary rozdělovacích znamének, a IV.d/1 s odlišným provedením figury lva. Ve vnitřním opisu pchůvského groše chybí rozdělovací znaménko za jménem panovníka a litera a se zde nachází v provedení bez středního břevna, ve vnějším opisu se za posledním slovem nachází kroužek: *FERDINANDVS PRIMV; †DEI:GRATIA:†REX:BOEMI. Rubní strana odpovídá typu Smělý (1996) IV.a–c. J. Chvojka ve své typologii (1997, 48) uvádí pouze rubní razidlo pod označením „d“, lícni stranu nezná.

Další Hanušův nedatovaný groš (č. A133; obr. 48:A133) přináší nepublikovanou opisovou variantu, kterou lze přiřadit k typu Smělý (1996) V.e. Opisy lícni strany jsou jako u varianty Smělý (1996) V.e/5, ale suspenze posledního slova vnějšího opisu je ve tvaru BOEM. Litera A ve jménu panovníka je zřejmě opět bez středního břevna. Rubní strana odpovídá variantě Smělý (1996) V.e/3 a e/5. Chvojková (1997) typologie takový groš nezná.

Přesné určení groše č. A139 (obr. 48:A139) je obtížné z důvodu nedoražení konce obou lícni opisů. Groš náleží k typu Smělý (1996) XII, dle tvaru ocasu lva lze snad blíže zařadit k obrazové variantě XII.b. Ve vnitřním lícni opisu se za jménem panovníka nachází rozdělovací znaménko ve tvaru dvojkroužku, ve jménu panovníka byly použity kolky s normálním latinským N, řadová číslovka je zřejmě zkrácena na suspenzi PRI. Ačkoliv koncová litera i není doražená, lze se domnívat, že v razidle byla vypuncována neboť mezi písmenem R a znaménkem ve tvaru lístku je pro ni dostatek místa. Naopak můžeme s jistotou potvrdit, že suspenze není ve formě PRIM, protože pro dvě litery už by místo nezbyvalo, neboť litera M je poměrně široká. Podobně i poslední slovo ve vnějším lícni opisu není doraženo, podle volného místa se zde zřejmě nachází suspenze ve tvaru BOEMI, varianta BOEMIE je méně pravděpodobná. Takovou kombinaci znění lícni opisů žádná z variací typu Smělý (1996) XII.b a ani XII.a nepopisuje. Úplné znění obou lícni opisů může potvrdit až další exemplář ražený ze stejného razidla. Opisy rubní strany groše odpovídají variantě Smělý (1996) XII.b/5. Typologie J. Chvojky (1997) popisovaná lícni i rubní razidla opět nezná.

Poslední a nejmladší nedatovaný groš Ferdinanda I. Habsburského (č. A140; obr. 48:A140) lze podle tvaru koruny, i přes nedoražení její horní části, určit jako typ Smělý (1996) XIII.c. Koruna zřejmě nemá

po stranách kroužky, dvě tečky nad ní není možné z důvodu nedoražení potvrdit. Autor typologie přiřadil lící stranu řezači Janu Zlatníkovi z Liboslavě, rub měl zhotovit neznámý řemeslník. Lící strana kombinuje dvě variace lících opisů, vnitřní odpovídá ve Smělého (1996) typologii popsáním variantám u XIII.c/4–6, vnější opis variantě XIII.c/3 s dvojtečkou za slovem BOEMIE. Rubní opis je zakončen trojicí kroužků postavených do trojúhelníku, tato možnost je popsána u varianty XIII.c/4. Groš z Plochůvek lze tedy popsat jako opisovou variantu typu Smělý (1996) XIII.c/4 s dvojtečkou za BOEMIE. Podle typologie J. Chvojky (1997) náleží groš typu C7/c, tuto kombinaci razidel však rovněž nezná.

Mezi datovanými groši z plchůvského nálezu se také nachází několik dosud nepopsaných ražeb. Jednou z nich je i mince č. A146 (obr. 48:A146) z roku 1536. Tento groš má snadno zařaditelnou rubní stranu, kterou lze určit jako typ Chvojka (1997) b. Ve vnitřním lícím opisu se nachází litera A ve jméně panovníka bez středního břevna (A), zásadnější je však rozdělovací znaménko ve formě dvojtečky za slovem BOEMIE ve vnějším opisu, neboť tuto variaci v kombinaci se slovem GRATIA J. Chvojka (1997) nezná.

Další zajímavou ražbou je groš č. A161 (obr. 48:A161) z roku 1542. Právě v tomto roce se na Ferdinandových groších poprvé objevuje rozdělovací znaménko ve tvaru dvou kosých křížků nad sebou (Chvojka 1997, 94 je popisuje jako „ležaté křížky“), které známe z grošů Karla IV. (Pinta 2015), Václava IV. (Hána 2003), Jiřího z Poděbrad (Hásková 1973; Cycoňová – Richtera 2015) i Vladislava II. Jagellonského (Hásková 1971). Tyto křížky (✕) má i diskutovaný groš mezi slovy DEI – GRATIA a REX – BOEMIE, ve vnitřním lícím opisu se za jménem nachází jeden malý křížek (*). J. Chvojka ve své typologii popisuje celkem tři typy lících razidel, na kterých jsou použity dva kosé křížky ve vnějším lícím opisu, u dvou z nich se nachází jeden křížek ve vnitřním opisu (1997, typy 13–15). Groš č. 161 z depotu z Plochůvek byl vyražen z dalšího dosud nepopsaného lícího razidla s těmito kosými křížky, přináší však novou kombinaci rozdělovacích znamének na začátku vnějšího lícího opisu ve formě **DEI. Rubní opis odpovídá variantě Chvojka (1997) g.

V roce 1543 byl vyražen groš (č. A164; obr. 48:A164), který můžeme přiřadit k typu Chvojka (1997) 8/b, ačkoliv v typologii u něj není uveden vnější lící opis a rozdělovací znaménko na začátku vnitřního opisu. Autor se u tohoto typu lícího razidla odvolává na J. Smolíka (1971, 57, č. 29), který opisovou variantu prezentovaného groše popisuje. J. Chvojka zřejmě neměl tento groš s rozdělovacím znaménkem ve tvaru kroužku za jménem panovníka k dispozici, aby si Smolíkův typ č. 29 ověřil. Plochůvský groš č. 164 tak existenci Smolíkovy (1971) typu č. 29 spolehlivě dokládá.

Určení dalšího Ferdinandova groše z roku 1546 (č. A165; obr. 48:A165) je složité z důvodu nečitelných rozdělovacích znamének ve vnitřním lícím a v rubním opisu. Lící razidlo nebylo dosud popsáno, kromě toho, že řadová číslovka byla zkrácena do suspenze PRIM, zde byla navíc litera P vyražena jako D, čímž vznikla chyborážba DRIM. Rozdělovací znaménko před tímto slovem je zřejmě kroužek, vzhledem k velikosti obvodového kruhu je méně pravděpodobné, že by se jednalo o tečku. Vnější lící opis je ve standardním formátu, který je v základní typologii (Chvojka 1997) popsán u většiny typů ročníku 1546. Rubní razidlo je zcela nezařaditelné, neboť žádné z rozdělovacích znamének není dostatečně čitelné.

Následující ražba (č. A166; obr. 48:A166) je opět z roku 1546. Rubní razidlo odpovídá typu Chvojka (1997) b, na lící straně se nachází dosud nepopsaná varianta vnitřního opisu ve formě ♣FERDINAN-DVS*PR. Vnější lící opis je ve tvaru jako u předešlého groše.

Poslední zajímavou mincí z plchůvského depotu je groš (č. A167; obr. 49:A167) z roku 1547. Jedná se o nepopsaný typ, u něž ještě nebyla publikována lící ani rubní strana. Na lící se nachází nové znění suspenze slova PRI(MVS), základní typologie (Chvojka 1997, 114) uvádí pouze kratší varianty P a PR. Rozdělovacím znaménkem za jménem panovníka je křížek ve standardní poloze (✚). Rubní strana je podobná jako u varianty Chvojka (1997) b, rozdělovací znaménko před letopočtem je však natočeno do pozice kosého křížku (*).

V depotu z Plochůvek jsou dále obsaženy dva datované groše Ferdinanda I., které sice jsou popsány v základní typologii (Chvojka 1997), autor však u nich neznal shodnou kombinaci lícího a rubního razidla (viz tabulky propojení lících a rubních razidel Chvojka 1997, 166–175).³⁰ Jedná se o groše z roku 1541 Chvojka (1997) 1/c a z roku 1543 Chvojka (1997) 6/a.

30 Týká se to i nedatovaných pražských grošů Ferdinanda I., u nichž však propojení obou razidel popisuje T. Smělý (1996), proto nejsou do tohoto výčtu zařazeny.

A13

A28

A50

A54

A55

A64

A68

A98

A113

A119

Obr. 47. Plichůvky – zajímavé pražské groše z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1,2).

A122

A131

A133

A139

A140

A146

A161

A164

A165

A166

Obr. 48. Plochůvky – zajímavé pražské groše z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1,2).

A167

Obr. 49. Plchůvky – zajímavé pražské groše z depotu (čísla odpovídají katalogu; foto Olga Tlapáková; 1:1,2).

Soubor B

Jako soubor B je označena kolekce 292 mincí (č. B170–461), které reprezentují jiné nominály než pražské groše. Vydělení této části souboru vychází z nominálového složení tohoto souboru, jeho chronologie a jeho předpokládaného uložení v nádobách č. 2–3 (obr. 10–11). Nelze ovšem vyloučit, že součástí souboru B mohly být i některé pražské groše ze souboru A. Otázce původního rozdělení náleзовého souboru byla výše věnována značná pozornost a tento problém dnes s ohledem na smíchání obsahů obou nádob po jejich rozrušení orbou již nelze spolehlivě vyřešit.

Zatímco soubor A je tvořen výhradně pražskými groši, soubor B obsahuje pestrou směs mincí z 35 zemí – habsburského soustátí, slezských knížectví, území Německa, Švýcarska, Polska a Nizozemí (tab. 2–3; obr. 50). Nejpočetnější jsou zde zastoupeny ražby habsburského soustátí a německé země.

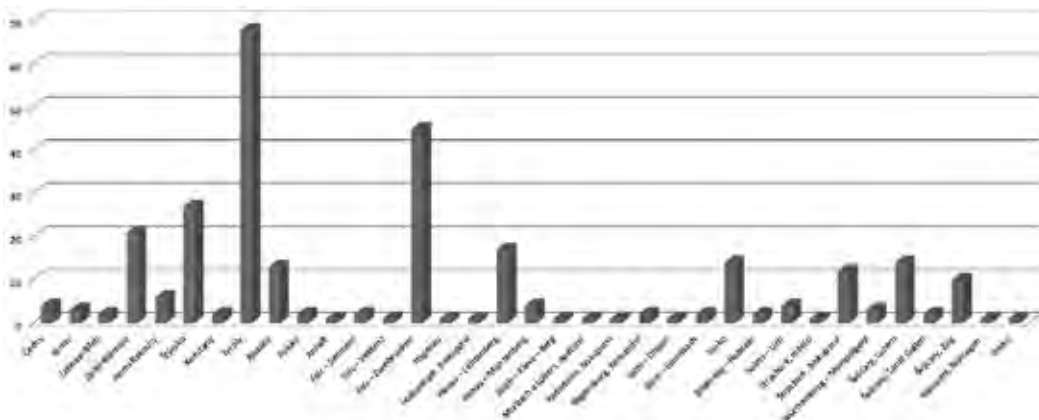
Tab. 2. Soubor B – přehled oblastí původu mincí.

Čechy	4	1,4 %
Slezská knížectví	5	1,7 %
Dědiční habsburské země	137	46,9 %
Polsko	2	0,7 %
Německé země	116	39,7 %
Švýcarsko	26	8,9 %
Nizozemí	2	0,7 %

Tab. 3. Soubor B – přehled početního zastoupení mincí podle oblastí jejich původu.

Čechy	4	Jülich – Kleve – Berg	1
Krnov	3	Murbach a Lüders, opatství	1
Lehnice – Břeh	2	Paderborn, biskupství	1
Dolní Rakousy	21	Regensburg, biskupství	2
Horní Rakousy	6	Salm – Dhaun	1
Štýrsko	27	Salm – Grumbach	2
Korutany	2	Sasko	14
Tyroly	68	Schleswig – Holstein	2
Alsasko	13	Solms – Lich	4
Polsko	2	Štrasburk, město	1
Anhalt	1	Štrasburk, biskupství	12

Falc – Simmern	2	Württemberg – Mompelgard	3
Falc – Veldenz	1	Švýcarsy, Luzern	14
Falc – Zweibrücken	45	Švýcarsy, Sankt Gallen	2
Hagenau	1	Švýcarsy, Zug	10
Halberstadt, biskupství	1	Nijmegen	1
Hanau – Lichtenberg	17	Frísko	1
Hanau – Münzenberg	4	Σ	292

Obr. 50. Soubor B – grafické znázornění početního zastoupení mincí podle oblastí jejich původu.

Čechy jsou v nálezů reprezentovány pouhými čtyřmi ražbami Maxmiliána II. a Rudolfa II. (č. B170–173; tab. 3). Dvě z nich jsou ovšem tolary, které byly dobově velice oblíbené pro svou vysokou kvalitu. Početní zastoupení českých mincí v souboru B je při srovnání s jinými nálezů extrémně nízké – nelze dokonce vyloučit, že české ražby byly vytříděny separátně a se souborem B nebyly uloženy do země.³¹ Z peněžního hlediska, po přepočtení na krejcar, je podíl Čech však výrazně vyšší – zhruba 14 %. Protože v nálezů výrazně dominují 3krejcarý a groše, je nápadná také naprostá absence českých bílých grošů – tuto skutečnost neumíme vysvětlit. V českých nálezů do roku 1600 tvoří české ražby 50 %, v období třicetileté války tvoří 35 % (*Kostlán 1986*, 207, tab. VI). Je tedy zřejmé, že depot z Plchůvek je z tohoto pohledu zcela atypický.

Celkem pěti ražbami jsou v nálezů zastoupeny ražby slezských knížectví. Třemi 3krejcarý Jana Jiřího je zde reprezentováno **Krnovské knížectví** (č. B174–176; tab. 3). Dvěma exempláři je zde zastoupeno knížectví **Lehnice – Břeh** (č. B177–178), přičemž groš Fridricha II. z let 1505–1509 je vůbec nejstarší ražbou souboru B.³²

Nepočetnější složku souboru B představují ražby habsburského soustátí, které tvoří 47 % (tab. 2). Celkem 21 exempláři jsou zde zastoupeny **dolnorakouské** 3krejcarý a říšské groše Ferdinanda I. z let 1547–1560 ražené ve Vídni (č. B179–196; tab. 3). Detailní typologie těchto mincí není zpracována a tak jejich deskriptce vychází ze staré práce M. Markla (*1896*). Třemi exempláři jsou zde zastoupeny také vídeňské 3krejcarý Rudolfa II. (č. B197–199). Ani jejich typologie není detailně zpracována a tak k 3krejcaru 1585 (č. B197) s nezkráceným letopočtem nebylo dohledáno jeho publikované vyobrazení. V českých nálezů do roku 1600 a z období třicetileté války jsou dolnorakouské mince zastoupeny okolo 3 % (*Kostlán 1986*, 207, tab. VI); v depotu Plchůvky je to 7 %, což je nepochybně důsledek dlouhodobé selekce.

Celkem šesti exempláři jsou v souboru B zastoupeny **hornorakouské** 3krejcarý Ferdinanda I. z mincovny Linec z let 1547–1556 (č. B200–205; tab. 3). K těmto ražbám, jako k jediným v rámci rakouských mincí 16. století, existuje detailní typologické zpracování do úrovně identifikovaných razidel (*Hippmann 1997*). Výrazně menší početní zastoupení může odrážet nižší produkci linecké mincovny ve srovnání s Vídni.

31 Mohly být však také ukryty na jiném místě nebo dobově vyzvednuty.

32 Pokud ovšem nebyl součástí souboru A, se kterým chronologicky souvisí.

Výraznou složku souboru B představují štyrské 3krejčary (27 ks) ražené v mincovně Štyrský Hradec (č. B206–232; tab. 3). Kromě jedné mince jde o ražby arcivévody Karla – ani tyto mince nemají zatím zpracování detailní typologii. Jejich třídění tedy vychází ze stručného přehledu W. Hahna (2011), v rámci jehož schématu byly 3krejčary bez letopočtu ražené posmrtně v letech 1591–1596 utříděny (č. B216–231). Pouze jedním exemplářem je zde zastoupen 3krejčar arcivévody Ferdinanda (II.) z roku 1598 (č. B232) – jeho ražby jsou již zahrnuty do katalogu L. Herinka (1984). V českých nálezech z období třicetileté války tvoří štyrské ražby zhruba 2 % (Kostlán 1986, 207, tab. VI); v depotu Plchůvky je to 9 %. Pouhými dvěma exempláři jsou v nálezku zastoupeny **korutanské** 3krejčary arcivévody Karla (č. B233–234; tab. 3) – jejich nedokonalé typologické zpracování je na stejné úrovni jako u ražeb štyrských. V českých nálezech z období třicetileté války tvoří korutanské mince 0,6 % (Kostlán 1986, 207, tab. VI); v depotu Plchůvky je to shodně opět 0,6 %.

Nejpočetnější složku v rámci souboru B tvoří **tyrolské** groše a 3krejčary (68 ks) ražené v mincovně Hall (č. B235–302; tab. 3). Pouze jedním exemplářem je zde zastoupen říšský groš Ferdinanda I. z roku 1556 (č. B 235). Drtivou většinu tyrolských ražeb reprezentují 3krejčary arcivévody Ferdinanda bez letopočtu, ražené v letech 1577–1595 (č. B236–297). Jejich typologie rovněž není podrobně zpracována – obrovskou variabilitu razidel dokládají i exempláře ze souboru B. Kombinace použitých razidel je navíc zmnožena skutečností, že hallské 3krejčary již byly válcovány. Třídění v rámci katalogu vychází především ze stručného přehledu W. Hahna (2011) a z vyobrazení zveřejněných v nejbosáhlejší práci o hallské mincovně (Moser – Tursky 1977). Základem třídění jsou různé symboly mezi znaky na rubní straně. V rámci publikovaného materiálu představuje paradoxně kolekce z Plchůvek zřejmě vůbec největší zveřejněný soubor variant 3krejčarů arcivévody Ferdinanda. Vysoký podíl těchto mincí v souboru B je odrazem jejich značné obliby v dobovém peněžním oběhu a především jejich mimořádně vysoké produkce. Po smrti arcivévody Ferdinanda přešly Tyroly pod vládu Rudolfa II. Do této doby se hlásí celkem pět 3krejčarů z let 1603–1610 (č. B298–302). Pro tyto ražby je typické velmi jemné a detailní provedení razidel. V českých nálezech do roku 1600 a z období třicetileté války jsou dolnorakouské mince zastoupeny do 2 % (Kostlán 1986, 207, tab. VI); v depotu Plchůvky je to 23 % – jde tedy o jasný důkaz systematické selekce.

Celkem 13 exemplářů jsou v souboru B zastoupeny 3krejčary bez letopočtu arcivévody Ferdinanda (13 ks) pocházející z exteriitoriální habsburské državy **Alsasko** a ražené v mincovně Ensisheim v letech 1584–1595 (č. B303–315; tab. 3). Ikonograficky se tyto ražby velmi podobají 3krejčarům tyrolským, liší se však znaky na rubu – zřejmě z tohoto důvodu byly také ve značné oblibě i na domácím území.

Pouhými dvěma ražbami Zikmunda III. je zastoupeno **polské království** (č. B316–317; tab. 3). V mincovně Malbork byl ražen šesták 1596 a v Krakově poltórak 1614. Podíl polských mincí ve struktuře oběhiva v Čechách na přelomu 16. a 17. století byl výrazně vyšší a v rámci souboru B je nápadná zvláště naprostá absence třígrošů. Jde tedy o jasný doklad selekce mincí určených k teauraci, mezi které polské mince nebyly zařazovány. V českých nálezech z období třicetileté války tvoří polské ražby dokonce 18 % (Kostlán 1986, 199, tab. I).

Druhou nepočetnější složku souboru B představují ražby pocházející z území římskoněmecké římské, tedy z oblasti pozdějšího Německa. Jde o ražby celkem 20 světských, městských i církevních vydavatelů (tab. 3) – v rámci katalogu jsou ražby řazeny v abecedním pořadí. Početní zastoupení těchto mincí je ovšem značně nerovnoměrné a důvody tohoto jevu opět neumíme uspokojivě vysvětlit – celá řada vydavatelů zastoupená v Plchůvkách jen nevýrazně se v jiných soudobých českých depotech vyskytuje velmi početně (např. Kostlán 1986).

Jediným exemplářem je ve sledovaném depotu zastoupena 1/24tolaru vévodství **Anhalt** z roku 1615 (č. B318; tab. 3). Anhaltské mincovnictví je typologicky podrobně zpracováno (Mann 1907), avšak místo ražby těchto mincí v uvedených publikacích není uvedeno.

Velice výrazné je ve sledovaném souboru zastoupení falckých mincí, v rámci jednotlivých linií je však extrémně nerovnoměrné. Hrabství **Falc – Simmern** reprezentují dva 1/2batzeny z let 1578 a 1582 ražené v mincovně Simmern (č. B319–320; tab. 3). Hrabství **Falc – Veldenz** reprezentuje jediný 1/2batzen z roku 1581 z mincovny Veldenz (č. B321; tab. 3) – mincovnictví této falcké linie podrobně zpracoval A. Noss (1938). Hrabství **Falc – Zweibrücken** reprezentuje jeden 1/2batzen z roku 1582 a 44 3krejčarů z let 1593–1612/1619 ražených v mincovně Zweibrücken (č. B323–366; tab. 3) – mincovnictví této falcké linie je opět dosud podrobně nezpracováno. Extrémně vysoký podíl mincí linie Falc – Zweibrücken zřejmě souvisí se selektivním tříděním 3krejčarů v souboru B a také jejich mimořádně vysokou produkcí. Podíl falckých mincí v českých nálezech z období 1600–1615 je nápadně podobný jejich zastoupení ve

sledovaném depotu. Dominantní je zastoupení 3krejcarů linie Falc – Zweibrücken (*Kostlán 1986*, 211, tab. IX) a celkový podíl mincí této linie je v období třicetileté války asi 3 %; v depotu Plchůvky je to 15 % – jde nepochybně o důsledek systematické selekce. Prakticky identické je zastoupení falckých mincí v depotu z jihočeského Brlohu (*Militký 2005*, 10–11) – je tedy zřejmé, že nejde o náhodný jev.

Výraznou složkou souboru B jsou ražby hrabství Hanau. Linie **Hanau – Lichtenberg** reprezentuje 17 3krejcarů z let 1598–1606 ražených v mincovně Wörth (č. B369–385; tab. 3). Čtyři 3krejcarey patří linii **Hanau – Münzenberg** a byly raženy v mincovně Hanau (č. B386–389; tab. 3). Mincovníctví obou linií typologicky zpracoval R. Suchier (1897). V českých nálezech z období třicetileté války tvoří mince hrabství Hanau 2 % (*Kostlán 1986*, 207, tab. VI); v depotu Plchůvky je to 7 %, což opět souvisí s jejich selektivním shromažďováním.

Jediným exemplářem je v depotu zastoupena 1/24tolaru vévodství **Jülich – Kleve – Berg** z roku 1602 (č. B392; tab. 3). Místo ražby těchto mincí není známo a mincovnictví této linie není detailně zpracováno. Ražby knížectví Salm jsou reprezentovány třemi 3krejcarey. Linie **Salm – Dhaun** je zastoupena 3krejcarem z let 1606–1611 raženým v mincovně Wörrstadt (č. B395; tab. 3). Linii **Salm – Grumbach** reprezentují dva 3krejcarey bez letopočtu raženými v mincovně Alsenz (č. B396–397; tab. 3). Mincovníctví hrabství Salm souhrnně zpracoval P. Joseph (1914).

Výraznou složku souboru B představují **saské** ražby v celkovém počtu 14 kusů (č. B398–411; tab. 3). Jde o groše z rozmezí 1528/1533–1616 ražené ve Cvikově a především v Drážďanech. Saské mincovnictví bylo v nedávné době velice podrobně zpracováno (*Keilitz 2002; Keilitz 2005; Clauß – Kahnt 2006*). V českých nálezech do roku 1600 saské mince tvoří 1,8 % (*Kostlán 1986*, 207, tab. VI); v souboru B je to však 4,8 %.

Ražby vévodství **Schleswig – Holstein – Gottorp** reprezentují dvě 1/24tolary z let 1599 a 1602 ražené v mincovně Steinbeck (č. B412–413; tab. 3). Mincovníctví tohoto vévodství dosud nebylo souhrnně zpracováno. Čtyřmi 3krejcarey z mincoven Lich a Södel je zastoupeno hrabství **Solms – Lich** (č. B414–417; tab. 3). Mincovníctví hrabství Solms souhrnně zpracoval P. Joseph (1912). V českých nálezech z období třicetileté války tvoří ražby hrabství Soms – Lich 1,2 % (*Kostlán 1986*, 207, tab. VI); v depotu Plchůvky je to 1,4 %, což je prakticky stejná hodnota. Mince vévodství **Württemberg – Mömpelgard** jsou v souboru B zastoupeny třemi 3krejcarey z let 1585–1588 raženými v mincovně Mömpelgard (č. B431–B433; tab. 3). Mincovníctví této linie bylo v nedávné době podrobně zpracováno (*Klein – Raff 2013*); v českých nálezech jsou však tyto ražby vzácné.

Městské ražby jsou v souboru B z Plchůvek reprezentovány pouhými dvěma exempláři. Město **Hagenau** je zastoupeno jediným 3krejcarem z roku 1602 (č. B367; tab. 3) – jeho mincovnictví doposud nebylo souhrnně zpracováno. Jedním exemplářem je zastoupeno město Štrasburk – jde o semissis³³ bez letopočtu ražený v dlouhém časovém intervalu 1529–1601 (č. B418; tab. 3). Štrasburské městské mince se v českých nálezech 16. a raného 17. století poměrně pravidelně jako příměs vyskytují (např. *Militký 2005*, 14, č. 356–359; *Černohorský 2017*, 316–317, č. 18).

Několika exempláři jsou ve sledovaném nálezu zastoupeny také ražby církevních vydavatelů. Biskupství **Halberstadt** je reprezentováno jednou 1/24tolary z roku 1616 raženou v mincovně Halberstadt (č. B368; tab. 3). Mincovníctví tohoto biskupství bylo nově detailně zpracováno (*Besser – Brämer – Bürger 2001*). Biskupství **Paderborn** je reprezentováno opět jednou 1/24tolary z roku 1615 raženou v mincovně Paderborn (č. B392; tab. 3). Také k paderbornskému biskupskému mincovnictví je k dispozici kvalitní katalog (*Schwede 2004*). Dva 3krejcarey z let 1554 a 1555 patří biskupství **Regensburg** a vznikly v tamní mincovně (č. B393–394; tab. 3). Rovněž pro regensburské biskupské ražby je k dispozici kvalitní typologický katalog (*Emmerig – Kozinowski 1998*). V kategorii biskupských ražeb jsou v depotu Plchůvky nejpočetněji zastoupeny mince biskupství Štrasburk – 12 kusů (č. B419–B430; tab. 3). Jan z Manderscheidu razil ve štrasburské mincovně tři 1/2batzeny z let 1577–1589. Ve stejné mincovně byly za úřadu Karla Lotrinského raženy 3krejcarey v letech 1600–1606. Z typologického hlediska nebylo zatím štrasburské biskupské mincovnictví doposud detailně zpracováno. V českých nálezech do roku 1600 a z období třicetileté války jsou štrasburské biskupské mince zastoupeny do 1 % (*Kostlán 1986*, 208, tab. VI); v depotu Plchůvky jsou to 4 %. Jediným exemplářem je v kolekci zastoupeno opatství **Murbach** a Lüders – jde o 3krejcar z roku 1596 ražený v mincovně Guebwiller (č. B391; tab. 3). Ani toto mincovnictví nebylo dosud souhrnně zpracováno.

Výraznou složku souboru B reprezentují mince z území Švýcarska – jde výhradně o 3krejcarey (26 ks). Město **Luzern** reprezentuje 14 mincí z let 1599–1606 (č. B434–447; tab. 3) – všechny byly určeny podle práce F. Wielandta (1969). V českých nálezech z období třicetileté války tvoří mince města Luzern 0,6 %

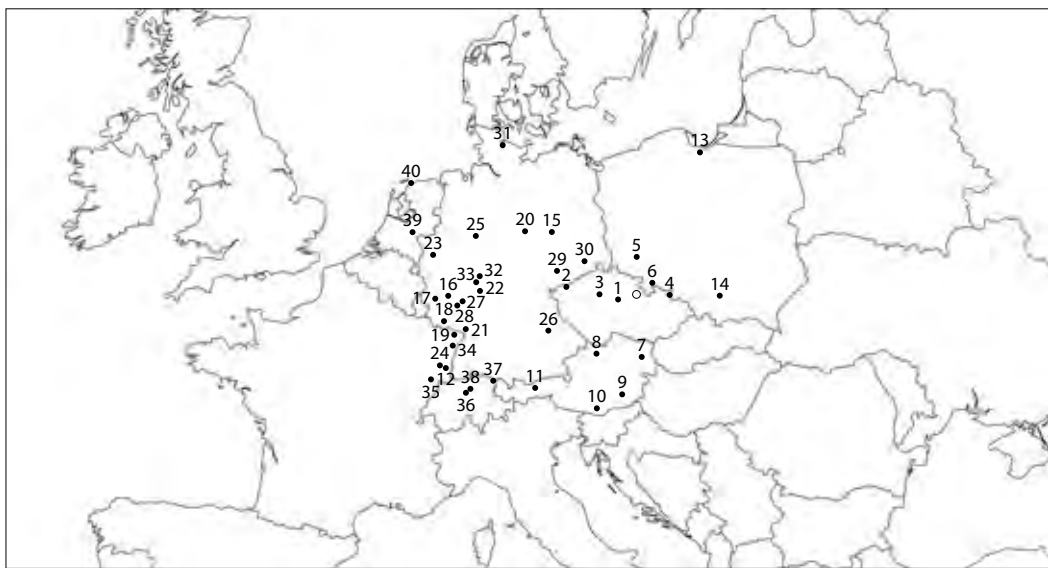
33 Tento lokální specifický nominál odpovídá přibližně hodnotě 3krejcaru.

(*Kostlán 1986*, 208, tab. VI); v depotu Plchůvky je to téměř 5 %. Město **Sankt Gallen** reprezentují dva 3krejčary z let 1564 a 1570 (č. B448–449; tab. 3). Celkem 12 mincí reprezentují ražby města **Zug** z let 1598–1608 (č. B450–459; tab. 3). Tyto ražby byly určeny podle práce F. Wielandta (*1966*), avšak v sedmi případech jde o nepodchycené varianty, a nebo vzájemně nedoložené kombinace lícních a rubních opisů. Toto zjištění zřetelně ukazuje, že produkce 3krejčarů města Zug na přelomu 16. a 17. století byla skutečně obrovská. V českých nálezích z období třicetileté války tvoří mince města Zug 1 % (*Kostlán 1986*, 208, tab. VI); v depotu Plchůvky jsou to 4 %. u depotu z Plchůvek je překvapivé, že zde z nějakého důvodu chybí mince města Schafhausen (*Kostlán 1986*, 207, tab. VI).

Pouze jako příměs jsou v souboru B zastoupeny dvě mince pocházející z nizozemské oblasti. Poměrně neobvyklý je tolar bez letopočtu města **Nijmegen** ražený v roce 1555 (č. B460; tab. 3). Jedním exemplářem je doložen **fríský** arendsrijksdaalder (tedy tolarový nominál) z roku 1597 ražený v mincovně Leeuwarden (č. B 461; tab. 3). Jde o jedinou severonizozemskou ražbu v nálezích z Plchůvky. Zlaté a tolarové nominály ze severního Nizozemí se v českých nálezích vyskytují velmi často. Šlo o intenzivní import drahého kovu, často amerického původu, do střední Evropy (např. *Vorel 2009*, 223–224).³⁴

Shrme-li obsah souboru B z Plchůvek, máme před sebou typickou a pravděpodobně dlouhodoběji střádanou nominálově vytříbenou peněžní hotovost doby přelomu 16. a 17. století. Dominance ražeb habsburského soustátí a území Německa je pro tento časový horizont zcela obvyklá (*Kostlán 1986*, 199, tab. I). Nápadně nízký je však podíl Čech a Polska – tento fakt neumíme uspokojivě vysvětlit a souvisí zřejmě s mechanismem třídění mincí určených k dlouhodobému uschování.

Sledujeme-li původy mincí zastoupených v souboru B, je vhodné sledovat jejich mincovny. Těch se podařilo identifikovat celkem 40 (obr. 51) a jejich rozložení přirozeně koresponduje s obrazem již výše prezentovaných oblastí původu mincí z nálezů. Koncentrace mincoven v oblasti západní Evropy je u nálezů sledovaného období typická.

Obr. 51. Místo nálezů (kroužek) a rozmístění mincoven, v nichž byly raženy mince z depotu z Plchůvek: 1. Kutná Hora; 2. Jáchymov; 3. Praha; 4. Krnov; 5. Lehnice; 6. Rychleby; 7. Vídeň; 8. Linec; 9. Štýrský Hradec; 10. Klagenfurt; 11. Hall; 12. Ensisheim; 13. Malbork; 14. Krakov; 15. Dessau; 16. Simmern; 17. Velden; 18. Zweibrücken; 19. Hagenau; 20. Halberstadt; 21. Wörth; 22. Hanau; 23. Jülich-Kleve-Berg; 24. Guebwiller; 25. Padeborn; 26. Regensburg; 27. Wörstadt; 28. Alsenz; 29. Cvikov; 30. Dráždany; 31. Steinbeck; 32. Lich; 33. Södel; 34. Štrasburk; 35. Mömpelgard; 36. Luzern; 37. Sankt Gallen; 38. Zug; 39. Nijmegen; 40. Leeuwarden.

Jak již bylo výše konstatováno, z pohledu zastoupených mincovních nominálů je soubor B z Plchůvek typickou ukázkou záměrně vytříbeného oběživa (tab. 4). Celkem šesti kusy jsou zde zastoupeny tolarové nominály, což není v analogických peněžních hotovostech úplně obvyklé. Jádrem nálezů však tvoří 3krejčary (246 ks) a dále jim do značné míry odpovídající groše (22 ks) a 1/24tolaru (6 ks). Výrazněji jsou zde

34 V domácích nálezích se drobné nominály severního Nizozemí vůbec nevyskytují.

přítomny už jen 2krejcar (2 ks) a 1/2batzeny (7 ks). Všechny ostatní nominály tvoří pouze náhodnou příměs. Nápadná je především absence jakýchkoliv drobných mincí. Je tedy zřejmé, že u tohoto nálezu byly předmětem tezaurace mince střední grošové hodnoty, se kterými se jejich majitel setkával nejčastěji. Zastoupení šesti tolarových nominálů však naznačuje, že snahou bylo tezaurovat nejkvalitnější nominály, ale jejich dosažitelnost byla zvláště ve venkovském prostředí obtížná a jejich získání směnou za nižší nominály nebylo s ohledem na dlouhodobou stoupající cenu tolarů výhodné. Obecně platí, že zvláště ve venkovském prostředí jsou depoty mincí obsahující ražby střední hodnoty nejčastější.

Tab. 4. Soubor B – tabelární přehled zastoupení jednotlivých nominálů.

tolar	5	1/24tolaru	6
arendsrijksdaalder	1	2krejcar	2
šesták	1	1/2batzen	7
groš	22	semisis	1
3krejcar	246	poltorák	1

Důležitou otázkou je, jaké dobové hodnotě mince zastoupené v souboru B odpovídají. Při přepočtu na krejcar získáme přibližnou sumu 1286 krejcarů, tedy 429 3krejcarů. Při přepočtu na tolar, při kurzu 72 krejcarů,³⁵ jde o sumu odpovídající zhruba 18 tolarům. Nejde tedy o peněžní hotovost nikterak závratnou, odpovídající venkovskému prostředí jejího vzniku.

Stanovení doby ukrytí souboru B vychází z letopočtů uvedených na mincích. Nejmladší ročník je **1616** zaznamenaný u dvou ražeb (č. B 368 a 411). Je jisté, že nejdříve v tomto roce, ale spíše později musel být soubor B ukryt do země. Nelze ovšem nijak doložit, že se tak stalo po začátku české fáze třicetileté války v roce 1618. Stejně tak neznámé jsou i důvody, proč si jejich majitel mince nevyzvedl. Je také otázka, jestli soubor B vznikl dlouhodobým strádáním – systematická selekce především 3krejcarů tento předpoklad do značné míry potvrzuje. Jak již bylo výše uvedeno, nelze už s jistotou zjistit, jestli soubor B byl ukryt samostatně, nebo společně s již dříve dlouhodobě tezaurovaným souborem pražských grošů (A). Druhá z uvedených možností je však hypoteticky pravděpodobnější.

Závěr

Vznik obou peněžních hotovostí souvisí s venkovským prostředím a zaniklou zástavbou na severovýchodním okraji vsi Plochůvky. Bez archeologického a archivního výzkumu nelze charakter této zástavby zatím blíže interpretovat a úvahy o mlýnu jsou jen hypotézou. Složením obou nálezů v každém případě představují oba celky z Plochůvek velice zajímavou sondu do struktury oběživna na východočeském venkově.

Autorský podíl J. Militkého vznikl v rámci pracovního úvazku autora v této instituci: Filosofický ústav AVČR, v.v.i., Praha/Centrum mediévistických studií Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy v Praze, Jilská 1, Praha 1, 110 00.

Literatura

- Besser, R. – Brämer, H. – Bürger, V. 2001: Halberstadt. Münzen und Medaillen im Spiegel der Geschichte. Magdeburg.
- Brádle, V. 2011: Nález mincí z obce Kosičky. Příspěvek k typologii pražských grošů Vladislava II. Jagellonského. Fontes Musei Reginahradecensis 19. Hradec Králové.
- Clauß, W. – Kahnt, H. 2006: Die sächsisch-albertinischen Münzen 1611 bis 1694. Regenstein.
- Cihlár, J. – Černohorský, O. 2016: Pražské groše Vladislava II. Jagellonského se lvem s opačně orientovanými měsíčky v hřívě. Numismatický sborník 30, 50–57.

35 Obchodní kurz tolaru se na počátku 17. století zvyšoval.

- Cihlář, J. – Černohorský, O. – Richtera, L. 2016: Pražské groše Vladislava II. Jagellonského s rozšířenou titulaturou. Numismatický sborník 30, 28–46.
- Cycoňová, L. – Richtera, L. 2015: Nové typologické řazení pražských grošů Jiřího z Poděbrad (1458–1471). Numismatické listy 70, 114–131.
- Černohorský, O. 2016a: Dvě nepopsané chyborážby na pražských groších Vladislava II. Jagellonského – typ Hásková XI. Numismatický sborník 30, 47–49.
- 2016b: Příspěvek k typologii a chronologii pražských grošů Vladislava II. Jagellonského z let 1471–1494. Numismatický sborník 30, 17–27.
- 2016c: Písmo jako pomůcka při stanovení relativní chronologie bílých penězů Vladislava II. Jagellonského. Numismatický sborník 30, 92–110.
- 2017: Nález depotu mincí ze Šanova nad Jevišovkou (okr. Znojmo). Numismatický sborník 31, 313–319.
- Černohorský, O. – Videman, J. 2019: České dukáty Vladislava II. Jagellonského (1471–1516) a Ludvíka Jagellonského (1516–1526). Numismatický sborník 33/1.
- Delmonte, A. 1967: Le Benelux d'argent. Amsterdam.
- Emmerig, H. – Kozinowski, O. 1998: Die Münzen und Medaillen der Regensburger Bischöfe und des Domkapitels seit dem 16. Jahrhundert. Münzgeschichte und Variantenkatalog. Stuttgart.
- Felke, G. 1981: Die Münzen der Herzöge von Simmern. Simmern.
- Hahn, W. 2011: Die Münzprägung der Habsburger im Österreichischen Reichskreis von Maximilian I. bis Ferdinand III. (1490–1657). Wien.
- Halačka, I. 2011: Vládní mince zemí Koruny české 1526–1856. Díl I. Brno.
- Hána, J. 2003: Pražské groše Václava IV. z let 1378–1419. Plzeň.
- Hásková, J. 1971: Pražské groše z let 1471–1526. Vladislav II.–Ludvík I. Hradec Králové.
- 1973: Příspěvek k typologii, váze a jakosti pražských grošů krále Jiřího z Poděbrad. In: Karel Castelin. Sborník příspěvků k oslavě jeho životního numismatického díla sestavený u příležitosti jeho 70. narozenin. Hradec Králové, 77–85.
- 1991: České, moravské a slezské mince 10.–20. století. Národní muzeum v Praze – „Chaurova sbírka“. Svazek 3. Pražské groše (1300–1526). Praha.
- Herinek, L. 1984: Österreichische Münzprägungen. Ferdinand II. und Ferdinand III. als Erzherzog und Kaiser von 1592–1657. Wien.
- Hippmann, F. 1997: Numismata Obderensia I: Münzen und Geldersatzmittel. Studien zur Kulturgeschichte von Oberösterreich. Folge 5. Linz.
- Chvojka, J. 1997: Pražské groše Ferdinanda I. Praha.
- Joseph, P. 1912: Die Münzen und Medaillen des fürstlichen und gräflichen Hauses Solms. Frankfurt am Main.
- 1914: Die Medaillen und Münzen der Wild- und Rheingrafen Fürsten zu Salm. Frankfurt.
- Keilitz, C. 2002: Die sächsischen Münzen 1500–1547. Regensauf.
- 2005: Die sächsisch-albertinischen Münzen 1547 bis 1611. Regensauf.
- Klein, U. – Raff, A. 2013: Die Münzen und Medaillen der Württembergischen Nebenlinien. Mömpelgard, Neuenstadt, Oels und Weiltingen. Süddeutsche Münzkataloge. Band 13. Stuttgart.
- Klemesch, H. 2009: Die vorderösterreichische Münzstätte Ensisheim. Wien.
- Kopicki, E. 1976: Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historyczne z Polską związanych. Tom II. Monety ostatnich Jagiellonów, Stefana Batorego i Zikmunda III 1506–1632. Warszawa.
- 1982: Katalog podstawowych typów monet i banknotów Polski oraz ziem historyczne z Polską związanych. Tom VIII. Część 1. Monety śląskie okresu nowożytnego. Warszawa.
- Kostlán, A. 1986: Nálezy mincí českého prostředí z období třicetileté války jako historický pramen. Příspěvek k aplikaci matematických metod při rozboru historických hromadných pramenů pozdního feudalismu. Numismatický sborník 17, 191–236.
- Krajc, R. – Chvojka, J. 2007: Tábořský poklad. Archeologický výzkum domu čp. 308. Tábor.
- Lange, Ch. 1908: Sammlung Schleswig-Holsteinischer Münzen und Medaillen. Band 1. Berlin.

- Mann, J. 1907:* Anhaltische Münzen und Medaillen vom Ende des 15. Jahrhunderts bis 1906. Hannover.
- Markl, M. 1896:* Die Münzen, Medaillen und Prägungen mit Namen und Titel Ferdinand I. Prag.
- Mey, J. d. 1976:* Les Monnaies de Strasbourg. Bruxelles – Paris.
- Militký, J. 2005:* Nálezy mincí na Českokrumlovsku. Sborník Národního muzea, Řada a – historie 59, 1–88.
- 2010: „Pytel plný peněz“. Poznámky k pokladu mincí tolarového období z Českých Budějovic. *Folia numismatica* 24, 1–9.
- 2017: Znalecký posudek ke stanovení kulturně–historické hodnoty depotu mincí z Plchůvek (okr. Ústí nad Orlicí). Národní muzeum, Praha. Nepublikovaný rukopis.
- Miller zu Aichholz, V. – Loehr, A. – Holzmaier, E. 1948:* Österreichische Münzprägungen 1519–1938. Wien.
- Nemeškal, L. 1964:* Jáchymovská mincovna v 1. polovině 16. století (1519/20–1561). Význam ražby tolaru. Praha.
- Noss, A. 1938:* Die Pfälzischen Münzen des Hauses Wittelsbach. Band 4. Pfalz–Veldenz, Pfalz–Neuburg, Pfalz–Sulzbach. München.
- Pinta, V. 2015:* Typologie a chronologie pražských grošů Karla IV. (1346–1378). Praha.
- Profous, A. 1951:* Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. Díl III. M–Ř. Praha.
- Purmer, D. 2009:* Handboek van de Nederlandse Provinciale Muntslag 1573–1806. Gelderland, Friesland, Overijssel, Groningen. Deel II. Nederlandse Vereniging van Munthandelaren.
- Richter, J. – Kunzmann, R. 2006:* Neuer HMZ – Katalog. Band 2. Die Münzen der Schweiz und Liechtensteins 15./16. Jahrhundert bis Gegenwart. Battenberg.
- Richtera, L. 2010:* Nepopsaná varianta pražského groše Ferdinanda I. s letopočtem 1542 z kutnohorské mincovny. *Numismatické listy* 65, 69–71.
- 2014: Nedatovaný pražský groš Ferdinanda I. s atypicky provedenou korunou. *Numismatické listy* 69, 149–156.
- Richtera, L. – Cihlár, J. 2016:* o chybných opisech na pražských groších a pražské groše Vladislava II. Jagellonského s chyborážbou GRATA. *Numismatický sborník* 30, 62–68.
- Richtera, L. – Cihlár, J. – Smělý, T. 2016:* Dvě nepopsané varianty nedatovaných pražských grošů Ferdinanda I. *Numismatický časopis* 2016, 14–17.
- Schwede, A. 2004:* Das Münzwesen in Hochstift Paderborn 1566–1803. Paderborn.
- Smělý, T. 1996:* Nedatované pražské groše Ferdinanda I. *Numismatické listy* 51, 129–153.
- Smolík, J. 1971:* Pražské groše a jejich díly (1300–1547). Praha (doplnili Castelin, K. – Pánek, I.)
- Suchier, R. 1897:* Die Münzen der Grafen von Hanau. Hanau.
- Šimek, E. 2009:* České, moravské a slezské mince 10.–20. století. Národní muzeum – „Chaurova sbírka“. Tolary, pražské groše, drobné mince Ferdinanda I. (1526–1564). Svazek 4/1. Praha.
- 2011: Mince Maxmiliána II. a Rudolfa II. (1564–1576–1611). České, moravské a slezské mince 10.–20. století. Národní muzeum – „Chaurova sbírka“. Svazek 4/2. Praha.
- Vaňouch, M. 2016:* Pražské groše se jménem Ludvíka I. Typologický rozbor. *Numismatické listy* 71, 13–61.
- Vich, D. 2009:* Orlické muzeum v Chocni. Katalog archeologické sbírky. Zprávy České archeologické společnosti – Supplément 74. Praha.
- Vorel, P. 2009:* Stříbro v evropském peněžním oběhu 16.–17. století (1472–1717). Pardubice.
- Wielandt, F. 1966:* Münz- und Geldgeschichte des Standes Zug. Zug.
- 1969: Münz- und Geldgeschichte des Standes Luzern. Luzern.
- Wis, J. C. van der – Passon, T. 2009:* Catalogus van de Nederlandse Munten geslagen sinds het aantreden van Philips II tot aan het einde van de Bataafse Republiek (1555–1806). Apeldoorn.

Summary

Jiří Militký – Ondřej Černohorský – David Vích, Early Modern coin hoard from Plchůvky (Ústí nad Orlicí district).

In 2016, a coin hoard was discovered in the field to the north-east of the Plchůvky Village. The finding spot is situated in a flat inundation land on the left bank of the meandering Tichá Orlice River, to the south-east of the village centre, and to the north of the local part called Chalupy. The hoard has been dispersed via ploughing. Together with coins, also fragments of two ceramic vessels have been found there. They used to serve for boxing of the coins. The hoard is represented by 461 coins in total, plus few small coin fragments. It seems to be one group of coins mixed together from two separate coin hoards via ploughing – both parts are marked as A and B in the catalogue.

Part A is represented by 169 Prague grossi (nos. A1–169), and it was very likely originally preserved in a ceramic vessel (no. 1). Some 129 pieces were struck under Vladislaus II Jagiellon, one grossus was produced under Louis I Jagiellon and 40 pieces under Ferdinand I the Habsburg. This group of coins covers the whole period of production of the Prague grossi under the mentioned rulers – from the earliest grossus listed by J. Hásková (1971) under type I (struck under Vladislaus II at the beginning of his rule) up to the latest dated grossus of 1547 (Ferdinand I finished production of the Prague grossi that year). With a closer look at the chronological line of the grossi in the hoard, it is clear that the coins were not removed from circulation suddenly, but on contrary, they have been collected during a longer period each by each as a result of gradual savings of the potential collector. The choice was quite sophisticated, because only heavier more valuable local coins have been picked up.

Part B is represented by 292 coins (nos. B170–461), completely different compared to the Prague grossi. Separation of these coins from the group was based on their denominations, their chronological characteristics and supposed preservation in the vessels nos. 2–3. It is impossible to eliminate the fact that also some Prague grossi of the part A could belong to the part B. Classification of both parts of the original hoard was very detailed, but regarding the process of mixing of the hoard via ploughing, it is quite hard to solve the problem of mixing recently. The coins from the part B come from 35 countries (the Habsburg Empire, Silesian Duchies, German territories, Switzerland, Poland and the Netherlands). The specimens from the Habsburg Empire and German lands are the most frequent there.

Date of burial of the hoard has been derived from dates on the studied coins. The latest two coins were struck in 1616 (nos. B368 and 411). It is clear then, that the part B of the hoard must have been buried in that year at the earliest, but later date seems to be more likely. There is no evidence for the fact that it happened after the beginning of the Thirty Years War in 1618. Also reasons why the owner did not collect the buried cash remain unclear. Another question is whether the coins for the part B were collected gradually – systematic selection of 3-kreuzers can confirm this assumption to a certain level. As mentioned before, recently, it is hard to find out if the coins of the part B were buried separately, or together with the previously long-term collected group of the Prague grossi (part A).

Appearance of both groups of coins can be connected with the rural milieu of the village and the deserted buildings at its north-eastern periphery. It is quite difficult to interpret character of this built-up area without archaeological and archive research, considerations about a mill seem to be more or less hypothetical. In any case, content of both hoards from Plchůvky represents a very interesting sample of coins in circulation in the eastern Bohemian rural milieu.

English summary by V. Novák

OBĚŽIVO V ČECHÁCH PRVNÍ POLOVINY 18. STOLETÍ VE SVĚTLE HROMADNÝCH NÁLEZŮ MINCÍ

Vojtěch BRÁDLE

Abstract – Coins in circulation in Bohemia in the first half of the 18th century in light of coin hoards. The article is focused on problems of information value of coin hoards buried in the Bohemian territory during the first half of the 18th century (up to the 1750s) in connection with structure of coins in contemporary circulation. The analysed hoards have been chosen respecting several criteria in order to compare the information with data coming from analysis of the Bohemian hoards buried in 1650–1700. Because of limited number of suitable hoards buried after 1700, some selected hoards found in the Moravian and Silesian territory have been analysed as well for control reasons, and the data were confronted with selected written sources.

 Bohemia, Moravia, coin hoards, first half of the 18th century, coins in circulation

Hromadné nálezy mincí v Čechách po roce 1700

V minulosti byla publikována řada studií, které se věnovaly rozboru v Čechách objevených hromadných nálezů z období 16. a 17. století a jejich výpovědní hodnotě pro postžení struktury v dané době používaných platidel (např. *Nemeškal 1958*, 80–92; *1962*, 193–214; *Šimek 1964*, 33–39; *1972*; *2006*, 165–180; *Kostlán 1986*, 191–236; *Brádle 2011*, 81–136). Předložený příspěvek by měl na tyto práce navázat analýzou českých mincovních depotů z 1. poloviny 18. století, na jejíž potřebnost pro studium domácích měnových poměrů bylo poukázáno již v minulosti (*Šimek 1996*, 20).

V rámci výše zmíněných prací věnovaných 16. a 17. století byla řešena problematika kritérií, podle kterých by měly být vybírány mincovní nálezy vhodné pro celkovou analýzu struktury oběživa, neboť výpovědní hodnota jednotlivých nálezových souborů je velmi rozdílná a řada z nich je pro podobný rozbor nepoužitelná (dále např. *Nemeškal 1982*, 95–109; *Kostlán 1985*, 7–63). Protože tato práce bezprostředně navazuje na analýzu českých depotů z 2. poloviny 17. století (*Brádle 2011*, 81–136), měla by pro snazší porovnatelnost zjištěných výsledků být stanovená kritéria výběru shodná s ní.

Depotů z let 1700–1750, které můžeme interpretovat jako tzv. peněžní soubory (čili části v daném období používaných platidel), pochází z nich nejméně 100 mincí a jsou alespoň v relativní celistvosti řádně popsány, máme bohužel k dispozici naprosté minimum. Takové nálezy přes určité výhrady reprezentují soubory z okolí Českých Budějovic (*Lábek 1925*, 46; *Nálezy III/1*, 174, č. 3779), z obce Strážky (*Zinke 1931*, 115–121; *Nálezy III/1*, 175, č. 3786), z Podkosti (*Šůla 1976*, 217–227), ze Semanína (*Vágnér 1956*, 231–232; *Nálezy III/1*, 178–179, č. 3803) a z Úpice (*Brádle – Novák 2016*, 70–92).¹ Pouhých pět nálezů ovšem nepředstavuje dostatečný základ pro další práci.

1 V případě nálezů z okolí Českých Budějovic a Strážek by bylo vhodné mít k dispozici detailnější popisy, které by umožnily jejich lepší informační „vytěžení“. U nich je také otázkou, zda popsaný materiál představuje skutečně všechny zde nalezené mince. Vzhledem k tomu, že oba ovšem mají kompaktní charakter, neměla by eventuelní chybějící menší část ražeb výrazně ovlivnit jejich strukturu. U nálezů z Podkosti a Úpice se ve světle nálezových okolností jeví jako pravděpodobné, že popsané mince nepředstavují úplně celou původně uschovanou hotovost a některé jednotlivé kusy patrně chybí. U nálezů ze Semanína je uvedeno, že objeveno zde bylo 640 mincí, ale součet publikovaných ražeb činí 641 ks. Z dalších velkých nálezů je třeba litovat především absence podrobnějšího zpracování depotu ze Zboží (*Kenner 1860*, 311–313; *Nálezy III/1*, 177, č. 3798), který takto nemohl být do analýzy zařazen.

Aby cílová analýza mohla být provedena a její výsledky získaly na určité relevanci, bylo do rozboru zařazeno několik mincovních souborů ukrytých v průběhu 50. let 18. století. V jejich případě se v nich nejmladší ražby z doby po roce 1750 objevují jen ve zcela minimální míře a jejich struktura odpovídá depotům uloženým ještě před polovinou století. Jedná se o nálezy ze Štěnkova (*Šůla 1964*, 273–274), Českého Meziříčí (*Šůla 1983*, 175–211) a Sazené (*Nohejlová 1937*, 89–93; *Nálezy III/1*, 185, č. 3839). Dále byly do analýzy zahrnuty dva nálezy soubory, které obsahovaly méně než 100 mincí, a to z Českého Brodu (*Petrýl 1955*, 181–182; *Nálezy III/1*, 183, č. 3827) a Prahy – Hvězdy (*Nemeškal 1953*, 118–119; *Nálezy III/1*, 184, č. 3831).²

Tab. 1. Přehled analyzovaných nálezů podle doby jejich ukrytí.

Místo objevu	Nejmladší mince	Počet mincí nalezených / popsáných
České Budějovice – okolí	1710	asi 141 ks / 133 ks
Strážky	1715	asi 652 ks / 649 ks
Podkost	1718	4659 ks / 4659 ks
Semanín	1733	64(0/1?) ks / 641 ks
Úpice	1742	434 ks / 434 ks
Český Brod	1748	82 ks / 75 ks
Praha - Hvězda	1751	50 ks / 50 ks
Štěnkov	1752	asi 164 ks / 164 ks
České Meziříčí	1753	571 ks / 571 ks
Sazená	1756	302 ks / 302 ks

Celkem tedy bylo pracováno s deseti nálezy (tab. 1), které ve svém souhrnu (s vědomím různých nesrovnalostí) obsahují 769(5/6?) mincí, z nichž popsáno bylo 7678 ražeb. Tato omezená pramenná základna, s níž se muselo při studiu pracovat, reprezentuje jen minimální část v Čechách používaných platidel. Na tomto základě tak lze pouze podat rámcový obraz, ale nutně je limitována míra přesnosti jednotlivých konkrétních dat. Pro postižení vývoje a možných proměn struktury oběživa byly nálezy pracovně rozděleny do dvou samostatně posuzovaných podskupin. První tvoří ovšem pouhé tři soubory ukryté do roku 1725 (České Budějovice – okolí, Strážky a Podkost) a druhou sedm nálezů (Semanín, Úpice, Český Brod, Praha – Hvězda, Štěnkov, České Meziříčí a Sazená) s pozdější dobou uschování. Pokud jde o samotný počet ražeb, tak první zahrnuje 5452 mincí a do druhé jich náleží 224(3/4?).³ Z důvodu alespoň částečné verifikace rozbořem zjištěných údajů byly kontrolně sledovány také některé nálezy soubory z moravského území, resp. té části Slezska, jež v současné době náleží k České republice (k nim dále v textu).⁴

Tab. 2. Geografická provenience mincí zastoupených ve studovaných nálezech – všechny mince (nálezy do roku 1725 / po roce 1725).

Území	Počet mincí	Procentuální podíl
Čechy	394 (255 / 139)	5,1 (4,7 / 6,2)
Morava	113 (89 / 24)	1,5 (1,6 / 1,1)
Slezsko	5428 (4029 / 1399)	70,5 (73,9 / 62,3)

- 2 Také v popisu některých těchto nálezů se setkáme s určitými nesrovnalostmi. To se týká především příspěvku o souboru z Českého Brodu. Ve zpracování depotu ze Sazené autorka na jeho začátku hovoří o 303 nalezených mincích, ale v dalším textu uvádí 302 ražeb, které v jednom případě doplňuje kruhové olůvko.
- 3 V dalším textu jsou procentuální podíly počítány z celkového počtu 7696 mincí, resp. 2244 mincí u nálezů z doby po roce 1725. Důvodem, proč první podskupina zahrnuje navzdory menšímu počtu depotů více mincí, je k ní náležející příslušnost velkého nálezu z Podkosti. Ten sám o sobě obsahuje více ražeb než všechny ostatní depoty dohromady. V jeho případě tak je důležité, že jeho složení ve srovnání s dalšími nálezy nevykazuje evidentní anomálie. V případě, že by vykazoval specifické složení, musel by být z analýzy vyřazen, neboť by hrubým způsobem ovlivnil její závěry. Z porovnání jeho struktury se zbylými soubory však vyplývá, že je rámcově tvořen ražbami stejné provenience. Výsledky provedeného rozboru i bez jeho zahrnutí do něj by tak zůstaly ve smyslu základních tendencí stejné a depot „pouze“ viditelně modifikuje výši procentuálních podílů zastoupených ražeb.
- 4 Pro další zpřesnění je musíme konfrontovat také s jinými prameny, než jsou mincovní nálezy. Písemné materiály nám rovněž poskytují cenné informace pro poznání struktury oběživa v Čechách ve sledované době.

Alpské země	874 (587 / 287)	11,3 (10,8 / 12,8)
Blíže neurčené habsburské země	41 (22 / 19)	0,5 (0,4 / 0,8)
Německé země	472 (347 / 125)	6,1 (6,4 / 5,6)
Polská oblast	20 (19 / 1)	0,3 (0,3 / 0,0)
Uhry	282 (83 / 199)	3,7 (1,5 / 8,9)
Švýcarsko	6 (4 / 2)	0,1 (0,1 / 0,1)
Nizozemí	5 (5 / 0)	0,1 (0,1 / 0,0)
Ostatní	32 (2 / 30)	0,4 (0,0 / 1,4)
Neurčené	29 (10 / 19)	0,4 (0,2 / 0,8)
Celkem	7696 (5452 / 2244)	100 (100 / 100)

Z provedené analýzy vyplývá, že největší počet mincí, které byly zastoupeny ve studovaných depotech, byl z pohledu provenience vyražen ve slezských mincovnách (tab. 2). Ty tvoří s počtem 5428 exemplářů více než dvě třetiny všech v nálezech se vyskytnuvších ražeb (70,5 %). Za nimi pak výrazně zaostávají mince pocházející z alpských zemí (874 ks; 11,3 %). S menším odstupem následují ražby z německých zemí (472 ks; 6,1 %), české provenience (394 ks; 5,1 %) a mince z Uher (282 ks; 3,7 %). Hranici podílu ve výši jednoho procenta pak přesahují díky 113 exemplářům už jen mince moravské (1,5 %). Kromě neurčených ražeb se zde dále v minimální míře objevily mince z polské oblasti (20 ks), Švýcarska (6 ks), Nizozemí (5 ks) a ražby z jiných částí Evropy (32 ks).

Přilíší se nemění ani údaje získané samostatným sledováním dříve uvedených dvou podskupin nálezů. Za zaznamenání stojí pouze poměrně značný rozdíl ve výskytu uherských mincí, jejichž podíl v nálezech do roku 1725 činí pouze 1,5 % (83 ks) a následně stoupá na 8,9 % (199 ks). Tento vzestup je vyrovnan poklesem v zastoupení slezských mincí. Jejich podíl v depotech ukrytých po roce 1725 činí 62,3 % (1399 ks), zatímco u dříve uschovaných souborů představuje 73,9 % (4029 ks). V případě nálezů náležejících do druhé podskupiny pak hranici jednoho procenta nově díky 30 kusům přesahují ještě geograficky blíže nepřifažené mince.

Tab. 3. Počet mincovních pánů zastoupených ve studovaných nálezech podle geografické provenience – všichni mincovní páni (nálezy do roku 1725 / po roce 1725).

Území	Počet mincovních pánů
Čechy	1 (1 / 1)
Morava	2 (2 / 2)
Slezsko	9 (7 / 7)
Alpské země	5 (5 / 5)
Blíže neurčené habsburské země	–
Německé země	48 (36 / 29)
Polská oblast	3 (3 / 1)
Uhry	3 (1 / 3)
Švýcarsko	5 (3 / 2)
Nizozemí	1 (1 / 0)
Ostatní	1 (1 / 1)
Neurčené	–
Celkem	78 (60 / 51)

Ve zkoumaných nálezech byly doloženy ražby celkem 78 mincovních pánů (tab. 3). Podle geografické provenience jich jednoznačně nejvíce pochází z německých zemí (48).⁵ Nálezy uložené do roku 1725 jich z této oblasti zahrnovaly 36 a v pozdějších pak bylo dosvědčeno 29 tamních mincovních pánů. V jednotlivých podskupinách nálezů je jejich struktura ovšem do značné míry odlišná, takže v obou je doložen

5 Jedná se o město Augsburg, zde dále mince ražené pro Leopolda I., Anhaltsko, Anhaltsko-Zerbst, Bádensko-Durlach, biskupství Bamberg, Bavorsko, Bavorsko pod Rakouskem, Braniborsko (Prusko, vč. ražeb pro Východní Prusy), Branibory-Ansbach, Branibory-Bayreuth, město Braunschweig, Brunšvík-Lüneburg-Celle, Brunšvík-Wolfenbüttel, Falc-Neuburg, Falc-Simmern, biskupství Halberstadt, Hanau-Lichtenberg, Hessensko-Darmstadt, město Hildesheim, hraběte Hohenlohe razícího mince Leopolda I., Hohenlohe-Neuenstein-Öhringen, Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst, Holstein-Gottorp, Holstein-Plön, opatství Kempten, město Kostnice, biskupství Lübeck, město Lübeck, Mecklenburg-Gustrow, Mecklenburg-Schwerin, arcibiskupství Mohuč, Montfort, Nassavsko, město Norimberk, město Northeim, biskupství Paderborn, město Rezno, Sasko, Sasko-Coburg, Sasko-Eisenach, Sasko-Gotha-Altenburg, Sasko-Weimar, Sayn-Wittgenstein, město Štrasburk, město Ulm, biskupství Worms a Württembersko.

výskyt 18 z nich.⁶ Za nimi následuje devět emitentů spjatých s územím Slezska,⁷ přičemž obě podskupiny nálezů jich shodně obsahují po sedmi. Pět vydavatelů mince je spjato s alpskými zeměmi⁸ a se Švýcarskem.⁹ Trojice dalších pochází z polské oblasti¹⁰ i Uher.¹¹ Moravské mince náleží dvěma vydavatelům, když vedle vládní mince se tu vyskytují rovněž ražby olomouckých biskupů. Již jen jediným mincovním panem je doloženo území Čech (vládní mince), Nizozemí (Brabantsko) a geograficky konkrétně nepřířazení vydavatelé (Francie).

Tab. 4. Zastoupení české mince ve studovaných nálezech – všechny mince (nálezy do roku 1725 / po roce 1725).

Nominál	Ferdinand II.	Ferdinand III.	Leopold I.	Josef I.	Karel VI.	Marie Terezie	František Lotrinský
1/2krejcar			4 (4 / 0)	3 (3 / 0)	12 (11 / 1)	1 (0 / 1)	
Krejcar	7 (7 / 0)		65 (49 / 16)	4 (4 / 0)	15 (10 / 5)	2 (0 / 2)	
3krejcar	64 (63 / 1)	18 (18 / 0)	136 (74 / 62)	22 (3 / 19)	30 (7 / 23)	1 (0 / 1)	
6krejcar			4 (0 / 4)			2 (0 / 2)	
15krejcar			2 (2 / 0)		1 (0 / 1)		
20krejcar							1 (0 / 1)
Celkem	71 (70 / 1)	18 (18 / 0)	211 (129 / 82)	29 (10 / 19)	58 (28 / 30)	6 (0 / 6)	1 (0 / 1)

Bližší charakterizování jednotlivých složek studovaného souboru můžeme začít českou mincí (tab. 4). Díky 394 vládním ražbám tvoří přibližně jeho dvacetinu. Jejich nejstarší část reprezentují ražby Ferdinanda II. (1619–1637) a Ferdinanda III. (1637–1657). Ty přitom zjistíme prakticky výhradně v nálezech ukrytých před rokem 1725. Nejvíce českých ražeb reprezentuje mincovnictví Leopolda I. (1657–1705; 211 ks; 53,6 % této složky), které v menší míře doplňují mladší mince Josefa I. (1705–1711) a Karla VI. (1711–1740). Jen zcela minimálně tu máme dosvědčeny ražby Marie Terezie (1740–1780) a Františka Lotrinského (1745–1765).

I pro nejvíce doložené české mince Leopolda I. platí, že nebyly zastoupeny ve všech nálezech, ale byly zjištěny v osmi z nich. Ve více než polovině depotů se objevily rovněž ražby Josefa I. (7 souborů) a Karla VI. (6 nálezů). Ostatní panovníci byli doloženi jen v menšině analyzovaných souborů. Z pohledu zastoupených nominálů lze konstatovat, že v české složce naprosto převládají 3krejcar (271 ks). Ve větším množství tu nalezneme ještě krejcar (93 ks). Zbylé doložené nominály pak zákonitě představují jen malou část ražeb (1/2krejcar – 20 ks, 6krejcar – 6 ks, 15krejcar – 3 ks a 20krejcar – 1 ks).

V případě moravských mincí lze jejich nižší výskyt klást do souvislosti s déle trvající absencí činné vládní mincovny. Zastoupené panovnické ražby (68 ks) jsou tak spojeny pouze s Ferdinandem II. a Ferdinandem III. Jejich mince v naprosté většině najdeme v depotech první podskupiny (59 ks). Menší podíl ražeb moravské provenience souvisí s mincovnictvím olomouckých biskupů (45 ks). Z pohledu zastoupených nominálů zdejší minci reprezentují převážně krejcar (85 ks), doplněné 3krejcar (19 ks), 6krejcar (6 ks) a 15krejcar (3 ks).

S výraznou převahou nejpočetnější složku analyzovaného souboru tvoří ražby, které pocházejí z oblasti Slezska (5428 ks; 70,5 %). Jejich největší část připadá na vládní habsburské mince, kterých zde bylo doloženo 4045 (tab. 5).¹² To je dáno především dominantním zastoupením ražeb Leopolda I., které

6 K nim náleží v Augsburgu ražené mince pro Leopolda I., biskupství Bamberg, Bavorsko, Bavorsko pod Rakouskem, Braniborsko (Prusko, vč. ražeb pro Východní Prusy), Branibory-Ansbach, Branibory-Bayreuth, Brunšvik-Wolfenbüttel, Falck-Neuburg, hrabě Hohenlohe razící mince Leopolda I., město Kostnice, Mecklenburg-Schwerin, Montfort, město Norimberk, město Rezno, Sasko, Sasko-Coburg a Württembersko.

7 Mezi slezské mincovní pány náleží vládní mince, kladská vládní mince, pruská vládní mince, Lehnice-Břeh, Opavsko, Opolsko-Ratibor, Těšínsko, Württemberg-Olešnice a biskupství Vratislav.

8 K vydavatelům z této oblasti patří vládní mince z Dolních Rakous, Korutan, Štýrska a Tyrol a také arcibiskupství Salzburg.

9 Tyto mincovní pány reprezentuje biskupství Basilej, Haldenstein, biskupství Chur, město Chur a St. Gallen.

10 Jedná se o polskou královskou minci, litevskou minci a město Gdaňsk.

11 V nálezech je doložena habsburská uherská a sedmihradská vládní mince a mince protihabsburských povstalců.

12 V souladu s rozbořem nálezů z 2. poloviny 17. století (*Brádle 2011*, 106, pozn. 121) mezi ně byly zahrnuty také vládní ražby z Kladska (14 ks). Těšínské mince Ferdinanda III., mající vládní charakter pouze částečně, sem naopak zařazeny nebyly a jsou vedeny u knížecích ražeb. V některých nálezech, které byly podrobeny analýze, se vedle originálních ražeb objevila v minimálním měřítku rovněž dobová falza. Vzhledem k jejich vzoru jsou tyto padělky bez dalšího rozlišování vedeny také pod vládní slezskou mincí.

byly v různé míře obsaženy ve všech studovaných depotech – celkem jich zde bylo zjištěno 3655. Ty tak představují přes 90 % vládních mincí. Zastoupené zde máme ještě ražby pěti panovníků – Ferdinanda I. (1526–1564; 2 ks), Ferdinanda II. (268 ks), Ferdinanda III. (29 ks), Josefa I. (68 ks) a Karla VI. (11 ks).¹³ V případě mincí Ferdinanda I. jde o vůbec jedině mince tohoto panovníka ve studovaných nálezech bez ohledu na jejich provenienci.

U habsburských vládních ražeb mezi zastoupenými nominály bezkonkurenčně vedou grešle s 3230 exempláři. Ve značném množství se tu vyskytují dále krejčary (475 ks) a 3krejčary (259 ks), které v malé míře doplňují 1/2krejčary (6 ks), 6krejčary (30 ks) a 15krejčary (45 ks).

Vládní charakter mají ještě dvě mince Friedricha II. (1740–1786), který většinu Slezska získal pro Prusko v rámci válečných střetnutí s Marií Terezií (války o rakouské dědictví).

Významným způsobem jsou v analyzovaném souboru zastoupeni slezští nevládní mincovní páni (celkem 1381 ražeb). Výrazně tu jsou doloženy především württembersko-olešnické mince (1051 ks). Ještě počet lehnicko-břežských ražeb lze označit za podstatný (238 ks). Ve srovnání s touto dvojicí mincovních pánů jsou ostatní zastoupeni viditelně méně. Hranici minimálního výskytu do deseti ražeb ovšem převyšují i mince biskupství Vratislav (52 ks) a z Těšínska (36 ks).

Nominálová struktura nevládních slezských mincí koresponduje do značné míry se zdejšími habsburskými ražbami. Převažují tu tedy grešle (1141 ks), a to především díky württembersko-olešnickým (983 ks) a lehnicko-břežským (137 ks). Relativně početně tu jsou doloženy krejčary (160 ks), doplněné třemi 1/2krejčary, 22 3krejčary, 23 6krejčary a 32 15krejčary.

Druhou největší složku ve studovaných depotech představují ražby z alpských zemí (874 ks; 11,3 %). Mezi nimi se nejvíce objevuje vládní mince z Dolních Rakous (297 ks), což je zapříčiněno opět především díky zastoupení Leopolda I. (223 ks). Za specifický můžeme označit výskyt trojice ražeb Matyáše (1611–1619), se kterými se jinak již nesetkáme. Z pohledu jednotlivých nominálů je zde zastoupen především krejčar (124 ks), za nímž následuje 3krejčar (96 ks).

Tab. 5. Geografická provenience vládních habsburských ražeb zastoupených ve studovaných nálezech.

Území	Ferdinand I.	Rudolf II.	Matyáš	Ferdinand II.	Ferdinand III.	Leopold I.	Josef I.	Karel VI.	Marie Terezie	František Lotrinský	Neurčeno	Celkem
Čechy				71	18	211	29	58	6	1		394
Morava				63	5							68
Slezsko	2			268	29	3655	68	11			12	4045
Dolní Rakousy			3	41	7	223	2	15	6			297
Korutany				20	5	22	2					49
Štýrsko				30	12	62	5	8				117
Tyroly		1				85	14	26	2	1		129
Uhry						212	46	16	1	2		277
Sedmihradsko							3	1				4
Německé země						16	19	4				39
Neurčeno				14	4	8	2	1	1		11	41
Celkem	2	1	3	507	80	4494	190	140	16	4	23	5460

Početně jsou v relativně těsném závěsu za dolnorakouskými mincemi ty, jež pocházejí z Tyrol (280 ks; 3,6 %). Zde se sice také jedná o habsburské ražby, ale jejich podstatná část je spjata s mincovními aktivitami tamní vedlejší linie rodu. Nejvíce ražeb tak je spojeno s osobou arcivévody Ferdinanda Karla (1632–1662; 113 ks) a teprve za ním následuje Leopold I. (85 ks). Mezi zdejšími ražbami zjistíme v rámci habsburského mincovnictví poslední výskyt mince některého panovníka z období před třicetiletou válkou. Tentokrát jde o jednu ražbu Rudolfa II. (1576–1611). Mezi zastoupenými nominály se nejvíce objevuje 3krejčar (109 ks), za nímž následují s menším odstupem krejčar (96 ks) a s větším vierer (50 ks).

Ze Štýrska pochází celkem 117 ražeb (1,5 %), přičemž více než polovina (62 ks) je spjata s mincovnictvím Leopolda I. Nejvíce doloženým nominálem zůstává 3krejčar (73 ks).

Vládní habsburskou minci doplňují méně zastoupené ražby z Korutan (49 ks), mezi nimiž jsou vyrovnaně doloženi Ferdinand II. (20 ks) a Leopold I. (22 ks). Také zde převažují 3krejčary (29 ks).

13 U 12 slezských vládních mincí není určen panovník.

Nevládni mincovnictví z alpských zemí reprezentují pouze aktivity salzburských arcibiskupů. Díky 131 mincím náleží mezi silněji zastoupené vydavatele (tab. 6). Z pohledu nominálové struktury mezi nimi jasně převládá krejcar (80 ks), za kterým s velkým odstupem následuje fenik (37 ks).

Z celkového pohledu jsou poměrně značně ve studovaných nálezích zastoupeny ražby z německých zemí (472 ks; 6,1 %). Při zastoupení 48 vydavatelů je ovšem doložena většina z nich pouze minimálně a v mnoha případech jde o jedinou ražbu. Přesto z této oblasti pochází dvojice silněji zastoupených emitentů, jimiž jsou Branibory-Bayreuth (85 ks) a město Norimberk (90 ks). V rámci německé oblasti se dále opakovaně setkáváme např. s ražbami z Bavorska (42 ks), které můžeme doplnit 23 mincemi z období habsburské nadvlády nad tímto územím. Na minimální počet deset ražeb se zároveň doloženým výskytem ve více nálezích se dostávají rovněž v Augsburgu ražené mince pro Leopolda I., Braniborsko (Prusko), Branibory-Ansbach, Montfort, Sasko, Sasko-Coburg a Württembersko.

Nominálově je německá složka velmi různorodá, ale jednoznačně jí dominují krejcare (316 ks). Např. mince obou výše uvedených nejsilněji zastoupených mincovních pánů z této oblasti reprezentuje pouze tento nominál. Zatímco u výše popsaných složek mince s nejvyšší hodnotou představují nejčastěji 15krejcare a tolarové ražby se v nich vůbec nevyskytly, tak tady se objevuje po jednom tolaru z biskupství Halberstadt a Saska. Kromě nich zde byly zjištěny i různé tolarové díly, mj. deset mincí v hodnotě 2/3tolaru.

Chronologicky v německém souboru převažují ražby z 2. poloviny 17. století a mladší, ale v malém měřítku se tu objevují rovněž starší mince z 1. poloviny 17. století. Zcela ojediněle se pak může jednat o ražby z 16. století. To platí pro nejstarší minci, již je už zmíněný tolar z biskupství Halberstadt s letopočtem 1540.

O ražbách z polské oblasti můžeme celkově říci, že jejich počet v nálezích je minimální (20 ks), přičemž nejvíce se mezi nimi objevily groše.

Naopak mezi více zastoupené složky náleží soubor mincí z Uher (282 ks; 3,7 %). S výjimkou několika ražeb, které reprezentují vládní habsburské sedmihradské mincovnictví (4 ks) a mincovnictví protihabsburských povstalců vedených Františkem II. Rákóczim (1 ks), se jedná o uherskou vládní minci. Za tímto počtem je v první řadě třeba vidět ražby Leopolda I. (212 ks), doplněné v různé míře pozdějšími habsburskými panovníky. V nálezích se neobjevila žádná mince, která by byla ražena dříve než v době Leopoldovy vlády.

Z pohledu nominálového spektra mají ražby z oblasti Uher poněkud specifickou strukturu. Nejvíce tu jsou zastoupeny poltury (96 ks) a 15krejcare (75 ks). Za nimi následují početně vyrovnané 3krejcare (49 ks) a 6krejcare (47 ks). Zatímco mezi výše popsanými složkami, které souvisí s vládním habsburským mincovnictvím, jsme se s tolaru nebo jejich díly nesetkali, tak tady se tyto nominály alespoň minimálně vyskytují (1/4tolar – 3 ks, 1/2tolar – 1 ks a tolar – 2 ks). Zbývající mince reprezentují tamní krejcare (9 ks).

Tab. 6. Ve studovaných nálezích silně zastoupení mincovní páni s více než jednoprocenním podílem.

Území	Mincovní pán	Počet mincí	Procentuální podíl
Čechy	Vládní mince	394	5,1
Slezsko	Vládní mince	4031	52,4
	Lehnice-Břeh	238	3,1
	Württemberg-Olešnice	1051	13,7
Alpské země	Dolní Rakousy	297	3,9
	Štýrsko	117	1,5
	Tyroly	280	3,6
	Arcibiskupství Salzburg	131	1,7
Německé země	Branibory-Bayreuth	85	1,1
	Město Norimberk	90	1,2
Uhry	Vládní mince	277	3,6

Pouze v celkově zanedbatelném počtu se v nálezích objevily mince ze Švýcarska (6 ks) a Nizozemí (5 ks). K prvním lze dodat, že se mezi nimi vyskytl jeden tolar původem ze St. Gallenu. Jen tolarové nominály (1/2tolar – 1 ks a tolar – 4 ks) pak pochází z Brabantska. Pro všechny zmíněné hrubé mince platí, že byly vyraženy nejpozději v 1. polovině 17. století.

Jen mince francouzské provenience reprezentují ražby geograficky blíže nespecifikovaných mincovních pánů. Ačkoliv jejich počet patří opět k nižším (32 ks), mají nezanedbatelný význam z hlediska výskytu hrubé mince. Nejvíce doložený nominál tak představuje 1/2écu (21 ks), doplněný o écu (4 ks) a 1/4écu (7 ks). Pro všechny francouzské mince platí, že byly vyraženy nejdříve ve 2. polovině 17. století.

Tab. 7. Nominálová struktura mincí zastoupených ve studovaných nálezích.

Území	Drobná mince	Běžná mince	Vyšší mince	Tolar	Neurčeno	Celkem
Čechy	113	271	10			394
Morava	85	19	9			113
Slezsko	5016	282	130			5428
Alpské země	433	320	121			874
Blíže neurčené habsburské země	34	6	1			41
Německé země	355	69	46	2		472
Polská oblast	1	19				20
Uhry	105	49	126	2		282
Švýcarsko	4	1		1		6
Nizozemí			1	4		5
Ostatní			28	4		32
Neurčené	9	2			18	29
Celkem	6155	1038	472	13	18	7696

Jestliže se shrnujícím způsobem podíváme na nominálovou strukturu analyzovaného souboru (tab. 7), tak naprosto jednoznačně jí vévodí pomocně použitá kategorie „drobná mince“ celkem s 6155 ražbami. Základ této kategorie přitom tvoří slezské grešle a provenienčně různorodé krejčary.¹⁴ Se značným odstupem následuje „běžná mince“ (1038 ks), jejíž základ tvoří 3krejčary.¹⁵ Na hodnotově pestřejší „vyšší minci“ připadá 472 ražeb, u kterých se jedná především o domácí 6krejčary a 15krejčary a v menší míře o tolarové díly, původem hlavně z německých zemí, ale i Francie.¹⁶ Jen minimálně jsou v nálezích doloženy tolarové díly (13 ks). Ani v jednom z depotů se neobjevila nějaká dukátová ražba.

Tab. 8. Přehled v nálezích zastoupených ražeb Leopolda I. podle geografické provenience nominálů.

Nominál	Čechy	Slezsko	Dolní Rakousy	Korutany	Štýrsko	Tyroly	Uhry	Německé země	Neurčeno	Celkem
2fenik			3		1					4
1/2krejčar	4	6								10
Grešle		3032								3032
Krejčar	65	409	121	4	19	48	7	12	6	691
Poltura							37			37
3krejčar	136	137	30	9	28	29	43	1		413
6krejčar	4	27	33	4	8	1	47			124
15krejčar	2	44	36	5	6	7	73	4	1	178
1/4tolar							2			2
1/2tolar							1			1
tolar							2			2
Celkem	211	3655	223	22	62	85	212	16	8	4494

Vzhledem k počtu mincí, které v analyzovaném souboru reprezentují mincovnictví Leopolda I. (4494 ks),¹⁷ se ještě krátce zastavíme u jejich bližší charakteristiky (tab. 8). Ty tvoří 58,4 % všech v nálezích doložených a určených ražeb. Takto výrazné zastoupení je dáno především slezskými grešlemi (3032 ks).

14 Kromě grešlí a krejčarů byly do této kategorie přiřazeny 1/2krejčar, 2grešle, fenik, 2fenik, 3fenik, dreier, vierer, dreiling, haléf, körtling, 1/84tolaru, albus, solidus, duarius a poltura.

15 Vedle 3krejčaru sem byly zařazeny groše různé provenience, 1/2batzen, 2krejčar, 1/24tolaru, 2albus, 2groš, 3groš, mariánský groš a poltorak.

16 Kromě těchto ražeb sem náleží 10krejčar, 20krejčar, 30krejčar, 24 mariánských grošů, polský 6groš.

17 Do tohoto počtu byly započítány rovněž pro Leopolda I. ražené krejčary v Augsburgu a 15krejčary hraběte Hohenlohe.

Ve značném množství tu jsou zastoupeny rovněž jeho krejčary (691 ks), s dominancí těch se slezským původem (409 ks). U 3krejčarů (413 ks) již ty slezské (137 ks) takto nedominují a srovnatelně se zde objevují ražby z českých mincoven (136 ks). V případě 6krejčarů (124 ks) se v nálezech nejvíce neobjevují slezské mince (27 ks), ale ty z Uher (47 ks), následované dolnorakouskými (33 ks). Také v případě 15krejčarů (178 ks) jich největší část pochází z Uher (73 ks), za nimiž následují slezské (44 ks) a dolnorakouské (36 ks). Jen z Uher jsou tu zastoupeny toлары (2 ks) nebo jejich díly (dva 1/4tolary a jeden 1/2tolar).

Kontrolně analyzované nálezy z doby po roce 1700

Při značně omezeném množství nálezů z Čech, se kterými bylo možno pracovat, byla z kontrolních důvodů sledována struktura vybraných depotů pocházejících z území Moravy či části Slezska, jež náležejí k dnešní České republice. Katalog moravských mincovních nálezů z doby do roku 1750 publikovala D. Grossmannová (2010, 213–253; 2015, 125–168). Z něho a další literatury vyplývá, že i z kontrolního území máme k dispozici jen několik náleзовých souborů, které lze pro další práci relevantním způsobem použít (tab. 9). Jedná se o depoty z Horákova (Grossmannová 2007, 90–93; 2010, 233, č. 67; 2015, 146–147, č. 67), Třnavy (Radoměřský 1950, 236–237; Nálezy III/1, 175, č. 3782; Grossmannová 2010, 244–245, č. 121; 2015, 158–159, č. 121), Klobouk (Grossmannová 2010, 245–246, č. 123; 2015, 159–160, č. 123), Vanovic (Grossmannová 2010, 246–248, č. 124; 2015, 161–163, č. 124), Frýdku-Místku (Grossmannová 2000, 101–105; 2002, 127–140), Uherského Hradiště (Grossmannová 2010, 244, č. 118; 2015, 157, č. 119), Žárovic (Grossmannová 2010, 249, č. 132; 2015, 164–165, č. 132) a z Boskovicka (Grossmannová 2010, 250–251, č. 137; 2015, 166–167, č. 137).¹⁸ Z 50. let 18. století pak byl využit ještě depot od Prostějovic (Sejbal 1955, 182–184; Nálezy III/1, 187, č. 3847).

S různými výhradami, jak byly zmíněny, představuje těchto devět nálezů 3401 mincí. To je ovšem již tak nízké číslo, že u nich nebyly samostatně sledovány podskupiny podle data ukrytí před a po roce 1725, ale jsou charakterizovány pouze jako celek. Z jejich analýzy plyne, že nejvyšší počet ražeb pochází ze Slezska (tab. 10). Jedná se o 1317 mincí představujících 38,7 %. Poměrně vyrovnaně tu jsou zastoupeny mince původem z Uher (640 ks; 18,8 %), alpských zemí (625 ks; 18,4 %) a Čech (515 ks; 15,1 %). V menší míře nálezy obsahovaly ražby z Moravy (118 ks; 3,5 %) a německých zemí (114 ks; 3,4 %). S výjimkou blíže neurčených ražeb se tu jako minimální příměs vyskytly ještě mince z polské oblasti (9 ks) a ražby z jiných částí Evropy (4 ks).

18 Podobně jako u českých nálezů je třeba upozornit na některé s nimi spojené problémy, resp. na určité nesrovnalosti. Začneme nálezem z Třnavy. Jeho dvojitý popis od P. Radoměřského a D. Grossmannové se výrazně liší. V tomto příspěvku je dále pracováno s prvotním zpracováním. V novějším popisu totiž jeho obsah byl rozšířen v první řadě o stará platidla jako např. různé 1/2batzeny z německých zemí nebo polské 1/2groše z 15. a 16. století. Tyto ražby však již prakticky neobsahují ani nálezy z 2. poloviny 17. století. Podle naprosto odlišné struktury tohoto doplňku se zdá, že zde byly smíchány mince ze dvou souborů z různých dob. Velké množství mincí z předbělohorského období ovšem obsahuje rovněž nálezy z Vlkova s údajným ukrytím po roce 1700 (Grossmannová 2010, 232–233, č. 64; 2015, 145–146, č. 64). Již v minulosti ale byl publikován článek, který jej z tohoto období vyřadil (Matejová 1996, 73–79). Správnost tohoto závěru jeho atypická struktura jednoznačně potvrzuje a jeho opětovné zařazení mezi nálezy z konce vlády Leopolda I. je chybné. Mylným zahrnutím ražeb z Vlkova a části „třnavského“ depotu jsou poněkud zkrsele závěry rozboru moravských nálezů (Grossmannová 2010, 214–217 a 237–239; 2015, 109–117). V této souvislosti je vhodné upozornit na možná lehc matoucí informace, neboť v obou citovaných pracích se hovoří o nálezech z 2. poloviny 17. století a 1. poloviny 18. století, ale jako vlastní dělitelkou slouží rok 1705. Do „2. poloviny 17. století“ tak je řazeno 74 nálezů, ačkoliv část z nich je spojena až se začátkem 18. století. Paralelně k tomu z „1. poloviny 18. století“ nepochází pouze 47 (48) souborů. Drobné nesrovnalosti obsahuje popis vanovického souboru, který měl čítat 1885 ražeb, ale výčet jich zahrnuje pouze 1881. Vzhledem ke své velikosti obsahuje více než polovinu všech mincí v kontrolně sledovaných depotech a má tak podobný vliv na celkové výsledky jako nálezy z Podkosti v případě českých nálezů. Ve studiích o moravských nálezech je např. uvedeno, že nejčastějším nominálem pro „1. polovinu 18. století“ je 3krejčar (Grossmannová 2010, 239; 2015, 117). Z přehledu složení vanovického depotu (Grossmannová 2010, 237; 2015, 114–115) jasně vyplývá, že z tohoto jediného nálezů pochází na 90 % všech 3krejčarů. Bez nich by celkové výsledky byly diametrálně odlišné. Zatímco nálezy z Podkosti se svou strukturou v základech prakticky shoduje s některými dalšími (byť zřetelně menšími) analyzovanými českými depoty, pro vanovický soubor obdobnou srovnávací paralelu nemáme k dispozici. I toto je určitý limitující faktor pro další práci. Malou zmínku vyžaduje nálezy z Frýdku-Místku, neboť jeho publikovaný popis a fotografie lehnicko-břežských a württembersko-olešnických mincí neodpovídají zcela přehledovému komentáři k nálezů (Grossmannová 2002, 134–135). U depotu z Uherského Hradiště je uvedeno, že byl ukryt po roce 1710, ale z popisu mincí vyplývá, že nejmladší ražba nese letopočet 1728. Zároveň z něho mělo být předáno 107 mincí, zatímco popis jich zahrnuje 108. V případě souborů z Klobouk a Žárovic pak není jisté, zda známé ražby představují skutečně celou původně ukrytou hotovost. U nálezů z Horákova byl pro analýzu použit jeho první popis (Grossmannová 2007, 90–93). V dalších se již objevují početní nesrovnalosti. Pokud je správná stručná zmínka o depotu z Hostašovic z Novojičinska, tak i tento byl ukryt ve sledovaném období (Lom 1982, 156). Bohužel dosud nebyl samostatně publikován. Zařazen nebyl ani do katalogu D. Grossmannové.

Tab. 9. Přehled kontrolně analyzovaných náleží podle doby jejich ukrytí.

Místo objevu	Nejmladší mince	Počet mincí
		nalezených / popsanych
Horákov	1703	66 ks / 66 ks
Trnava	1711 (1715)	22(0/2?) ks / 167 ks
Klobouky	1713	min. 224 ks / 215 ks
Vanovice	1714	1885 ks / 1881 ks
Frýdek-Místek	1715	281 ks / 281 ks
Uherské Hradiště	1728	asi 110 ks / 108 ks
Žárovice	1736	min. 152 ks / 152 ks
Boskovicko	1742	94 ks / 92 ks
Prostějovičky	1756	369 ks / 369 ks

Tab. 10. Geografická provenience mincí a mincovních pánů zastoupených v kontrolně analyzovaných nálezech.

Území	Počet mincí	Procentuální podíl	Počet mincovních pánů
Čechy	515	15,1	2
Morava	118	3,5	2
Slezsko	1317	38,7	5
Alpské země	625	18,4	7
Blíže neurčené habsburské země	1	0	–
Německé země	114	3,4	19
Polská oblast	9	0,3	2
Uhry	640	18,8	3
Ostatní	4	0,1	1
Neurčené	58	1,7	–
Celkem	3401	100	41

Kontrolně sledované nálezy obsahovaly mince celkem 41 vydavatelů, z nichž nejvíce je spjato s německými zeměmi (19).¹⁹ Následuje sedm emitentů pocházejících z alpských zemí²⁰ a pět ze Slezska.²¹ Trojice dalších je spojena s oblastí Uher.²² Po dvou je doloženo z Čech (vládní mince a Albrecht z Valdštejna), Moravy (vládní mince a biskupství Olomouc) a polské oblasti (polská královská mince a město Elbling). Posledního emitenta představuje Francie.

Tab. 11. Zastoupení české mince v kontrolně analyzovaných nálezech.

Nominál	Ferdinand II.	Ferdinand III.	Leopold I.	Josef I.	Karel VI.	Neurčeno	Albrecht z Valdštejna
Krejcar			23	5	1		
3krejcar	30	6	415	11	13	4	1
6krejcar			2		2		
15krejcar			2				
Celkem	30	6	442	16	16	4	1

19 Mezi ně náleží město Augsburg, zdejší mince ražené pro Leopolda I., Bavorsko, Bavorsko pod Rakouskem, Braniborsko (Prusko), Branibory-Ansbach, Branibory-Bayreuth, město Braunschweig, Hanau-Lichtenberg, Hessensko-Darmstadt, město Hildesheim, hrabě Hohenlohe razící mince Leopolda I., Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst, Mecklenburg-Schwerin, arcibiskupství Mohuč, Montfort, Řád německých rytířů, biskupství Štrasburk, biskupství Würzburg.

20 Sem patří vládní mince z Dolních Rakous, Horních Rakous, Korutan, Štýrska a Tyrol, dále Dietrichštejn-Pulsgau a arcibiskupství Salzburg.

21 Slezské mincovní pány reprezentuje vládní mince, kladská vládní mince, Lehnice-Břeh, Württemberg-Olešnice a biskupství Vratislav.

22 Nálezy obsahují habsburskou uherskou a sedmihradskou vládní minci a minci protihabsburských povstalců.

České mincovnictví s jedinou výjimkou reprezentují vládní ražby (tab. 11). Nejstarší mince pochází z období vlády Ferdinanda II. a Ferdinanda III. Naprostou většinu však tvoří ražby Leopolda I. (442 ks), opět v menší míře doplněné o mince pozdějších habsburských panovníků. Mezi doloženými nominály naprosto jednoznačně dominují 3krejčary (480 ks). Mince jiných hodnot se zde objevily jen minimálně.

U moravských mincí můžeme konstatovat malý výskyt vládní mince (27 ks), reprezentované ražbami Ferdinanda II. a Ferdinanda III. Ve větší míře se tu setkáváme s mincemi olomouckých biskupů (91 ks), které tak v rámci kontrolně analyzovaných depotů náleží k silně zastoupeným vydavatelům (tab. 13). Nominálově převládají 3krejčary (77 ks), doplněné především o krejčary (32 ks).

Největší část slezské složky představují vládní habsburské mince (1028 ks; tab. 12).²³ V první řadě je to způsobeno zastoupením ražeb Leopolda I. (895 ks), za nímž následuje s 62 exempláři Ferdinand II. I u habsburských vládních ražeb z této oblasti mezi doloženými nominály se nejvíce objevují 3krejčary (419 ks). Podstatný podíl ovšem připadá rovněž na grešle (349 ks) a krejčary (207 ks).

Mezi silně zastoupené mincovní pány z prostoru Slezska náleží svým počtem württembersko-olešnické (137 ks) a lehnicko-břežské ražby (129 ks). Poslední zde doložený nevládní vydavatel, kterým je biskupství Vratislav, je již zastoupen zřetelně méně (23 ks). V rámci nominálového složení nevládních slezských mincí hrají z celkového pohledu nejdůležitější roli grešle (109 ks) a 3krejčary (84 ks). Ve větší míře tu zjistíme ještě krejčary (67 ks). Zajímavý je fakt, že u každého ze tří uvedených vydavatelů je nejvíce zastoupen jiný nominál (Württemberg-Olešnice – 89 grešlí, Lehnice-Břeh – 70 3krejčarů a biskupství Vratislav – 21 krejčarů).

Tab. 12. Geografická provenience vládních habsburských ražeb zastoupených v kontrolně analyzovaných nálezech.

Území	Rudolf II.	Ferdinand II.	Ferdinand III.	Leopold I.	Josef I.	Karel VI.	Marie Terezie	František Lotrinský	Neurčeno	Celkem
Čechy		30	6	442	16	16			4	514
Morava		24	3							27
Slezsko		62	27	895	29	9			6	1028
Dolní Rakousy		31	6	237	3	4	1	2		284
Horní Rakousy				5						5
Korutany		10	3	18	1	1				33
Štýrsko		29	8	46	5	13				101
Tyroly	1			80	10	20	3	2		116
Uhry				614	9	4	1	1	1	630
Sedmíhradsko				3	5					8
Německé země				6	6	2				14
Neurčeno		1								1
Celkem	1	187	53	2346	84	69	5	5	11	2761

Sledované nálezy obsahovaly značné množství mincí rovněž z prostoru alpských zemí, u nichž se nejčastěji setkáváme s vládními dolnorakouskými ražbami (284 ks). Ty s naprostou převahou můžeme spojit s Leopoldem I. (237 ks). V případě jednotlivých nominálů zde máme nejvíce doloženy 3krejčary (136 ks).

Za mincemi z Dolních Rakous následují ty tyrolské (188 ks). Mezi nimi se opět nejvíce objevují mince Leopolda I. (80 ks), doplněné především Ferdinandem Karlem (37 ks). Specifický je výskyt habsburských mincí z období před třicetiletou válkou Rudolfa II. (1 ks) a Ferdinanda Tyrolského (1564–1595; 3 ks). Z pohledu nominálů nejčastěji narazíme na 3krejčary (119 ks) a s odstupem na krejčary (62 ks).

Mezi silně zastoupené mince patří také ty vládní ze Štýrska (101 ks), z nichž skoro polovina (46 ks) je spojena s Leopoldem I. Z hlediska nominálů převládá 3krejčar (66 ks). V menší míře vládní habsburskou minci z alpských zemí doplňují mince korutanské (33 ks) a hornorakouské (5 ks). U obou se nadále jako hlavní doložený nominál objevuje 3krejčar (20 ks a 4 ks).

Nevládní mincovnictví z alpských zemí je zde zastoupeno minimálním způsobem (Dietrichštejn-Pulsgau – 1 ks a arcibiskupství Salzburg – 13 ks).

23 Opět sem jsou započítány také vládní ražby z Kladska (13 ks), resp. dobová falza napodobující habsburskou slezskou minci.

V kontrolně sledovaných depotech jsou ražby z německých zemí zastoupeny celkově poměrně málo (114 ks) a jsou navíc rozloženy na vyšší počet vydavatelů. Mnozí z nich jsou tak zastoupeni jedinou mincí. Přesto se tu objevuje jeden mincovní pán, který přesahuje hranici jednoho procenta (Montfort – 48 ks). Více než deset ražeb zjistíme ještě ve dvou případech (Branibory-Bayreuth – 14 ks a Branibory-Ansbach – 11 ks). Mezi doloženými nominály výrazně převládají krejčary (89 ks). Podobně jako u tyrolských mincí se tu v naprosto minimálním měřítku můžeme setkat s ražbami z doby před třicetiletou válkou.

Tab. 13. V kontrolně analyzovaných nálezech silně zastoupení mincovní páni s více než jednoprocenním podílem.

Území	Mincovní pán	Počet mincí	Procentuální podíl
Čechy	Vládní mince	514	15,1
Morava	Biskupství Olomouc	91	2,7
Slezsko	Vládní mince	1015	29,8
	Lehnice-Břeh	129	3,8
Alpské země	Württemberg-Olešnice	137	4
	Dolní Rakousy	284	8,4
	Štýrsko	101	3
Německé země	Tyroly	188	5,5
	Montfort	48	1,4
Uhry	Vládní mince	630	18,5

Mince z polské oblasti se v nálezech objevily v zanedbatelném množství. Za zmínku ovšem stojí, že všechny pocházejí z doby před polovinou 17. století, což nekoresponduje s jinými složkami.

Ve výrazně více zastoupené složce z oblasti Uher náleží 630 ražeb k uherské vládní minci, přičemž v naprosté většině souvisí s dobou Leopolda I. (614 ks). Doplnky v podobě habsburských sedmihradských vládních ražeb (8 ks) a mincí protihabsburských povstalců (2 ks) jsou tedy takřka bezvýznamné. Z hlediska jednotlivých nominálů se tu setkáváme hlavně s 3krejčary (356 ks). K více doloženým náleží rovněž 6krejčary (118 ks) a 15krejčary (121 ks). Zde se vyskytla v malé míře i hrubá mince (1/2tolar – 3 ks a dukát – 1 ks). Tu zjistíme také mezi ražbami z Francie. Trojici mincí v hodnotě 1/2écu doplňuje jedno écu.

Tab. 14. Nominálová struktura mincí zastoupených v kontrolně analyzovaných nálezech.

Území	Drobná mince	Běžná mince	Vyšší mince	Tolar	Dukát	Neurčeno	Celkem
Čechy	29	480	6				515
Morava	32	77	9				118
Slezsko	732	503	74			8	1317
Alpské země	163	353	109				625
Bliže neurčené habsburské země	1						1
Německé země	97	15	2				114
Polská oblast		8	1				9
Uhry	40	356	242		1	1	640
Ostatní			3	1			4
Neurčené	1					57	58
Celkem	1095	1792	446	1	1	66	3401

Při celkovém hodnocení nominálové struktury kontrolně sledovaných nálezů (tab. 14) vidíme, že v nich převládá pomocná kategorie „běžná mince“ (1792 ks), což je dáno především značným výskytem 3krejčarů. V nemalé míře se tu dále objevila „drobná mince“ (1095 ks), kterou reprezentují hlavně provenienčně různorodé krejčary a slezské grešle. Mj. právě v případě Slezska můžeme konstatovat převahu „drobné mince“ nad „běžnou“. Zanedbatelný podíl připadá na „vyšší minci“ (446 ks). Naopak jen minimálně zde byly zjištěny toлары a dukáty (oba po jednom kusu).

Tab. 15. Přehled v kontrolně analyzovaných nálezech zastoupených ražeb Leopolda I. podle geografické proveniencie nominálů.

Nominál	Čechy	Slezsko	Dolní Rakousy	Horní Rakousy	Korutany	Štýrsko	Tyroly	Uhry	Sedmihradsko	Německé země	Celkem
2fenik			6			1					7
Duarius								1			1
Grešle		328									328
Krejcar	23	197	55			5	24	6		4	314
Poltura								15			15
3krejcar	415	331	100	4	7	26	51	352	2		1288
6krejcar	2	18	37	1	9	9	1	118			195
15krejcar	2	21	39		2	5	4	120	1	2	196
1/2tolar								2			2
Celkem	442	895	237	5	18	46	80	614	3	6	2346

Naprostá většina mincí v kontrolně sledovaných nálezech je spojena s Leopoldem I. (2346 ks; tab. 15).²⁴ Ty představují 69 % tohoto souboru. Jejich největší část připadá na ražby ze Slezska (895 ks), kde jsou v podstatném množství doloženy 3krejcare (331 ks), grešle (328 ks) a krejcare (197 ks). Prvně uvedený nominál pak reprezentuje nejčastější mince tohoto panovníka (1288 ks), neboť kromě těch slezských zde máme značně doložené rovněž ražby české (415 ks) a uherské (352 ks). Počtu slezských grešlí se pak v součtu blíží Leopoldovy krejcare (314 ks). Prakticky totožné zastoupení vykazují 6krejcare (195 ks) a 15krejcare (196 ks), přičemž shodně jde nejčastěji o mince z Uher (118 ks a 120 ks). Pouze odsud je doložena hrubá mince (1/2tolar – 2 ks).

Zhodnocení statistického rozboru studovaných nálezů

Co tedy vyplývá ze srovnání rozboru vybraných českých nálezů ukrytých po roce 1700 s kontrolně sledovanými depoty ze stejné doby a dříve publikovaným rozbohem oběživa pro 2. polovinu 17. století (*Brádle 2011*, 81–136)? V první řadě je to fakt, že toto srovnání může být vzhledem k omezenému materiálu, se kterým bylo možno pracovat, pouze rámcové. Nelze přeceňovat přesnost jednotlivých konkrétních dat a takto se k výsledkům rozboru musí při další práci přistupovat.

Tab. 16. Srovnání českých nálezů z let 1650–1700 a po roce 1700 podle geografické proveniencie.

Území	Nálezy z let 1650–1700			Nálezy po roce 1700		
	Počet mincí	Procentuální podíl	Počet mincovních pánů	Počet mincí	Procentuální podíl	Počet mincovních pánů
Čechy	1168	14,4	3	394	5,1	1
Morava	388	4,8	2	113	1,5	2
Slezsko	3063	37,9	11	5428	70,5	9
Alpské země	2390	29,5	6	874	11,3	5
Blíže neurčené habsburské země	55	0,7	–	41	0,5	–
Německé země	232	2,9	42	472	6,1	48
Polská oblast	32	0,4	4	20	0,3	3
Uhry	587	7,3	1	282	3,7	3
Švýcarsko	21	0,3	4	6	0,1	5
Nizozemí	84	1	10	5	0,1	1
Ostatní	6	0	2	32	0,4	1
Neurčené	63	0,8	–	29	0,4	–
Celkem	8089	100	85	7696	100	78

24 Opět mezi ně byly započítány krejcare Leopolda I. ražené v Augsburgu a 15krejcare hraběte Hohenlohe.

Z pohledu srovnání geografické provenience ražeb a jednotlivých mincovních pánů lze konstatovat, že celkový počet zastoupených vydavatelů mince v českých nálezech v období před a po roce 1700 se příliš nezměnil a provenienční pestrost používaných platidel je podobná (tab. 16). Zatímco v nálezech z doby po roce 1650 jich bylo doloženo 85, tak nyní jich bylo zjištěno 78. Nižší počet vydavatelů v případech kontrolních depotů (41) vzhledem k celkově menšímu množství mincí, díky němuž se na nich provenienční různorodost nemůže projevit v takové míře jako u soudobého materiálu z Čech, nepřekvapuje. Je třeba si totiž uvědomit, že nemalá část emitentů je v nálezech zastoupena zcela minimálně (nežádka pouze jediným exemplářem) a jejich výskyt v konkrétním porovnávaném souboru má tak charakter víceméně náhodný.

Ve všech třech souborech jsou podle očekávání nejvíce zastoupeni mincovní páni z rozdrobené německé oblasti. V rámci českých nálezů ukrytých po roce 1700 byl oproti předchozímu období zaznamenán mírný nárůst ze 42 vydavatelů na 48. Právě zde však hraje podstatnou roli ona určitá náhodnost, neboť celá řada německých mincovních pánů tu byla doložena pouze jednou ražbou. Tím je také způsobeno, že mnozí chybí v kontrolních nálezech. Naopak mezi zde 19 doloženými emitenty zjistíme tři, které z českého souboru neznáme.²⁵ Ze srovnání českých nálezů s těmi kontrolními však vyplývá shoda na některých relativně častěji zastoupených emitentech. V obou zjistíme opakovaný výskyt např. ražeb z Bavorska, Branibor-Ansbachu nebo Branibor-Bayreuthu. K nim lze připočítat i bavorské ražby z období ovládnutí Habsburky, které však je třeba označit za „domácí“ vládní mince. Všechny montfortské ražby v kontrolně studovaných depotech sice pochází jen z jediného nálezu (Prostějovičky), ale najdeme je znovu v několika českých. Naopak nejsilnější mincovní pán z této oblasti v případech nálezů z Čech po roce 1700 (město Norimberk) se v kontrolních vůbec neobjevuje. I v rámci českých depotů jsou téměř veškeré norimberské mince zastoupeny pouze v nálezu z Podkosti (87 ks). Tento depot se tak v jejich případech odlišuje od ostatních.

Ve srovnání s nálezy z 2. poloviny 17. století, kde nebyl žádný německý emitent zastoupen výrazněji, se teď zvýšený výskyt některých z nich odráží v tom, že u českých depotů po roce 1700 dva náleží mezi silně zastoupené s více než jednocentním podílem (tab. 17). Tato situace se projevuje i v celkové počtu mincí. V nálezech po roce 1650 tvořily německé mince podíl ve výši 2,9 % (232 ks), zatímco nyní stoupá na 6,1 % (472 ks). Silně zastoupeného vydavatele (Montfort) zjistíme i v kontrolních depotech, v kterých se podíl všech „německých“ ražeb (3,4 %) blíží českým nálezům z doby před rokem 1700.

Tab. 17. Srovnání zastoupení silných mincovních pánů s minimálně jednocentním podílem v českých nálezech z let 1650–1700 a po roce 1700.

Území	Mincovní pán	Nálezy z let 1650–1700		Nálezy po roce 1700	
		Počet mincí	Procentuální podíl	Počet mincí	Procentuální podíl
Čechy	Vládní mince	1093	13,5	394	5,1
	Morava	Vládní mince	271	3,4	68
Slezsko	Biskupství Olomouc	117	1,4	45	0,6
	Vládní mince	2599	32,1	4031	52,4
	Lehnice-Břeh	383	4,7	238	3,1
Alpské země	Württemberg-Olešnice	37	0,5	1051	13,7
	Dolní Rakousy	893	11	297	3,9
Německé země	Korutany	174	2,2	49	0,6
	Štýrsko	448	5,5	117	1,5
	Tyroly	827	10,2	280	3,6
	Arcibiskupství Salzburg	26	0,3	131	1,7
	Branibory-Bayreuth	0	0	85	1,1
Uhry	Město Norimberk	9	0,1	90	1,2
	Vládní mince	587	7,3	277	3,6

25 Jedná se o Řád německých rytířů, biskupství Štrasburk a biskupství Würzburg. Všichni jsou přitom zastoupeni pouze jednou mincí, takže jejich výskyt má opět do značné míry charakter náhody.

Pokud přes nárůst mincovních pánů z německých zemí v českých nálezech z období po roce 1700 tyto ve svém souhrnu zahrnují oproti předchozí době nižší celkový počet vydavatelů, je to dáno v první řadě úbytkem emitentů z oblasti Nizozemí. Z dřívějších deseti nyní zůstal pouze jediný. Tento pokles je současně spojen se zřetelně nižším počtem doložených mincí (dříve 84 ks; nyní 5 ks). Dokonce žádná ražba této provenience se neobjevila v kontrolních depotech. Tento pokles má celkem jasné vysvětlení. Oba soubory analyzovaných nálezů ukrytých po roce 1700 obsahují jen minimálně hrubou minci, zatímco v českých depotech z 2. poloviny 17. století se objevuje v trochu větším měřítku (*Brádle 2011*, 109–110). Její pozdější absence se tak projevuje i ve vymizení příslušných vydavatelů.²⁶

U ostatních oblastí již změny v počtu zjištěných mincovních pánů nejsou nijak zásadní, ale o to více se může lišit podíl mincí. České nálezy z doby před a po roce 1700 se výrazně liší v zastoupení čtyř významných položek (Čechy, Slezsko, alpské země a Uhry). Při vysvětlení těchto rozdílů se můžeme opřít o kontrolní depoty, které v nemalé míře korigují náš pohled na jednotlivá čísla. V případě srovnání pouze českých nálezů vidíme pro období 1. poloviny 18. století zřetelný pokles české mince, kdy dřívější podíl ve výši 14,4 % (1168 ks) klesá na 5,1 % (394 ks). Snížení významu pro strukturu nálezů můžeme pozorovat i u ražeb z alpských zemí a Uher. U prvních se někdejší podíl 29,5 % (2390 ks) snižuje na 11,3 % (874 ks). V případě uherských mincí původní podíl ve výši 7,3 % (587 ks) klesá prakticky na polovinu (3,7 %; 282 ks).

Naopak u kontrolně sledovaných nálezů zůstal při srovnání se souborem z 2. poloviny 17. století podíl české mince prakticky stejný (15,1 %; 515 ks). U alpských zemí sice můžeme pozorovat snížení počtu mincí, který ovšem není tak výrazný (18,4 %; 625 ks), a u uherských dokonce došlo k nárůstu významu (18,8 %; 640 ks). Protichůdnost těchto dat úzce souvisí se zastoupením slezských ražeb. Ty již v nálezech ukrytých po roce 1650 představovaly největší soubor (37,9 %; 3063 ks), ale v pozdějších českých depotech stoupl jejich podíl na 70,5 % (5428 ks). U těch kontrolních se však význam této složky změnil minimálně (38,7 %; 1317 ks).

Klíč k vysvětlení leží v nominálové struktuře všech tří srovnávaných souborů. České nálezy z doby před rokem 1700 s velkou převahou obsahovaly nejvíce „běžnou minci“ (5201 ks), reprezentovanou především 3krejcarý. Zřetelně méně se tu objevila „drobná mince“ (1532 ks), tvořená hlavně slezskými grešlemi (*Brádle 2011*, 110). U českých nálezů po roce 1700 však dominuje „drobná mince“ (6155 ks), a to v první řadě právě díky velkému množství slezských grešlí. „Běžná mince“ se jim nemůže rovnat (1038 ks). V kontrolních depotech se role opět obrací a převládá „běžná mince“ (1792 ks) nad „drobnou“ (1095 ks).

V sociálním prostředí, které umožňovalo vytváření peněžních úspor hlavně v nejnižších nominálech, v Čechách v období 1. poloviny 18. století je evidentní rozhodující význam používání slezských grešlí (*Brádle – Novák 2016*, 90; *Brádle 2017*, 58–61). Takový vývoj nám naznačil již do rozboru depotů z let 1650–1700 zařazený hromadný nález z Bozkova (*Hrabě 1936*, 154–156) a české mladší depoty jej opakovaně dokládají. Nejedná se jen o velký soubor z Podkostí, ale také o ty ze Semanína, Štěnkova nebo Úpice.²⁷ V těchto nálezech se zřetelně projevuje masivní produkce vládních grešlí za vlády Leopolda I., které v nich může doplňovat nezanedbatelné množství tamních krejcarů.

V depotech se dále odráží rozsáhlá ražba grešlí nevládními slezskými vydavateli. Zde se jedná především o württembersko-olešnické mince. Ty se v českých nálezech z doby po roce 1700 objevily celkem v 1051 případech (z toho 983 grešlí) a s podílem 13,7 % zaujaly pozici druhého nejsilnějšího vydavatele, zatímco dříve nedosahovaly ani na hranici jednoho procenta (0,5 %; 37 ks). To je ovšem logické, neboť činnost tohoto mincovního pána se stupňuje teprve v samotném závěru 17. století a zaměřena byla na nejnižší nominály (*Brádle 2011*, 127).

Dominantní postavení ražeb slezského původu v pomocné kategorii „drobné mince“ potvrzují některé z kontrolně analyzovaných nálezů (Klobouky, Trnava nebo Uherské Hradiště). Rovněž v jejich případě jsou vládní ražby doplněny v podstatném měřítku nevládními vydavateli na čele s württembersko-olešnickými mincemi. Vzhledem k opakující se základní struktuře celé řady nálezů, jež se v různém počtu

26 Hrubé nominály z prostoru Nizozemí však v českých nálezech uschovaných po roce 1700 nadále najdeme v případě, že se jedná o soubory složené z hodnotově nejvyšších ražeb. Jako příklad lze uvést depot z Velkého Valtínova (*Svobodová 1976*, 227–228), kde se mezi 46 mincemi objevilo 11 dukátů tří nizozemských emitentů (Holland, Utrecht, Zwolle).

27 Při výskytu značného množství slezských mincí v konkrétním depotu bylo někdy odkazováno na vazbu vlastníka hotovosti k tomuto území (*Šíla 1964*, 274; *1976*, 226). Později autor tuto hypotézu opustil a dospěl k správnému závěru, že nálezy odrážejí míru uplatnění slezské mince na českém území v příslušném období (*Šíla 1983*, 187).

objevují ve všech třech porovnávaných souborech, můžeme při jistém zobecnění říci, že před sebou máme převládající podobu finanční hotovosti vytvářené v určitém (nízkém) sociálním prostředí.

Vlivem velikosti vanovického depotu však jsou celková data u kontrolních nálezů korigována ve prospěch „běžné mince“. Zde se sice slezské 3krejčary objevují ve značném měřítku, ale totéž platí i pro jiné s odlišnou proveniencí. Hlavně uvedený nález „sraží“ celkový podíl slezských mincí na konečných 38,7 % a naopak zvyšuje význam dalších oblastí. Pokud se podíváme na české nálezy z doby po roce 1700, tak mezi nimi by k vanovickému souboru měl nejbližší nález Strážky s převahou 3krejčarů. Jestliže bychom si z něho a ostatních depotů z Čech „vytáhli“ pouze tento nominál, tak zjistíme, že slezské mince se mezi nimi vyskytují často, ale rozhodně netvoří tak velký podíl jako u „drobné mince“. Ačkoliv jsou tedy celková čísla pro oba porovnávané soubory z období po roce 1700 výrazně odlišná, jejich dílčí části si poměrně dobře odpovídají.

K alpským zemím můžeme dodat, že při srovnání českých nálezů z doby před a po roce 1700 se v důsledku tlaku slezských mincí sice u těch pozdějších jejich celkový podíl zřetelně snížil a totéž platí pro většinu sem příslušejících vydavatelů, ale zároveň zde zjistíme jednu výjimku. Tu představuje mincovnictví arcibiskupství Salzburg. To se nově zařazuje mezi silně zastoupené emitenty (1,7 %; 131 ks), zatímco dříve jeho podíl tvořil pouhých 0,3 % (26 ks). Salzburské mince v českých nálezech ukrytých po roce 1700 najdeme opakovaně, ale většinou je jejich význam pro strukturu daného depotu nízký. V nálezu z okolí Českých Budějovic však tvořily téměř jeho polovinu, což ovlivnilo jeho výsledné zařazení mezi silné pány. Takto výrazný výskyt v jediném nálezu může být způsoben specifickými okolnostmi a nelze jej přeceňovat.

Vliv celkově odlišné nominálové struktury v jednotlivých srovnávaných souborech na míru zastoupení mincí můžeme dobře dokumentovat na oblasti Uher. Tamní nominály náležející k „drobné minci“ se do českých zemí sice dostávají, ale za množstvím slezských ražeb výrazně zaostávají (*Brádle 2017*, 58–61). Díky tomu, že právě nejnižší nominály tvoří základ souboru českých nálezů z doby po roce 1700, dochází v souhrnu oproti starším depotům ke snížení procentního zastoupení uherských mincí.

Ve studii o českých nálezech z let 1650–1700 bylo poukázáno na skutečnost, že uherské mince začínají zřetelně pronikat do Čech teprve po roce 1675. Zastoupeny zde byly především 6- a 15krejčary. Uvedené tamní ražby představovaly v rámci habsburského mincovnictví největší část mincí těchto hodnot (*Brádle 2011*, 124). Totéž platí pro české depoty ukryté po roce 1700. I zde se u 6- a 15 krejčarů nejčastěji setkáme s těmi uherskými. Situace se opakuje rovněž v kontrolně sledovaných nálezech. Na všech třech srovnávaných souborech tak lze snadno pozorovat, jaký význam mají uherské mince uvedených dvou hodnot pro tehdejší oběživo v českých zemích. Obecně můžeme tedy konstatovat, že podíl uherských mincí se nápadně liší v domácích nálezech s převahou nejdrobnějších nominálů a v těch, kde základ tvoří 3-, 6- a 15krejčary. V druhých bývá zpravidla zřetelně vyšší.

Pokles oproti českým nálezům z doby před rokem 1700 zaznamenáváme u těch z doby po zmíněném roce u moravských ražeb (dříve podíl 4,8 % a 388 ks; nyní 1,5 % a 113 ks). Jeho důsledkem je stav, kdy oba zdejší mincovní páni vypadávají ze skupiny silně zastoupených vydavatelů. V případě moravské vládní habsburské mince se podobná situace dá předpokládat vzhledem k faktu, že od ukončení vládního mincovnictví v této oblasti již uplynula delší doba. Naopak u zastoupení olomouckých biskupů by mohla hrát roli spíše celková nominálová struktura sledovaných českých nálezů, neboť v případě kontrolně analyzovaných depotů biskupské ražby díky vyššímu množství 3krejčarů k silným emitentům s 2,7 % stále náleží. Pominout však nelze ani možnost, že vyšší podíl může odrážet územní spojitost vydavatele a kontrolních nálezů.

Zastoupení ražeb z polské oblasti, Švýcarska a blíže nepřirazených území je ve všech třech porovnávaných souborech nálezů nízké. Přesto je vhodné se u jednoho vydavatele blíže zastavit, a to u francouzských mincí. Žádná taková se neobjevila v českých depotech z doby před rokem 1700. V těch hotovostech, které byly ukryty až později, se s nimi v malém množství setkáváme (32 ks) a totéž platí pro kontrolně sledované depoty (4 ks). Z hlediska samotného počtu jsou v celkovém měřítku prakticky nepodstatné, ale to už neplatí při bližším pohledu na nominálovou strukturu vzhledem k tomu, že se jedná o hrubé mince.

Otázka výskytu hrubé mince v nálezech z doby po roce 1700 již byla krátce zmíněna u nizozemských ražeb. Vedle nich, několika vládních habsburských mincí z Uher, ojedinělého tolaru z oblasti Švýcarska, dvojice tolarů a určitého množství tolarových dílů z německých zemí tvoří v analyzovaných českých hotovostech z období po roce 1700 právě francouzské ražby nejucelenější složku hrubé mince.

Protože oba analyzované soubory vybraných náleží, k jejichž ukrytí došlo po roce 1700, představují minimální základ pro postižení i jen základního obrysu její struktury, musíme se podívat rovněž na jiné uschované hotovosti. Posloužit nám mohou nálezy: Bystrá (*Nálezy III/1*, 158, č. 3672; *Hladík 1964*, 271; nejmladší mince 1705), Velký Valtinov (*Svobodová 1976*, 227–228; nejmladší mince 1740), Dobruška (*Šůla 1968*, 274–276; nejmladší mince 1742), Přehýšov (*Ječný 1933*, 106–107; *Nálezy III/1*, 182, č. 3822; nejmladší mince 1742) a Habrovany (*Nohejlová 1936*, 159; *Nálezy III/1*, 184, č. 3834; nejmladší mince 1753). Znamé a popsané části těchto pěti depotů obsahují v případě hrubé mince 46 dukátů, 73 tolarů a 27 tolarových dílů. V případě dukátů se jedná o 35 uherských vládních mincí Habsburků. Z nich naprostou většinu reprezentují ražby Karla VI. (32 ks), které po jednom exempláři doplňují Ferdinand III., Leopold I. a Marie Terezie. Zbylých 11 dukátů připadá na tři mincovní pány z oblasti Nizozemí (Holland, Utrecht a Zwolle), které všechny pochází ze 17. a 1. poloviny 18. století.

V případě tolarů můžeme pozorovat větší provenienční pestrost. Ovšem základ tvoří 48 francouzských écu Ludvíka XIV. (1643–1715). Za nimi početně výrazně zaostávají vládní habsburské mince z Uher (9 ks), Tyrol (5 ks), Čech (4 ks) a Slezska (1 ks). K ražbám Habsburků náleží rovněž dvojice tolarů z Alsaska–Přirtu. Dále se zde v minimálním počtu objevily ražby z arcibiskupství Salzburg (1 ks), Saska (2 ks) a Švédska (1 ks). Mezi toлары zjistíme ojediněle ještě mince z předbělohorského období.

Francouzské ražby v podobě 21 1/2écu dominují i tolarovým dílům. Doplňeny jsou českým vládním 1/2tolarem, vládním tyrolským 1/4tolarem, dvojicí uherských vládních 1/2tolarů a dvojicí saských 2/3tolaru.

Zlatou minci z těchto pěti náleží nemáme kromě jednoho uherského dukátu v kontrolně sledovaných depotech s čím srovnávat. V rámci analýzy českých náleží z let 1650–1700 bylo s jistotou výhradou kvůli torzovitosti informací přisouzeno dominantní postavení zlatým ražbám z oblasti Nizozemí (*Brádle 2011*, 128). Jejich určitý výskyt můžeme vzhledem k výše řečenému sledovat i po roce 1700. Ve větší míře tu ale máme dosvědčeny uherské dukáty.

U tolarových nominálů je přeci jenom možnost srovnání o něco lepší. Uvedená pětice depotů obsahuje poměrně značné množství francouzských écu a 1/2écu (celkem 69 ks), které zjišťujeme také v obou analyzovaných souborech vybraných náleží uschovaných po roce 1700. Opakovaný výskyt mincí této provenience ukazuje oproti předchozímu období zřetelný průnik na naše území. Otázka významu francouzských mincí byla v literatuře v minulosti vysvětlována částečně různě. U některých náleзовých celků z doby vlády Marie Terezie bylo poukazováno na pobyt francouzské armády v souvislosti s válkami proběhnuvšími po jejím nástupu na trůn (*Nohejlová 1937*, 93; *Šůla 1968*, 275). Na obecnější úrovni je jejich příliv vykládán celkovou pozicí écu, které nenacházelo uplatnění jen v samotné Francii, ale jako hlavní hrubá stříbrná mince své doby ovládlo do značné míry evropský prostor (*Vorel 2003*, 132–136; *2009*, 339; k výskytu francouzské hrubé mince na našem území i *Brádle 2014*, 161–163).²⁸

Francouzské ražby do značné míry nahradily stříbrnou hrubou minci z oblasti Nizozemí. Tu v relativně větším množství ještě obsahovaly analyzované české nálezy z doby před rokem 1700 (*Brádle 2011*, 109, 128). V pozdějších nálezech se objevuje již jen ojediněle. Z vládní habsburské mince můžeme navzdory minimu doložených ražeb nejpodstatnější roli mezi stříbrnými hrubými nominály přisoudit těm uherským. Ty jsou doloženy v oněch pěti doplňkových depotech a zároveň jsme se s nimi alespoň v minimálním měřítku setkali v obou srovnávaných souborech analyzovaných náleží z doby po roce 1700.²⁹

Pokud hovoříme o hrubé stříbrné minci, je třeba se ještě krátce zastavit u ražeb z německé oblasti. V českých nálezech z 2. poloviny 17. století se objevila ve větším množství, ačkoliv se částečně jednalo o nové nominály, jejichž používání se panovnický dvůr (evidentně marně) snažil bránit (*Brádle 2011*, 108, 120). Ze struktury depotů ukrytých po roce 1700 bychom mohli soudit, že význam těchto mincí postupně klesal a také jejich roli později převzalo francouzské écu se svými díly. Jak již bylo zmíněno, v analyzovaném souboru českých náleží se sice objevilo ještě např. deset 2/3tolaru, ale ty byly součástí jediného nálezu (Strážky). Ten se tak zdá být určitým mladším protějškem některých depotů z 2. poloviny 17. století. Samozřejmě nelze pominout, že při jiném celkovém nominálovém složení do analýzy zahrnutých českých náleží ukrytých po roce 1700 by se podíl těchto německých ražeb patrně zvýšil.

V rámci rozboru mincovních depotů z Čech z období let 1650–1700 bylo poměrně jasně poukázáno na skutečnost, že rozhodující význam měla u relevantnější doložených nominálů „domácí“ vládní mince, a to

28 Francouzské écu a jeho díly nepronikaly pouze do českých zemí, ale rovněž do jiných částí habsburské monarchie. K situaci v Uhrách viz příspěvek M. Budaje (*2013*, 59–65).

29 V případě ražby stříbrných mincí v Uhrách hrála podstatnou roli dostupnost dostatku kovu, který pocházel z tanních dolů (*Vorel 2009*, 331).

především díky zastoupení ražeb Leopolda I., doplněných výrazněji mincemi Ferdinanda II. a III. (*Brádle 2011*, 122, 130). V minulosti byl vysloven názor, že zmenšený průnik hodnotově nižších cizích nominálů na území habsburské monarchie může být vysvětlován změnami ve výrobním procesu, kdy zavedení strojové výroby vedlo ke snížení nákladů na ražbu drobných mincí, zvýšení její ziskovosti a také k jejímu zrychlení. Poukazováno je rovněž na schopnost absolutistické monarchie lépe chránit domácí oběh před zahraničními ražbami ve srovnání s dřívějším obdobím (*Sejbal 1997*, 264; *Vorel 2009*, 327–328).

Pomineme-li výše detailněji rozebranou specifickou provenienci hrubé mince, význam vládního habsburského mincovnictví nám znovu dokládají oba soubory analyzovaných nálezů z doby po roce 1700. V rámci depotů z Čech bylo zjištěno celkem 5460 vládních císařských ražeb (tab. 5).³⁰ Ty tak představují více než dvě třetiny v nich obsažených mincí (70,9 %). Podobně jako ve starších nálezech hlavní podíl připadá na Leopolda I., ovšem jeho dominance je tentokrát podstatně vyšší (4494 ks). Význam habsburského mincovnictví podtrhují dále ražby vedlejší tyrolské větve rodu (151 ks).

„Domácí“ mince pak představují i ražby různých nevládních vydavatelů (slezská knížectví, olomoučtí biskupové, protihabsburští povstalci v Uhrách). Ačkoliv se panovnický dvůr snažil omezovat mincovní činnost těchto emitentů, což můžeme dobře sledovat na postupném útlumu a pozdějším ukončení ražby vlastních mincí olomouckých biskupů (např. *Sejbal 1997*, 267–268; *Suchomel – Videman 1997*, 36–37, 184–185, 228–229, 272 a 285–286; *Grossmannová 2015*, 87–89), nálezy odrážejí celkovou velkou míru zastoupení nevládních mincí v tehdejší oběživu.³¹ České nálezy z doby po roce 1700 jich zahrnují 1427. Pokud je připočteme k habsburským ražbám, dostáváme se na počet 7038 „domácích“ mincí. Ty tvoří více než 91 % analyzovaného souboru.

V případě kontrolně sledovaných depotů zjistíme, že obsahují 2761 vládních císařských ražeb (81,2 % tohoto souboru). Jejich naprostá většina (2346 ks) opět připadá na mincovnictví Leopolda I. K habsburským ražbám náleží dalších 72 mincí z Tyrol. V nemalé míře tu jsou zastoupeni rovněž nevládní domácí vydavatelé (384 ks). Celkový počet „domácích“ mincí tak činí 3217 (94,6 %).

Oba soubory tak zřetelně ukazují na to, jak výraznou roli hrály „domácí“ mince v tehdejší oběživu. Jejich složení odpovídá dříve v literatuře uvedenému obecnému zhodnocení nálezu z této doby, poukazujícímu na pouze malou příměs cizích ražeb nižší hodnot (*Sejbal 1997*, 264).

Na druhou stranu je třeba poukázat na skutečnost, že po celou dobu 1. poloviny 18. století byla vydávána nařízení zakazující nebo nějakým způsobem upravující používání cizích mincí a zároveň příležitostně zapovídající vývoz té „domácí“ (*Becher 1838*, 141–166, 177–198; *Čermák – Skrbek 1891–1913*, 573–574, 682–697, 773–777; *Pošvár 1968–1969*, 30–34; *Grossmannová 2013*, 99–101; 2015, 60–66, 70–75). Část těchto dokumentů se týká cizí hodnotově nízké mince a jejich opakované vydávání svědčí pro závěr, že její oběh byl ze strany panovnického dvora vnímán jako přetrvávající problém. Upozornit můžeme také na to, že opakovaným předmětem jejich zájmu jsou různé hrubé mince francouzské provenience. V jejich případě tak tyto písemné prameny odpovídají výše doloženému výskytu ražeb z této oblasti v dobových nálezech.

Podle přibližného soupisu vyhotoveného v Brně na základě žádosti z března 1731 byla zde zjištěna cizí mince za 48 000 zlatých (*Grossmannová 2015*, 68–69). K ní byly ovšem přiřazeny mj. různé slezské nevládní grešle v hodnotě 4000 zlatých, které jsou v tomto příspěvku chápány jako „domácí“. Přesto na základě tohoto soupisu bychom mohli soudit, že cizí mince na našem území obíhaly ve větším množství, než ukazují analyzované hromadné nálezy z této doby. Vlivem častého omezování a zakazování jejich oběhu se mohly jevit tehdejšímu obyvatelstvu minimálně u nízkých nominálů jako nevhodné pro tezauraci a v náleзовých souborech se objevují o něco méně, než byl jejich reálný výskyt. S podobnou situací jsme se setkali již v období po polovině 17. století u drobných německých mincí a polských ražeb, na jejichž používání také reagovala četná dobová nařízení. V ukrývaných hotovostech se přitom vyskytovaly jen minimálně. I zde mohla hrát roli jejich nevhodnost k tezauraci právě kvůli opakujícím se zákazům tyto mince přijímat (*Brádle 2011*, 120).

Pokud se podíváme na další údaje z uvedeného soupisu v Brně, tak v případě vládní habsburské mince tu je zmíněno, že v grešlích bylo evidováno na 16 000 zlatých. S výrazným odstupem následují krejčary (5000 zlatých) a 3krejčary (3000 zlatých) (*Grossmannová 2015*, 69). Ačkoliv o něco dřívější soupis

30 Do tohoto počtu jsou zahrnuty také mince ražené v Augsburgu pro Leopolda I., Bavořech z let pod nadvládou Habsburků a hraběte Hohenlohe razícího mince Leopolda I.

31 Mincovní činnost slezských nevládních vydavatelů a snahy panovnického dvora tyto aktivity omezovat jsou popsány v práci F. Friedensburga (1899, např. k nejvíce v nálezech doloženým mincím württembersko-olešnickým viz 159–169).

provedeny znovu v Brně roku 1730 neobsahuje údaje o cizích mincích, u habsburských jsou nejvíce započítány grešle v souhrnné hodnotě více než 4400 zlatých. Krejčary se tu objevují v celkové hodnotě lehce přes 2200 zlatých a 3krejčary za více než 1400 zlatých. Uvedeny zde jsou rovněž poltury v hodnotě téměř 600 zlatých (*Grossmannová 2015*, 66–68).

Tyto údaje dobře korespondují s velkým zastoupením slezských (vládních i nevládních) grešlí v řadě analyzovaných nálezů.³² Ačkoliv nemůžeme zcela přesně určit míru výskytu cizí mince v peněžním oběhu 1. poloviny 18. století, zůstává evidentní, že u hodnotově nižších nominálů rozhodující složku oběhiva v habsburské monarchii představovaly „domácí“ vládní mince, doplněné několika nevládními mincovními pány.

Shrnutí výsledků

V rámci studia struktury platidel používaných v Čechách v 1. polovině 18. století byla provedena analýza deseti vybraných mincovních nálezů, k jejichž uložení došlo nejpozději v 50. letech. Tyto nálezy zahrnovaly necelých 8000 mincí, což ovšem představuje pouze zlomek tehdy na českém území používaných ražeb. Vzhledem k této značně omezené pramenné základně bylo z kontrolních důvodů sledováno složení devíti dalších depotů, které obsahovaly lehce přes 3400 mincí. Pro postižení možných změn a vývojových tendencí byly výsledky rozboru následně srovnávány s dřívější analýzou nálezů z let 1650–1700 a také s některými písemnými prameny. Přesto je třeba znovu jednoznačně upozornit na fakt, že množství studijního materiálu limituje přesnost jednotlivých konkrétních dat a takto se k výsledkům rozboru musí při jakékoliv další práci přistupovat, aby z nich nebyly vyvozovány chybné závěry.

Analyzované nálezy mincí nás předně vzhledem ke svému složení nemohly relevantně informovat o celém nominálovém spektru. V nálezech z území Čech se ve velkém množství objevovaly především nejdrobnější nominály (grešle, resp. krejčary), již méně 3krejčary a jako nejvyšší nominály zpravidla v určitém množství 6- a 15krejčary. V případě kontrolně sledovaných byly nejvíce obsaženy 3krejčary, za nimiž následovaly nejnižší nominály (grešle a krejčary) a dále 6- a 15krejčary. Hrubá mince (tolarové a dukátové ražby) se v nálezech objevila jen ve velmi omezené míře. Tato rámcová struktura nám ukazuje, že analyzované soubory pocházejí obecně spíše ze sociálního prostředí, které neumožňovalo vytváření finančních rezerv z hodnotově vyšších nominálů. Naopak pro ty nižší máme k dispozici dostatečný počet, abychom si mohli o nich udělat poměrně dobrou představu.

Většinu mincí v českých analyzovaných nálezech z doby po roce 1700 reprezentovaly vládní císařské ražby, z nichž největší podíl jednoznačně připadal na Leopolda I. Celkový počet „domácích“ ražeb byl dále zřetelně navýšen různými nevládními vydavateli a ražbami vedlejší tyrolské větve habsburského rodu. Podobná situace byla zjištěna u kontrolně sledovaných depotů a oba soubory tak celkem přesvědčivě u relevantnější doložených nominálů poukazovaly na rozhodující význam mincí „domácí“ provenience.

Z pohledu dobových písemných pramenů ovšem vypadá situace poněkud jinak. Mj. stále znovu vydávaná nařízení zakazující nebo upravující používání cizích mincí ukazují na jejich přetrvávající významnější výskyt a mohli bychom tak soudit, že tyto mince v Čechách byly oproti zastoupení v analyzovaných hromadných nálezech používány ve větším měřítku. Právě vlivem častého omezování a zakazování jejich oběhu se mohly jevit tehdejšímu obyvatelstvu (minimálně) u nižších nominálů jako nevhodné k tezauraci. S podobnou situací se setkáváme u některých ražeb i v období po polovině 17. století. Zatímco na jejich používání reagovala četná dobová nařízení, v ukryvaných hromadných hotovostech se vyskytovaly jen v prakticky zanedbatelné míře.

Z provedeného rozboru nálezů můžeme vyvodit určité rozdíly v „domácí“ provenienci jednotlivých nominálů. Zdá se jako zjevné, že v případě mincí nejnižších hodnot byly v soudobých Čechách jednoznačně nejvíce rozšířeny slezské ražby. Opakovaně se setkáváme se soubory s výrazným podílem tamních grešlí a krejčarů (vládních i nevládních). U 3krejčarů zjistíme odlišnou provenienční strukturu s vyrovnanějším zastoupením ražeb z více částí habsburské monarchie. Opět odlišný pohled poskytují 6- a 15krejčary, u nichž dále roste význam mincí původem z oblasti Uher.

32 Zároveň relativizují vyjádření, že na Moravě v 1. polovině 18. století byl nejoblíbenější a nejvíce tezaurovanou mincí 3krejčar (*Grossmannová 2015*, 114), i když samotnou oblíbenost je těžké věrohodně ověřit. V případě tezaurace může být tento pohled ovlivněn především jediným nálezem (Vanovice). Samozřejmě prostě větší rozšíření grešlí v oběhivu, jak ho dokládají uvedené soupisy, nemusí nutně znamenat, že budou také nejvíce uschovávanou mincí. Nové nálezy nejen pro Moravu, ale i Čechy, kde se nyní grešle v depotech ovšem skutečně zatím vyskytují nejvíce, mohou být složeny převážně z 3krejčarů.

Zmíněná různá základní nominálová struktura do rozboru zahrnutých českých (převaha grešlí) a kontrolně sledovaných (převaha 3krejcarů) náleží se pak nutně odráží ve výrazně odlišném zastoupení jednotlivých složek oběživa z pohledu provenience. I na Moravě ovšem můžeme díky známým soupisům mincí z Brna zaznamenat značný výskyt slezských grešlí. Písemné zprávy a hromadné nálezy si v tomto případě vzájemně odpovídají a ukazují na vysokou míru rozšíření tohoto nominálu v českých zemích.

Ačkoliv v případě hrubé mince nemáme ve studovaných nálezech v žádném případě dostatečnou oporu pro nějaké skutečně konkrétní závěry, na základě srovnání s dalšími do analýzy nezahrnutými depoty, které obsahovaly především vysoké nominály, můžeme soudit, že nejvíce „domácích“ hrubých mincí pocházelo z Uher. Rozhodující význam je však třeba přisoudit cizím ražbám, a to především francouzskému stříbrnému écu a jeho dílům. Ostatně na používání právě těchto mincí také reagovala některá vydávaná nařízení.

Na samotný konec lze konstatovat, že jen nově objevené a odborně zpracované mincovní depoty v kombinaci se studiem písemných pramenů mohou přinést odpovědi na otázky, které dosavadní prezentovaný materiál při nejlepší vůli zodpovědět nemohl, a také ukázat, v jaké míře byly některé v tomto příspěvku vyřčené závěry správné.

Literatura

- Becher, S. 1838:* Das österreichische Münzwesen vom Jahre 1524 bis 1838 in historischer, statistischer und legislativer Hinsicht. Zweiter Band. Legislativer Theil. Wien.
- Brádle, V. 2011:* Struktura oběživa v Čechách druhé poloviny 17. století. K výpovědní hodnotě nálezů mincí. Numismatický sborník 25 (2010), 81–136.
- 2014: Nález mince Ludvíka XIV. ze Lhoty u Pecky (okr. Jičín)? Numismatický sborník 28/1, 161–163.
- 2017: Uherské stříbrné zemské mince v českých hromadných nálezech z druhé poloviny 17. a první poloviny 18. století. Denarius 6, 58–61.
- Brádle, V. – Novák, R. 2016:* Hromadný depot mincí z Úpice (okr. Trutnov). Numismatický sborník 29/1 (2015), 70–92.
- Budaj, M. 2013:* Dve zaujímavé francúzske mince zo Slovenska. Denarius 3, 59–65.
- Čermák, K. – Skrbek, B. 1891–1913:* Mince království Českého za panování rodu Habsburského od roku 1526. Pardubice.
- Friedensburg, F. 1899:* Schlesiens neuere Münzgeschichte. Codex diplomaticus Silesiae. Band 19. Breslau.
- Grossmannová, D. 2000:* Nález z Frýdku-Místku a jeho zhodnocení. In: Štefan, J. T. – Onderka, T. (ed.): Peníze v proměnách času II – Money in Metamorphosis of Time II – Geld im Wandel der Zeit II. Ostrava, 101–105.
- 2002: Nález z Frýdku-Místku. Folia numismatica 16–17 (2001–2002), 127–140.
- 2007: Sonda do složení oběživa na Moravě ve 2. polovině 17. stol. na základě mincovních nálezů. In: Grossmannová, D. – Krejčík, T. – Štefan, J. T. (ed.): Sborník konference věnované prof. Jiřímu Sejalovi (1929–2004). Postavení Moravy v mincovnictví a peněžních vztazích ve střední Evropě. Ostrava, 79–94.
- 2010: Moravské nálezy mincí od konce třicetileté války do konvenční měny (1648–1750). Numismatický sborník 24 (2009), 213–253.
- 2013: Měna a peníze na Moravě v mincovních patentech v letech 1648–1750. Numismatický sborník 27/1 (2012–2013), 95–102.
- 2015: Měnová politika na Moravě za vlády Leopolda I. a jeho synů (1657–1740). Brno.
- Hladík, B. 1964:* Nález francouzských tolarů v Bystré u Humpolce. Numismatický sborník 8 (1963–1964), 271.
- Hrabě, J. 1936:* Leopoldovský nález v Dolním Bozkově u Semil. Numismatický časopis československý 11–12 (1935–1936), 154–156.
- Ječný, J. 1933:* Nález mincí v Přehýšově. Numismatický časopis československý 9, 106–107.
- Kenner, F. 1860:* Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funde in der österreichischen Monarchie (1856–1858). Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen 24, 225–423.
- Kostlán, A. 1985:* Nálezy mincí jako pramen hospodářských dějin pozdního feudalismu. Hospodářské dějiny 13, 7–63.

- 1986: Nálezy mincí českého prostředí z období třicetileté války jako historický pramen. Příspěvek k aplikaci matematických metod při rozboru historických hromadných pramenů pozdního feudalismu. Numismatický sborník 17, 191–236.
- Lábek, L.* 1925: Nález mincí stol. 16.–18. u Českých Budějovic. Numismatický časopis československý 1, 46.
- Lom, L.* 1982: Nálezy mincí v ČSR od 2. pololetí 1979 do konce roku 1981. Numismatické listy 37, 156.
- Matejová, E.* 1996: Vlkovský nález a jeho osudy. Numismatik 2, č. 3–4, 73–79.
- Nálezy III/1*: Nemeškal, L. 1957: České, moravské a slezské nálezy mincí údobí tolarového (1519–1900). In: Nohejlová-Prátová, E. (ed.): Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl III/1. Praha, 5–230.
- Nemeškal, L.* 1953: Nález ve Hvězdě. Numismatický sborník 1, 118–119.
- 1958: Pražské groše v nálezech mincí 16. století v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Časopis Národního muzea. Oddíl věd společenských 127, 80–92.
- 1962: K struktuře oběživa v letech 1500–1530 v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (Rozbor nálezů mincí). Numismatický sborník 7, 193–214.
- 1982: K některým otázkám zpracování nálezů mincí a jejich využití jako historického pramene. Slovenská numizmatika 7, 95–109.
- Nohejlová, E.* 1936: Nález u Habrovan. Numismatický časopis československý 11–12 (1935–1936), 159.
- 1937: Nález mincí v Sazené u Kralup n. Vlt. Podřípský kraj 3, 89–93.
- Petrtyl, J.* 1955: Nález v Českém Brodě. Numismatický sborník 2, 181–182.
- Pošvár, J.* 1968–1969: Měnové poměry na Moravě do roku 1750. Moravské numismatické zprávy 11, 21–36.
- Radoměský, P.* 1950: Nález v Trnavě u Slušovic. Numismatický časopis 19, 236–237.
- Sejbal, J.* 1955: Nález u Prostějoviček. Numismatický sborník 2, 182–184.
- 1997: Základy peněžního vývoje. Brno.
- Suchomel, D.* – *Videman, J.* 1997: Mincovníctví olomouckých biskupů a arcibiskupů (1608–1820). Kroměříž.
- Švobodová, D.* 1976: Nález mincí ve Velkém Valtinově, okr. Česká Lípa. Numismatický sborník 14 (1975–1976), 227–228.
- Šimek, E.* 1964: Nálezy mincí v českých zemích z let 1540–50 (Příspěvek k otázce oběživa v 16. století). Numismatické listy 19, 33–39.
- 1972: Česká mince v peněžním oběhu 2. poloviny 16. století. Studie ČSAV 5. Praha.
- 1996: Der Wandel des Umlaufgeldes in der zweiten Hälfte des 17. und in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts in den böhmischen Ländern. In: Peštová, M. (red.): Olomoucké a solnohradské mincovnictví v období tolarové měny. Sborník z kolokvia konaného v Kroměříži 24.–25. září 1994. Brno, 13–21.
- 2006: Jáchymovská produkce drobné mince a peněžní oběh 16. a 17. století. Rozbor mincovních nálezů. Numismatický sborník 21, 165–180.
- Šůla, J.* 1964: Nález mincí u Štěnkova, okres Hradec Králové. Numismatický sborník 8 (1963–1964), 273–274.
- 1968: Druhý nález tolarů v Dobrušce. Numismatický sborník 10 (1967–1968), 274–276.
- 1976: Nález drobných slezských mincí na katastru obce Podkost, okr. Jičín. Numismatický sborník 14 (1975–1976), 217–227.
- 1983: Hromadný nález drobné mince z Českého Meziríčí ve světle událostí XVIII. století na opočenském panství v severovýchodních Čechách. Sběratelské zprávy 45–47, 175–211.
- Vágener, V.* 1956: Nález drobných mincí v Semaníně, okres Litomyšl. Numismatický sborník 3, 231–232.
- Vorel, P.* 2003: Od českého tolaru ke světovému dolaru. Zrození tolaru a jeho cesta v evropském a světovém peněžním oběhu 16.–20. století. Praha.
- 2009: Stříbro v evropském peněžním oběhu 16.–17. století (1472–1717). Praha.
- Zinke, H.* 1931: Beschreibung eines Münzfundes aus dem Erzgebirge aus dem Jahre 1715. Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen 69, 115–121.

Summary

Vojtěch Brádle, Coins in circulation in Bohemia in the first half of the 18th century in light of coin hoards.

During studies in structure of coins in circulation in Bohemia in the first half of the 18th century, ten selected coin hoards have been analysed. They were buried up to the 1750s at the latest (Tab. 1), and they represented 7,69(5/6?) coins, which is a very small sample of coins circulating in Bohemia at that time. Because of this limited information source, for control reasons, also nine hoards from Moravia and Silesia have been chosen for analysis with their 3,401 coins (Tab. 9). In order to detect possible changes and developmental tendencies, results of the analysis were compared with previous analysis of hoards buried in 1650–1700 (Tabs. 16–17) and selected written sources. It is necessary to mention the fact that limited material for the study also limits accuracy of the particular data, which must be taken in mind concerning the results. Their uncritical adoption can lead to wrong conclusions.

Because of their content, the analysed coin hoards cannot bring relevant information about the complete structure of coins in circulation. In the hoards from Bohemia, mostly the smallest denominations appear in huge quantity – mainly greschls and kreuzers, 3-kreuzers in less quantity. The 6-kreuzers and 15-kreuzers represent the highest denominations in smaller number. In the case of the hoards chosen for control, the 3-kreuzers are most frequent in hoards, followed by greschls, kreuzers, 6-kreuzers and 15-kreuzers. Higher denominations (thalers, ducats) appear in hoards in a very limited quantity. This model shows that the analysed hoards generally come from the social milieu which did not allow creation of financial reserves in coins of higher denominations. There are a lot of lower denominations at the disposal, which helps us to make a relatively good idea about their structure.

Governmental imperial coins represent the majority in the analysed Bohemian hoards (5,460 pieces; 70.9 %; Tab. 5). The coins struck under Leopold I play the leading role (4,494 pieces). The 'local' coins are significantly accompanied by coins of various non-governmental issuers (Silesian Duchies, Bishops of Olomouc, anti-Habsburg rebels in Hungary) and by coins of the Tyrolian branch of the Habsburg dynasty. In their total number, the 'local' coins (7,038 pieces) represent more than 91 % of the entire analysed group. Similar situation is in the case of the hoards chosen for control. They have 2,761 governmental imperial coins (81.2 % of this group; Tab. 12). Their vast majority (2,346 pieces) is again connected with the coinage of Leopold I. The total number of the 'local' coins is 3,217 (94.6 %). Both groups evidently confirm the fact that the 'local' coins played the most important role in circulation of that time. Their content corresponds with previously published evaluation of the studied hoards, which noted very small quantity of foreign coins of lower denominations.

It is also worth noting that during the first half of the 18th century, many decrees were issued prohibiting or regulating use of the foreign coins. Circulation of these coins was perceived as a continuous problem at the Vienna court. This is confirmed by a rough list written in Brno based on the decree of March 1731. Substantial quantity of these coins was documented there. It is possible to say that these coins were used in the Czech lands in larger numbers compared to the analysed hoards. Because of frequent restrictions and prohibition of their circulation, they could be seen by the public – mainly in the case of the lower denominations – as unsuitable for hoarding, and they appear less in the hoards compared to their real appearance. Similar situation was after the mid-17th century in the case of the German and Polish coins, their use was restricted by various contemporary decrees. And they appeared in minimal quantities in hoards.

Based on the analysis of the hoards, it is possible to document certain differences in the 'local' provenance of individual denominations. Silesian coins seem to be the most frequent in the contemporary Bohemian territories among coins of the lowest denominations. In the case of the hoards, significant number of local greschls and kreuzers (governmental and non-governmental) frequently appear in these groups. There is a different provenance structure in the case of the 3-kreuzers. Silesian coins still belong to the most documented pieces, but also coins from the different parts of the Habsburg comparably appear in the hoards. This denomination shows relatively balanced appearance for various territories. The 6-kreuzers and 15-kreuzers offer different view again. In the case of both mentioned denominations, coins from Hungary evidently played the decisive role.

Variable denomination structure of the Bohemian hoards (majority of greschls) and the hoards chosen for control (majority of 3-kreuzers) reflects clearly different appearance of the particular coins in circulation from the provenance point of view in both cases. Content of the analysed Bohemian hoards with

large percentage of the Silesian greschls (governmental and non-governmental) corresponds with the coins listed at the beginning of the 1730s in Brno. Both sources point to significant appearance of this denomination in the Czech lands.

Appearance of the higher denominations in the studied hoards is not relevantly documented. Based on confrontation with other hoards not included in the recent analysis (with majority of higher denominations), it is possible to state that the most 'local' higher denominations came from Hungary. Foreign coins seem to be decisively most important. Documented penetration of the French silver écu and their fractions is worth noting. Several decrees reacted to the circulation of these coins. These documents and hoards confirm the role of the French coins as the main higher silver denomination in the European territory of that time.

English summary by V. Novák

OBSAH

Jiří Lukas

Nález denárů Břetislava I. na Levém Hradci (okres Praha-západ) v roce 1889

Deniers of Břetislaus I found in Levý Hradec (Prague-West distr.) in 1889 139–154

Jiří Militký – Ondřej Černožorský – David Vích

Raně novověký depot mincí z Plchůvek (okr. Ústí nad Orlicí)

Early Modern coin hoard from Plchůvky (Ústí nad Orlicí district) 155–252

Vojtěch Brádle

Oběživo v Čechách první poloviny 18. století ve světle hromadných nálezů mincí

Coins in circulation in Bohemia in the first half of the 18th century in light of coin hoards 253–274

SEZNAM AUTORŮ

PhDr. Vojtěch Brádle

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465, 500 01 Hradec Králové
e-mail: v.bradle@muzeumhk.cz

Mgr. Ondřej Černohorský

Česká numismatická společnost,
z. s. pobočka Pražské groše, Arménská 1372/10, 101 00 Praha 10
e-mail: ondrej.cernohorsky@email.cz

PhDr. Jiří Lukas

Brdičkova 1919, 155 00 Praha 5,
e-mail: jlukas@volny.cz

PhDr. Jiří Militký, Ph.D.

Centrum mediévistických studií Akademie věd České republiky a Univerzity Karlovy v Praze,
Jilská 1, 110 00 Praha 1 / Národní muzeum-Historické muzeum, Numismatické oddělení,
Vinohradská 1, 110 00 Praha 1,
e-mail: militky.jiri@seznam.cz

PhDr. David Vích

Regionální muzeum, Šemberova 125/1, 566 01 Vysoké Mýto / Centrum dopravního výzkumu v.v.i.,
Líšeňská 33a, 636 00 Brno,
e-mail: dvich@centrum.cz

Komplexní služby ve stavebnictví

Silniční stavby • Mostní stavby • Kolejové stavby
Projektční inženýring • Pozemní stavby • Svařování
Doprava a mechanizace

Chládek & Tintěra
PARDUBICE
člen skupiny enteria

MACHO & CHLAPOVIČ

aukcie, numizmatický obchod, investičné zlato

VÝKUP & PREDAJ

MINCE • MEDAILY • BANKOVKY

BRATISLAVA

Dunajská 48, tel.: +421 239 020 432
email: bratislava@machochlapovic.com

PRAHA

Slunná 560/11, tel.: +420 220 560 563
email: praha@machochlapovic.com

